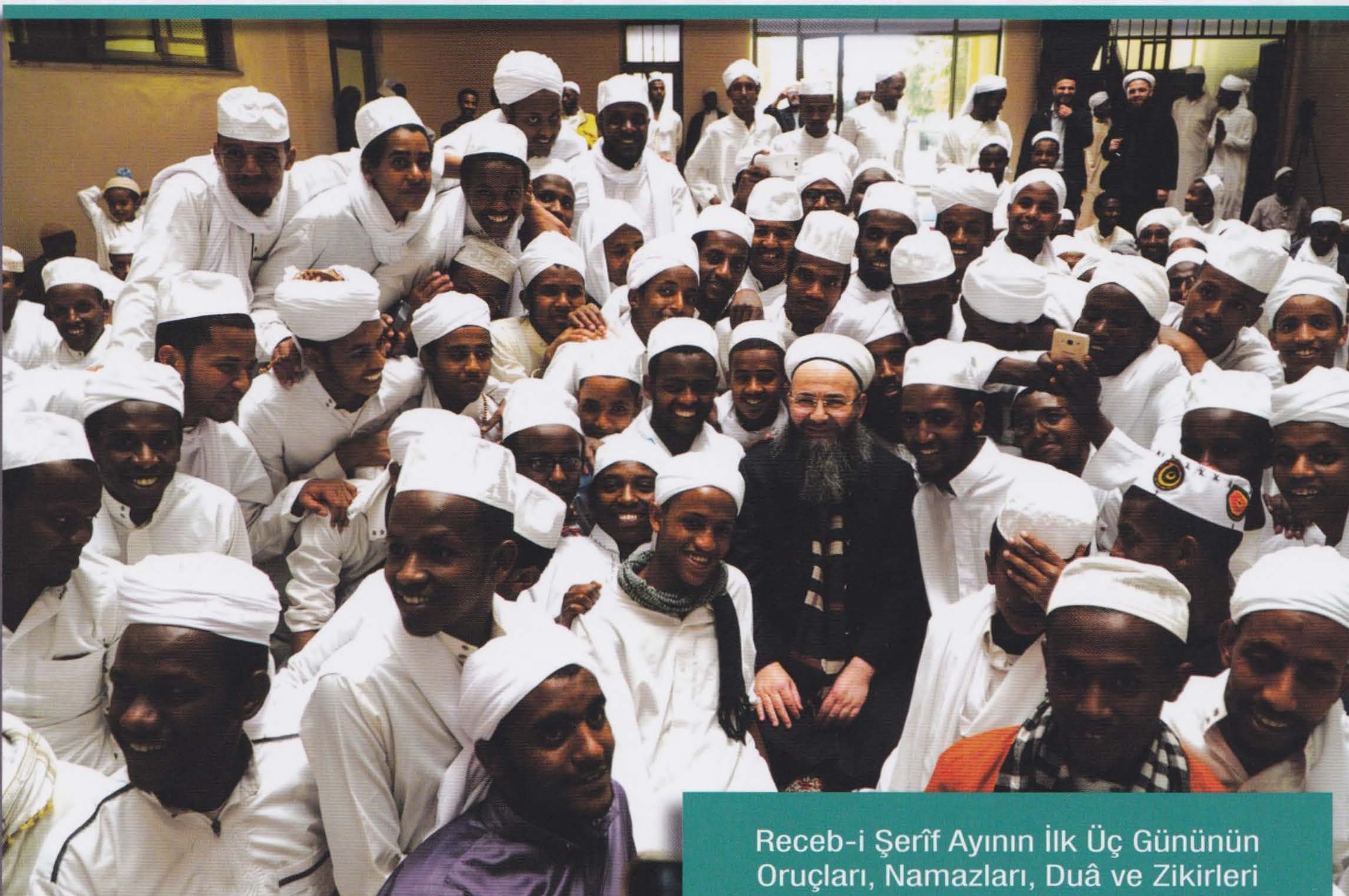
"Ey Allâh! Receb ve Şa'bân'da Bize Maddi-Manevi Bereketler Ver ve Bizi Sıhhat-ü Afiyet İçerisinde Ramazân-ı Şerîfe Ulaştır!"

Lâlegül

Aylık İlim - Kültür ve Fikir Dergisi

Lâlegül Dergisi: Yıl: 5 Sayı:49 - Cemâziyelâhir 1438 - Mart 2017 Fiyatı:15TL

HOCAMIZ'IN HAZRETİ NECÂŞÎ'YE VEFÂ KASDIYLA HABEŞİSTAN ZİYÂRETİ sh: 04-24

«بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ، وَصَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَاٰلِهِ وَسَلَّمَ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ وَسُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ مَا شَاءَ اللهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، تَبَارَكَ اللهُ الْكَرِيمُ الْأَكْرَمُ، وَتَعَالَى اللهُ الْعَلِيُّ الْأَعْلٰى، وَتَعَاظَمَ اللهُ الْعَظِيمُ خَالِقُ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَمَا فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ، وَإِلٰهُ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، وَرَبُّ الْكُرْسِيِّ، وَسِعَ الْخَلْقَ وَالْخَلَائِقَ أَجْمَعِينَ، وَمُمِيتُهُمْ وَمُعِيدُهُمْ بِنُورِهِ الْعَظِيمِ، وَاسْمِهِ الْكَبِيرِ وَجَلَالِ وَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ الْعَظِيمِ، اَللّٰهُمَّ أَعِذْ صَاحِبَ هٰذِهِ الْعَوْذَةِ، وَمَنْ كَانَتْ مَعَهُ أَوْ عَلٰى مَالِهِ أَوْ فِى مَتَاعِهِ أَوْ نَسَخَهَا ثِقَةً بِاللهِ بِاللهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ، بِاللهِ بِاللهِ بِاللهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الَّذِى لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ، اَلَّذِى هُوَ كُلَّ يَوْمٍ فِى شَأْنٍ لَا يَشْغَلُهُ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ، خَالِقُ مَا يُرٰى وَمَا لَا يُرٰى، عَالِمُ كُلِّ شَيْءٍ بِغَيْرِ تَعْلِيمٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ، وَلِمَا يَشَاءُ لَطِيفٌ، وَعَلٰى مَا يَشَاءُ قَدِيرٌ، مَحْمُودٌ مَعْبُودٌ رَفِيعٌ جَلِيلٌ جَمِيلٌ غَفُورٌ وَدُودٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ، فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ، إِلٰهُ الْمُرْسَلِينَ وَرَبُّ النَّبِيِّينَ، وَوَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ، اَللهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ الَّذِى لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ، هُوَ اللهُ الَّذِى لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ هُوَ هُوَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ، ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۞ فَسُبْحَانَ الَّذِى بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾، مِنْ شَرِّ مَا يُخَافُ وَيُحْذَرُ مَا شَاءَ اللهُ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، ﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللهِ وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ﴾، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، طَمَسْنَا عَلٰى أَعْيُنِهِمْ، فَأَنّٰى يُبْصِرُونَ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَسُبْحَانَ اللهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا، ﴿فَسُبْحَانَ اللهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ۞ وَلَهُ الْحَمْدُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ۞ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ﴾، سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ، وَ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۞ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۞ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۞ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾».

«بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ، وَصَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَاٰلِهِ وَسَلَّمَ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ وَسُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ مَا شَاءَ اللهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، تَبَارَكَ اللهُ الْكَرِيمُ الْأَكْرَمُ، وَتَعَالَى اللهُ الْعَلِيُّ الْأَعْلٰى، وَتَعَاظَمَ اللهُ الْعَظِيمُ خَالِقُ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَمَا فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ، وَإِلٰهُ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، وَرَبُّ الْكُرْسِيِّ، وَسِعَ الْخَلْقَ وَالْخَلَائِقَ أَجْمَعِينَ، وَمُمِيتُهُمْ وَمُعِيدُهُمْ بِنُورِهِ الْعَظِيمِ، وَاسْمِهِ الْكَبِيرِ وَجَلَالِ وَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ الْعَظِيمِ، اَللّٰهُمَّ أَعِذْ صَاحِبَ هٰذِهِ الْعَوْذَةِ، وَمَنْ كَانَتْ مَعَهُ أَوْ عَلٰى مَالِهِ أَوْ فِى مَتَاعِهِ أَوْ نَسَخَهَا ثِقَةً بِاللهِ بِاللهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ، بِاللهِ بِاللهِ بِاللهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الَّذِى لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ، اَلَّذِى هُوَ كُلَّ يَوْمٍ فِى شَأْنٍ لَا يَشْغَلُهُ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ، خَالِقُ مَا يُرٰى وَمَا لَا يُرٰى، عَالِمُ كُلِّ شَيْءٍ بِغَيْرِ تَعْلِيمٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ، وَلِمَا يَشَاءُ لَطِيفٌ، وَعَلٰى مَا يَشَاءُ قَدِيرٌ، مَحْمُودٌ مَعْبُودٌ رَفِيعٌ جَلِيلٌ جَمِيلٌ غَفُورٌ وَدُودٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ، ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ، فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ، إِلٰهُ الْمُرْسَلِينَ وَرَبُّ النَّبِيِّينَ، وَوَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ، اَللهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ الَّذِى لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ، هُوَ اللهُ الَّذِى لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ هُوَ هُوَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ، ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۞ فَسُبْحَانَ الَّذِى بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾، مِنْ شَرِّ مَا يُخَافُ وَيُحْذَرُ مَا شَاءَ اللهُ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، ﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللهِ وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ﴾، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، طَمَسْنَا عَلٰى أَعْيُنِهِمْ، فَأَنّٰى يُبْصِرُونَ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَسُبْحَانَ اللهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا، ﴿فَسُبْحَانَ اللهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ۞ وَلَهُ الْحَمْدُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ۞ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ﴾، سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ، وَ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۞ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۞ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۞ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾».

EDİTÖRDEN

Müezzinlerin pîri olan **Bilâli Habeşî'**nin ve âdil hükümdar **Hz. Necaşî'**nin ülkesi Habeşistan'a, bu günkü adıyla Etiyoya'ya, süre olarak kısa ama çok yoğun programlarla dopdolu geçen bir yolculuğumuz oldu.

Hoca Ahmet Yesevi Derneği'nin, Hz. Necaşi'ye bir vefa borcu olarak Habeşistan'da inşa ettiği **Hz. Necaşi Medresesi'**nin açılışını gerçekleştirmek ve bir dizi ziyaretler yapmak üzere kara kıta Afrika'ya gitmek nasip oldu. Bu yolculukla ilgili izlenimlerimizi, köşemizde yazdığımız makalemizde bulabilirsiniz.

Ayrıca, Peygamber Efendimizin **"âdil hükümdar"** diye övdüğü; en zor zamanda ashabı kirama sahip çıkan ve Onları geri almak için Habeşistan'a gelerek saray ehlini hediye adı altında rüşvete boğan Mekke elçilerine:

- Allaha yemin ederim ki, Onları size asla teslim etmeyeceğim! Allah, bu krallığıbana bahşederken benden rüşvet mi aldı ki, ben de krallığımı rüşvet karşılığında kötüye kullanayım! diyerek res çeken **Hz. Necaşi**'nin ilginç hayatını ve bu konuyla alakalı bilmediğimiz pek çok konuları, **Cübbeli Ahmet hocamızın** kaleminden okuyabilirsiniz.

Kıymetli Lâlegül Dergisi okurları;

Mart ayı, Çanakkale zaferinin sene-i devriyesinin idrak edildiği bir aydır. İnşallah 18 Mart'ta Çanakkale zaferini ve şehidler gününü yine idrak edeceğiz. Dünya'ya parmak ısırtan o şanlı ecdadımızı, yine rahmet ve minnetle anacağız. Hatimler, Yasinler ve Fatihalar okuyarak onların ruhlarını şâd edeceğiz inşaALLAH.

Bu muhteşem zafer sadece bizim tarihimiz için değil, dünya tarihi için de çok önemli tarihi bir vesikadır. Bu necip millet, yokluk ve imkânsızlıklar içinde olmasına rağmen canını dişine takmış, etten ve kemikten adeta kale kurarak yedi düvele karşı dinini, vatanını ve mukaddesâtını korumuştur. Bu uğurda gözlerini kırpmadan canlarını seve seve feda edip, dünya tarihine altın harflerle: "Çanakkale geçilmez" diye yazdırtmışlardır.

Bu vesileyle, Mevlâ Teâlâ toprak altında yatan şehid dedelerimizin, aklı saçlı ninelerimizin ve başta Çanakkale'de destan yazan şehidlerimiz olmak üzere, vatan millet savunmasında hayatlarını feda eden tüm şehidlerimizin ruhlarını şâd eylesin. Kabirlerini pür-nûr, makamlarını cennet, derecelerini â'lî eylesin. Amin!

* * *

Rabbimize sonsuz hamd-ü senâlar olsun ki, içinde bulunduğumuz Mart Ayı'nın sonunda Receb-i şerif Ayı ile birlikte üç ayların mânevî iklimine giriyoruz. Haklarında âyetler nâzil olan, hadîsi şerifler vârid olan bu üç ayları, en güzel şekilde ihya etmeyi Rabbim cümlemize nasip eylesin.

Receb Ayı'nın in ilk Cuma Gecesi de, yani 30 Mart Perşembeyi, 31 Mart Cuma Gününe bağlayan gece, **Reğâib Gecesi**ni idrak edeceğiz. O geceyi kesinlikle gafletle geçirmeyelim. Zira Efendimiz *(Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* bir hadisi şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

"Sakın ola Receb'in ilk Cuma gecesinden gaflet etmeyin. Çünkü o geceyi melekler "Re*ğâib*" diye tesmiye ederler."

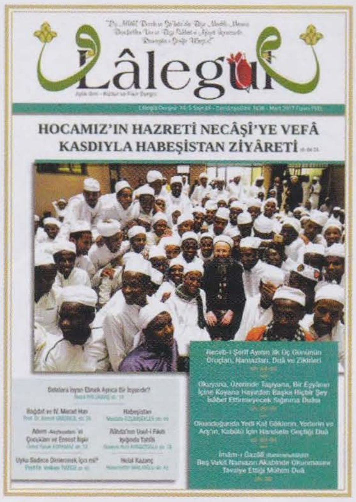
Peki Reğâib ne demektir?

Atâ, ihsan, bahşiş demektir. O gece yüce hîbeler gecesidir. Allah'ın, kullarına ihsanı ve rahmeti çok büyük olduğundan o geceye **Reğâib** denmiştir. Mevlâ Teâlâ Reğâib Gecesi'nde, Habibinin hürmetine mü'min kullarına rahmetini, lûtfunu ve inâyetini yağdırırcasına bol bol ihsan eder.

Şimdiden hepinizin Receb Ayı'nızı ve Reğâib Gece'nizi tebrik eder, gerek bizler, gerekse tüm İslâm âlemi hakkında hayırlara vesile olmasını Rabbimden niyâz ederim.

Fi emanillah!

Mustafa Özşimşekler

ADRES
Tuana Basın Yayın
Çınar Mah. Osman Gazi Cad. No: 50/A
Bağcılar / İSTANBUL
Tel: 0212 435 10 58

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Tuana Basın Yayın

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM MÜDÜRÜ
Suat YILDIZ
0212 435 50 50

YAYIN TÜRÜ
Yerel, Sürekli, Aylık

BASIM YERİ
Promat Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Orhangazi Mahallesi 1673.Sokak No:34
Esenyurt-İstanbul
Tel: 0212 622 63 63 - Fax: 0212 605 07 98
www.promat.com.tr

YURTİÇİ ABONELİK BEDELİ (YILLIK)
150 TL

YURTDIŞI ABONELİK BEDELİ (YILLIK)
150 Euro

ABONELİK İÇİN BANKA HESAP BİLGİLERİ
Gürsel YILDIZ

ALBARAKA TÜRK TL HESABI
İBAN: TR14-0020-3000- 0064-8648-0000-09

ALBARAKA TÜRK EURO HESABI
İBAN: TR57-0020-3000-0064-8648-0000-11

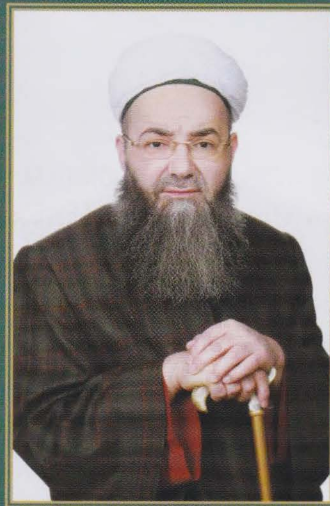
POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
Gürsel YILDIZ
105 907 20

TEMSİLCİ İRTİBAT
0212 435 10 58

ABONE DAĞITIM
Tuana Basın Yayın
0212 435 10 58

ABONE İŞLEMLERİ
0212 912 10 06

İÇİNDEKİLER

HOCAMIZ'IN HAZRETİ NECÂŞÎ'YE VEFÂ KASDIYLA HABEŞİSTAN ZİYÂRETİ

AHMET MAHMUT ÜNLÜ

Nâmütenâhî (sonu olmayan) hamdü *senâ*lar:

﴿وَاِذَا سَمِعُوا مَٓا اُنْزِلَ اِلَى الرَّسُولِ تَرٰٓى اَعْيُنَهُمْ تَف۪يضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّۚ يَقُولُونَ رَبَّنَٓا اٰمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِد۪ينَ﴾

"(Hristiyan olan Habeşistan hükümdarı Necâşî ve yanında bulunan râhipler) **o Rasûl'e indirilmiş olan** (Kur'ân)**ı** (sahâbe-i kirâmdan) **işittikleri zaman,** (kendi kitaplarından bildikleri için kolayca) **tanımış oldukları o haktan dolayı sen onların gözlerini yaştan dolup taşar halde görürsün.**

Onlar: 'Ey Rabbimiz! Biz (işittiğimiz Kur'ân'a ve onu getiren Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e) **îman ettik.**

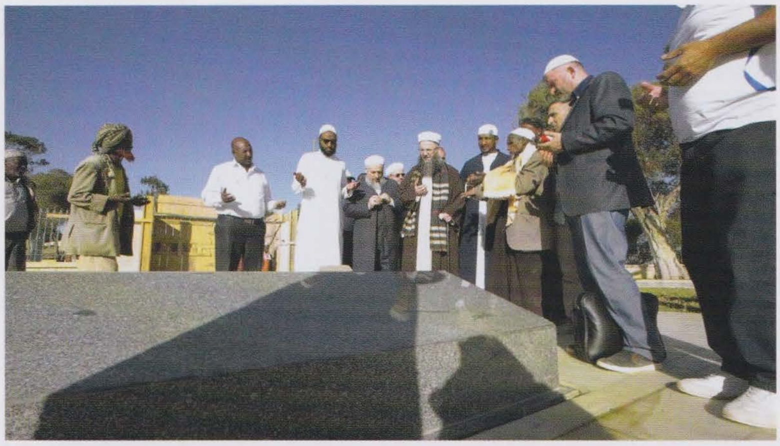
Artık bizi de (İslâm'ın hak din olduğuna inanıp) **şâhit olan** (Müslüman topluluk)**lar**(ı) **ile birlikte yaz.' derler."** *(Mâide Sûresi:83)* buyurarak **Rasûlü**'nün sahâsine sâhip çıkan **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*ı medhu senâ eden **Allâh-u Te'âlâ**'ya mahsustur.

Bîhad (hudutsuz) salâtü selâmlar, garîb zamanda sahâbesine sâhip çıkan **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* vefât edince kendisine vefâda bulunarak:

«صَلُّوا عَلٰى أَخٍ لَكُمْ مَاتَ بِغَيْرِ أَرْضِكُمْ.»

"Sizin yurdunuzun dışında(ki bir beldede) **vefât eden kardeşiniz için** (cenâze) **namaz**(ı) **kılın."** *(İbnü Mâce, Cenâiz:33, no:1537, 1/491; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, no:15292, 23/429)* **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ve onun güzîde ashâbının üzerine olsun. Âmîn!

Çocukluğumdan beri ziyâretine hasret duyduğum Habeşistan **Necâşî**'si (kralı) **Eshame** *(Radıyallâhu Anh)* ın kabr-i şerîflerini, etrâfında medfûn bulunan on beş kadar sahâbe-i kirâmı ziyâret etmek ve Habeşistan'da Hocam Ahmet Yesevî Derneği'nin katkılarıyla inşâ edilen medresemizin açılışını yapmak nasîb oldu elhamdülillâh.

Necâşî Hazretleri'nin nasıl selâmlanacağı husûsunda teslîmât zikretmiş olan büyük âlim ve velî Ömer Ebrâr Hazretleri'nin kabr-i şerîfini ziyâret

Allâh-u Te'âlâ dîninin yolundaki yardımcılarımızı ziyâde ederek, bizleri İslâmiyet'in takviyesi için böyle nice hizmetlere daha muvaffak eylesin. Âmîn!

Bu ayki yazımda ibret alacağımız çok hikmetli hâdiseler söz konusudur ki burada siz kıymetli okurlarıma hulâsâ olarak; Mekke'de daralan Müslümanların ilk hicret yurdu olan Habeşistan'da nelerle karşılaştıklarını, **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*ın onlara nasıl muâmele ettiğini, onun ortaya koyduğu tavır ve duruş karşısında **Allâh-u Te'âlâ**'nın inzâl buyurduğu âyet-i kerîmeleri ve **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in onun vefâtını haber aldığında ne yaptığını arz etmek istiyorum.

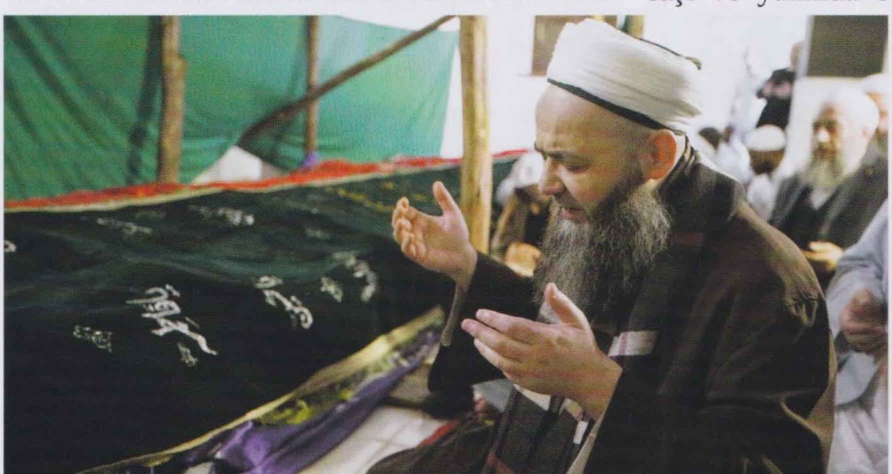
Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'e İmân Edip İslâm ile Şerefyâb Olan Hazreti Necâşî *(Radıyallâhu Anh)*

Allâh-u Te'âlâ Kur'ân-ı Kerîm'de, sahâbe-i kirâm tarafından kendilerine arzedilen hak dîni anladıklarında gözlerine hâkim olamayarak ağlamaya başlayan Habeşistan kralı **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* ve arkadaşlarının yaptıkları duâyı ve bu sözleri sâyesinde **Allâh-u Te'âlâ**'nın onlara mükâfat olarak, köşklerinin ve saraylarının altlarından ırmaklar akan ebedî cennetleri lutfedeceğini şu âyet-i kerîmelerinde açıklamıştır:

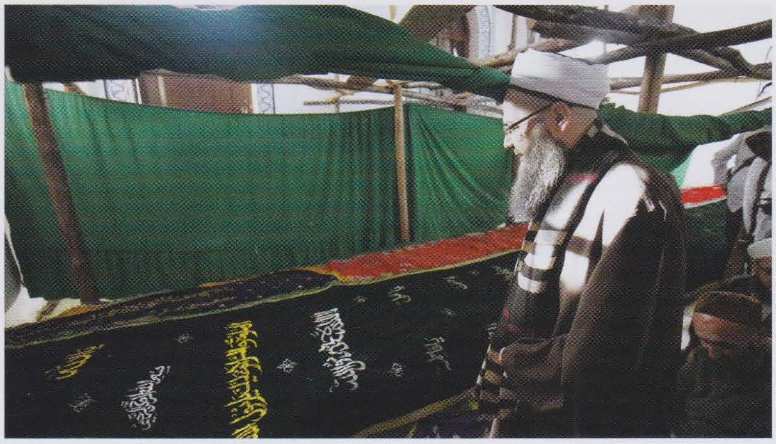
﴿وَاِذَا سَمِعُوا مَٓا اُنْزِلَ اِلَى الرَّسُولِ تَرٰٓى اَعْيُنَهُمْ تَفٖيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّۚ يَقُولُونَ رَبَّنَٓا اٰمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدٖينَ ۝ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَا جَٓاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ اَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحٖينَ ۝ فَاَثَابَهُمُ اللّٰهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرٖي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدٖينَ فٖيهَاۜ وَذٰلِكَ جَزَٓاءُ الْمُحْسِنٖينَ﴾

"(Hristiyan olan Habeşistan hükümdarı Necâşî ve yanında bulunan râhipler) **o Rasûl'e indirilmiş olan** (Kur'ân) **ı** (sahâbe-i kirâmdan) **işittikleri zaman,** (kendi kitaplarından bildikleri için kolayca) **tanımış oldukları o haktan dolayı sen onların gözlerini yaştan dolup taşar halde görürsün.**

Onlar: 'Ey Rabbimiz! Biz (işittiğimiz Kur'ân'a ve onu getiren Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e) **îman ettik.**

Necâşî Hazretleri'nin kabr-i şerîfinde duâ

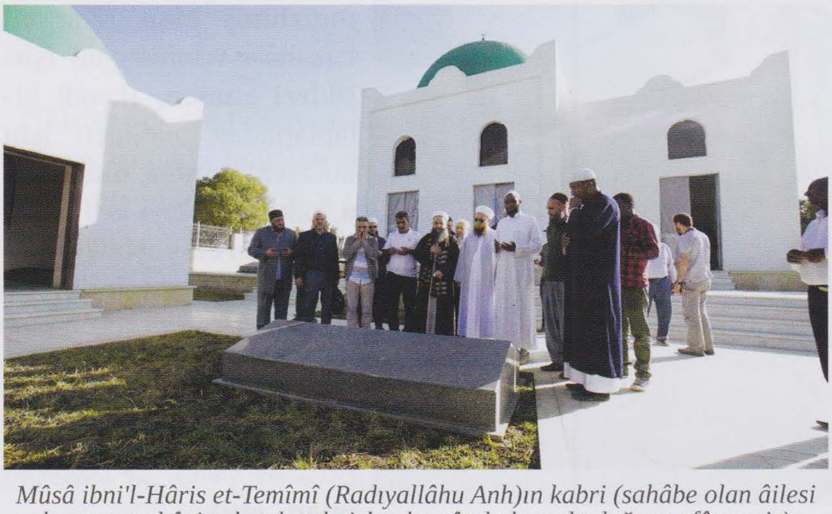
Necâşî Hazretleri'nin merkad-i mübârekleri

Artık bizi de (İslâm'ın hak din olduğuna inanıp) **şâhit olan** (Müslüman topluluk)**lar**(ı) **ile birlikte yaz.**

Ne oldu bize de, Allâh'a ve bize gelmiş olan o hakka îmân etmeyelim?! Oysa biz Rabbimiz'in bizi (peygamberler ve müminlerden oluşan) **sâlihler topluluğu arasına girdirmesini arzulamaktayız.' derler.**

İşte (îtikatlarını belirtmek üzere) **söylemiş oldukları şeyden dolayı Allâh onları, içinde ebediyyen kalıcı oldukları pek kıymetli cennetlerle mükâfatlandırmıştır ki;** (köşklerinin ve ağaçlarının) **altlarından sürekli ırmaklar akmaktadır. İşte** (îtikat, amel ve ahlâk husûsunda) **güzel davrananların karşılığı ancak budur."** *(Mâide Sûresi:83-85)*

Abdullâh ibni Zübeyr *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre, bu âyet-i celîle **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* ve arkadaşları hakkında inmiştir. *(Nesâî, es-Sünenü'l-kübrâ, no:11148, 6/336)*

Mûsâ ibni'l-Hâris et-Temîmî (Radıyallâhu Anh)ın kabri (sahâbe olan âilesi buraya muhâcir olarak gelmişler, bu zât da burada doğup vefât etmiş)

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'in, Habeşistan'a Hicret Etmelerini Sahâbe-i Kirâma Emir Buyurması

"Beğavî ve Hâzin Tefsîrleri"nde zikredildiğine göre **İbni Abbâs** *(Radıyallâhu Anhümâ)* ve diğer müfessirler bu âyet-i celîlenin tefsîrinde şu îzâhı yapmışlardır:

Kureyş kabîlesi müminleri dinlerinden döndürmek için anlaşmışlar, böylece her kabîle içlerinden îmân edenlerin üzerine saldırarak onlara eziyet ve azâb etmişler, bunun netîcesinde müminlerden bir kısmı belâlara düşmüş, **Allâh-u Te'âlâ** dilediklerini de çeşitli vesîlelerle onlardan kurtarmıştır.

Nitekim **Allâh-u Te'âlâ**, **Rasûlü Muhammed** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i de amcası **Ebû Tâlib** vâsıtasıyla korumuştur.

Rasûlüllah *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, ashâbının başına gelen belâları gördüğü hâlde, onları müşriklerden kurtarma imkânına sahip olmayıp, henüz de cihatla emrolunmadığı için, ashâbına Habeşistan topraklarına hicret etmelerini emretmek üzere şöyle buyurdu:

«إِنَّ بِهَا مَلِكًا صَالِحًا لاَ يَظْلِمُ وَلاَ يُظْلَمُ عِنْدَهُ أَحَدٌ

فَاخْرُجُوا إِلَيْهِ

حَتّٰى يَجْعَلَ اللّٰهُ لِلْمُسْلِمِينَ فَرَجًا.»

"Şüphesiz ki orada (Habeşistan'da) **sâlih çok iyi bir melik** (hükümdar) **vardır ki,** (kimseye) **zulmetmez ve onun yanında kimseye zulmolunmaz. O hâlde siz onun yanına çıkın** (gidin)**, tâ ki Allâh-u Te'âlâ Müslümanlara bir kurtuluş yaratıncaya kadar** (onun yanında kalın)**."** *(Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 2/56; es-Sâlihî, Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd, 2/363; İbnü Kesîr, es-Sîra, 2/4; İbnü Hişâm, es-Sîra, 1/255)*

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bu sözüyle Habeş kralı olan **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*ı kastetmiştir.

Habeş Kralı Eshame (Necâşî) *(Radıyallâhu Anh)*'ın Târihçe-i Hayâtı

Necâşî Hazretleri'nin arkasında medfûn bulunan 12 sahâbenin kabr-i şerîfleri

Necâşî'nin asıl adı **Eshame**'dir, bu kelime Habeş lügatında "Atıyye (bahşiş ve hediye)" mânâsında kullanılmaktadır.

Müslümanların halîfelerine "Emîru'l-müminîn", Rum krallarına "Kayser", Acem krallarına "Kisrâ", Türk idârecilerine "Hâkân", Mısır'da Kıptîler'in liderlerine "Firavun", Yemen melikine "Tübba'" ve Hind krallarına "Ya'sûb" denildiği gibi, Habeş krallarının ismi de **Necâşî**'dir ki bu kelime Habeşçe'de "Hükümdâr" anlamına gelir.

Arapça kitâbelerde bunun karşılığı olarak "Melikü'l-Habeşe" ve "Melikü Aksum" ünvânı yazılmıştır. **Necâşî** Arap kaynaklarında alem (özel isim) olarak da zikredilmekle birlikte bu durum ünvânın lakaplaşmasından kaynaklanmaktadır.

İslâm öncesinde Araplar'ın Habeş kralları ile ilişki içinde bulundukları, **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in dedelerinden **Kusayy**'ın çocuklarından **Hâşim** veyâ kardeşinin **Necâşî**'den Habeşistan'da ticâret yapma imtiyâzı elde ettiği ve bu imtiyâzın uzun zaman onun âilesinde kaldığı, ayrıca **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in dedesi **Abdülmuttalib** ile **Harb ibni Ümeyye** arasındaki bir anlaşmazlıkta **Necâşî**'nin hakemliğine başvurulduğu bilinmektedir.

Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan **Necâşî Eshame**'nin tahta ne zaman çıktığı belli değildir.

Bilinen husus, babası **Necâşî Ebcer**'in kardeşi tarafından tahttan indirilerek öldürüldüğü ve henüz çocuk yaşta olan tek oğlu **Eshame**'nin Arabistan'a gönderilerek Bedir yöresinde yaşayan Damreoğullarından bir kişiye satılıp uzun süre orada kalmış olduğudur.

Bu konu biraz daha farklı olarak siyer kitaplarında nakledilegelmiştir. Şöyle ki **Urve** *(Radıyallâhu Anh)*ın **Âişe** *(Radıyallâhu Anhâ)*dan naklettiğine göre; **Eshame**'nin babası **Ebcer**, Habeşistan'ın kralı olmuştu. Bu zâtın tek oğlu **Eshame** idi. Kardeşinin ise on iki tâne oğlu vardı.

Habeşliler bu konuyu aralarında görüşüp "Şâyet biz **Eshame**'nin babasını (Ebcer'i) öldürürsek, kardeşini kral yaparız. Çünkü şimdiki kralın **Eshame**'den başka evlâdı yok ama kardeşinin on iki tâne oğlu var. Böylece o kral olunca Habeşistan'ın idâresi onların elinde devâm edip gider. Bu şekilde Habeşistan halkı da uzun süre ihtilaflardan korunmuş bir şekilde hayatlarını sürdürürler." dediler.

Habeşistan asıllı meşhûr târihçi Abdurrahmân ibni Hasen el-Cebertî (Rahimehullâh)ın kabrini ziyâret

Bunun üzerine **Eshame**'nin babası **Ebcer**'i öldürdüler ve kardeşini kral yaptılar. Ama zamanla **Eshame**'nin amcasından daha kabiliyetli olduğunu gördüklerinde, **Eshame**'nin amcasına gelip "Şu gencin senden üstün olduğunu gördük. Sen de biliyorsun ki biz onun babasını öldürüp yerine seni kral yaptık. İleride o bizim kralımız olursa, bizi öldürmeyeceğinden emin olamayız. Öyleyse sen ya onu öldür ya da bu diyardan sürgün et." dediler.

Necâşî Hazretleri'nin arkasında medfûn bulunan 12 sahâbenin kabr-i şerîfleri

Eshame'nin amcası: "Yazıklar olsun size! Dün babasını öldürdüğünüz kişiyi bugün de ben mi öldüreceğim?! Ben sâdece onu buradan sürebilirim." dedi. Böylece onlar **Eshame**'yi memleketlerinden dışarı çıkarıp altı ya da yedi yüz dirhem karşılığında bir tâcire (köle diye) sattılar.

O günün akşamına doğru yağmur yağmaya başlayınca **Eshame**'nin amcası dışarı çıkıp biraz yağmurda ıslanmak istedi. O sırada çakan bir şimşek ona isâbet etti ve onu öldürdü.

Bunun üzerine yeni kralı seçmek için kralın oğullarının yanına vardılar ama hepsinin birbirinden daha ahmak olduklarını görünce bunun iyi bir fikir olmadığını anladılar ve birbirlerine "Vallâhi siz de biliyorsunuz ki bunlardan hiçbiri krallığa münâsip değildir. Ancak o (köle diye) sattığınız genç bu işe lâyıktır. Eğer Habeşlilerin idâre edilme işinin sizin katınızda bir değeri varsa, o tâcir buralardan gitmeden ona yetişin de **Eshame**'yi geri getirin." demeye başladılar.

Hemen dışarı çıkıp o tâciri ve **Eshame**'yi aramaya koyuldular ve nihâyet onları buldular. **Eshame**'yi geri getirip tâcı ve tahtı ona teslîm ettiler.

Akabinde **Eshame**'yi (köle diye) satın alan tâcir, onun kendisine satılan genç olduğunu bilmeden ona gelip "Ey kral! Ben bir genç satın aldım. Ama onu bana satan kişiler yanıma gelip onu benden geri aldılar ve paramı da bana iâde etmediler." dedi.

Habeşistan **Necâşî**'si **Eshame** güçlü ve şaşmaz adâletiyle nam salan ilk idâreciydi. Kendisi de bu vasfına yakışır şekilde, kendisinin tekrar köle olmasını dahî göze alarak "Bu adama ya parasını ya da satın aldığı genci geri verin." dedi. Bunun üzerine adamın parasını verip onu gönderdiler.

İşte bundan dolayı **Necâşî Eshame** ileride anlatacağımız üzere Kureyşlilerin, kendi yanındaki Müslümanları onlara iâde etmesi için kendisine getirdikleri hediyeleri kabul etmediğinde:

«فَوَاللّٰهِ مَا أَخَذَ اللّٰهُ مِنِّي الرِّشْوَةَ حِينَ رَدَّ عَلَيَّ مُلْكِي فَاٰخُذَ الرِّشْوَةَ فِيهِ، وَمَا أَطَاعَ فِيَّ النَّاسَ فَأُطِيعَهُمْ فِيهِ.»

"Vallâhi **Allâh-u Te'âlâ** mülkümü bana iâde ettiğinde benden rüşvet almadı ki ben O'nun (dînini koruma) hakkında rüşvet alayım. O benim hakkımda insanlara itâat etmedi ki ben O'nun (dîninin adamlarını koruma) hakkında insanlara itâat edeyim." demiştir. *(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, no:22498, 37/174) (el-İmâmü's-Süyûtî, Ref'u şe'ni'l-Hubşân, sh:199-200)*

Habeşistan'a İlk Hicret

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in, zorda kalan sahâbesini Habeşistan'a hicrete teşvîk eden beyânı üzerine ashâb-ı kirâmdan bir takımları şirke düşme fitnesinden korkup dinleriyle **Allâh-u Te'âlâ**'ya kaçmak için Mekke-i Mükerreme'den çıktılar ki bu, İslâm'daki ilk hicret oldu. İlk hicrette Habeşistan'a gizlice on bir erkek, dört kadın çıktılar.

İslâm'da ilk mevrûs yâni vefât ettiğinde mîrâsı ilk taksim edilen zat olan Adiyy ibni Nazle (Radıyallâhu Anh)ın kabr-i şerîfi

Onlar içerisinde ilk hicret eden **Osmân ibni Affân** *(Radıyallâhu Anh)* ile eşi yâni **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* in kızı **Rukayye** *(Radıyallâhu Anhâ)* olmuştur.

Nitekim **Enes ibni Mâlik** *(Radıyallâhu Anh)* bu hususta şöyle anlatmıştır:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ يَقُولُ: «خَرَجَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ وَمَعَهُ امْرَأَتُهُ رُقَيَّةُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلٰى أَرْضِ الْحَبَشَةِ، فَأَبْطَأَ عَلٰى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَبَرُهُمَا فَقَدِمَتِ امْرَأَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالَتْ: يَا مُحَمَّدُ! قَدْ رَأَيْتُ خَتَنَكَ وَمَعَهُ امْرَأَتُهُ، قَالَ: عَلٰى أَيِّ حَالٍ رَأَيْتِيهِمَا؟ قَالَتْ: رَأَيْتُهُ قَدْ حَمَلَ امْرَأَتَهُ عَلٰى حِمَارٍ مِنْ هٰذِهِ الدَّبَّابَةِ وَهُوَ يَسُوقُهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَحِبَهُمَا اللّٰهُ! إِنَّ عُثْمَانَ أَوَّلُ مَنْ هَاجَرَ بِأَهْلِهِ بَعْدَ لُوطٍ عَلَيْهِ السَّلاَمُ.»

"**Osmân ibni Affân** *(Radıyallâhu Anh)* yanında **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in kızı **Rukayye** *(Radıyallâhu Anhâ)* bulunduğu hâlde Habeşistan tarafına (hicret için yola) çıktı. **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onların arkasından (durumlarını) çok merak etmiş ve onların haberini beklemişti. Netîcede Kureyşli bir kadın gelip: 'Yâ **Muhammed**! Dâmâdını hanımıyla berâber gördüm.' diye haber getirdi.

Sahâbe-i kirâmdan olduğu rivâyet edilen Şerîf Abdullâh Radıyallâhu Anh'ın kabr-i şerîfleri

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ona: **'Onları hangi hâl üzere gördün?'** diye sorunca o kadın: 'Ben onu, hanımını yavaş yürüyen bir merkep üzerine yüklemiş, kendisi de o merkebi sürerken gördüm.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: **'Allâh onlarla berâber** (yardımcıları) **olsun. Şüphesiz ki Lût** *(Aleyhisselâm)***dan sonra eşiyle** (kâfirlerden kaçmak için) **ilk hicret eden kişi Osmân olmuştur.'** buyurdu." *(İbnü Kesir, es-Sîra, 2/4, Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, no:144, 1/90; İbnü Hacer, el-Metâlibü'l-'Âliye, no:3943, 4/54; es-Sâlihî, Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd, 2/363)*

Hicret eden diğer sahâbenin isimleri ise **Zübeyr ibni Avvâm, Abdullâh ibni Mes'ûd, Abdurrahmân ibni Avf, Ebû Huzeyfe ibni Utbe,** hanımı **Süheyl ibni Amr**'ın kızı **Sehle, Mus'ab ibni Umeyr, Ebû Seleme ibni Abdi'l-Esed,** hanımı **Ebû Ümeyye kızı Ümmü Seleme, Osmân ibni Maz'ûn, Âmir ibni Rabî'a,** hanımı **Ebû Hasme kızı Leylâ, Hâtıb ibni Amr** ve **Süheyl ibni Beyzâ** *(Radıyallâhu Anhüm)* hazarâtıdır.

İslâm'da ilk mevrûs yâni vefât ettiğinde mîrâsı ilk taksim edilen zat olan Adiyy ibni Nazle (Radıyallâhu Anh)ın türbesi

İşte bu zatlar hicret yoluna çıktıklarında, deniz sâhiline gelerek Habeşistan'a gitmek üzere yarım dînara bir gemi tuttular. Bu hâdise **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in peygamber oluşunun beşinci senesinde vukû buldu.

Necâşî Hazretleri'nin ve 12 sahâbe-i kirâmın türbeleri (sağdaki)

İmâm-ı Süyûtî *(Rahimehullâh)* ***"Ref'u şe'ni'l-Hubşân"*** isimli eserinde Habeşistan'a hicret eden sahâbe-i kirâma özel bir bâb ayırmış ve burada onların isimlerini tek tek saymıştır.

Kitabı tahkîk eden, Kāhire Üniversitesi, Arap Dili Bölümü hocalarından Dr. **Muhammed Abdülvehhâb Fazl** isimli zat ise tabakāt ve siyer kitaplarından faydalanarak bu muhâcirleri isim isim incelemiş ve hangilerinin Habeşistan'da vefât ettiğini zikretmiştir.

Oradaki mâlûmattan anlaşılan 9 tâne sahâbe-i kirâmın Habeşistan'da vefât ettiğidir ki bu zatların isimleri şöyledir:

Ümmü Harmele binti Abdilesved el-Huzeymiyye *(Radıyallâhu Anhâ)*

Hâtıb ibni'l-Hâris el-Cumahî *(Radıyallâhu Anh)*

Fâtıma binti Safvân el-Kinânî *(Radıyallâhu Anhâ)*

Süfyân ibni Mu'ammer el-Cumahî *(Radıyallâhu Anh)*

Adiyy ibni Nazle el-Adevî *(Radıyallâhu Anh)*

Urve ibni Abdiluzzâ el-Adevî *(Radıyallâhu Anh)*

Amr ibni Ümeyye el-Esedî *(Radıyallâhu Anh)*

Muttalib ibni Ezher ez-Zührî *(Radıyallâhu Anh)*

Ramle binti Ebî Avf es-Sehmiyye *(Radıyallâhu Anhâ)*

(el-İmâmü's-Süyûtî, Ref'u şe'ni'l-Hubşân, sh:165-176)

Ama yaygın olan kanâate göre **Necâşî Hazretleri**'nin türbesinde 12 sahâbe-i kirâmın kabr-i şerîfleri vardır.

Yukarıda saydıklarımızdan **Adiyy ibni Nazle el-Adevî** *(Radıyallâhu Anh)*ın kabri dışarıdaki küçük türbededir. Diğer 4 sahâbe-i kirâmın isimlerinin ise şunlar olduğu rivâyet edilmektedir:

Abdullâh ibni'l-Hâris *(Radıyallâhu Anh)*

Hattâb ibni'l-Hâris *(Radıyallâhu Anh)*

Zeyneb binti'l-Hâris *(Radıyallâhu Anhâ)*

Bereke binti Yesâr *(Radıyallâhu Anhâ)*

Habeşistan'a İkinci Hicret

Sonra onların peşinden **Ali** *(Radıyallâhu Anh)*ın kardeşi **Ca'fer ibni Ebî Tâlib** *(Radıyallâhu Anh)*, hanımı **Esmâ binti Umeys** *(Radıyallâhu Anhâ)* ile berâber Habeşistan'a hicret etti ve peşinden diğer Müslümanlar da oraya gittiler. Böylece Müslümanlardan Habeşistan'a hicret edenlerin toplamı, kadınlar ve çocuklar hâriç seksen iki kişi oldu ve bu "İkinci hicret" olarak târihe geçti.

Necâşî'nin Ülkesine Hicret Eden Müslümanların İâdesini Talep Eden Kureyş

Kureyş bunun farkına varınca, (sonradan Müslüman olacak) **Amr ibni'l-Âs** ve arkadaşlarını bir takım hediyelerle berâber onları kendilerine iâde etmeleri için **Necâşî** ve onun patriklerine yolladı. Böylece onlar gemiye binip Habeşistan'a gittiler. **Necâşî**'nin yanına girdiklerinde ona secde edip selâm verdikten sonra:

Hayder'in katkılarıyla inşâ edilen medresenin açılışında konuşma yaparken

Bunu gören **Amr ibni'l-Âs** arkadaşına: "Duymuyor musun? Nasıl kendilerinden '**Allâh**'ın cemâati.' diye bahsediyorlar. Kral da onları ne şekil karşılıyor." dedi ve bu hâl onları çok üzdü.

Sonra **Necâşî**'nin huzûruna girip secde etmediklerinde, **Amr ibni'l-Âs** fırsat bularak, **Necâşî**'ye: "Görmüyor musun?! Sana secde etmekten kibrediyorlar." deyince, **Necâşî** onlara: "Siz bana neden secde etmiyorsunuz. Uzaktan gelenlerin beni selâmladığı şekilde neden selâmlamıyorsunuz?" dedi.

Onlar: "Biz seni yaratan ve sana bu mülkü veren **Allâh**'a secde ederiz. Putlara taparken biz de böyle tahiyyelerde (selâmlamalarda) bulunurduk, fakat **Allâh-u Te'âlâ** içimizde çok doğru konuşan bir peygamber gönderdi ve o bize **Allâh-u Te'âlâ**'nın râzı olduğu (selâm lafzı olarak seçtiği) cennet ehlinin tahiyyesi olan selâmı emretti." dediler.

O zaman **Necâşî** bunun doğru olduğunu, Tevrât'ta ve İncîl'de de böyle yazılı olduğunu bildiği için (îtirâz etmeyerek): "İçinizden '**Allâh**'ın hızbi (cemâati yanına girmek için) senden izin istiyor.' diye bağıran hanginizdi?" dedi.

Ca'fer *(Radıyallâhu Anh)*: "Bendim." deyince, **Necâşî** ona: "Sen konuş." dedi. Bunun üzerine **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*: "Sizin gibi ehli kitaptan olan dünyânın hükümdarlarından bir zâtın huzûrunda çok konuşmak ve haksızlık yapmak yakışmaz, ben arkadaşlarımın yerine cevap vermek istiyorum, siz şu iki adama emredin, biri konuşsun, diğeri dinlesin, böylece siz de aramızdaki konuşmaya şâhit olun." dedi.

Bunun üzerine **Amr** söze başlayıp **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*a "Konuş." deyince **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)* **Necâşî**'ye: "Bu iki adama sor ki, bizler köle miyiz yoksa şerefli hürler miyiz? Eğer sâhiplerimizden kaçmış kölelersek bizi onlara teslim et." dedi.

"Şüphesiz bizim kavmimiz (Kureyş) sana teşekkür etmekte ve senin adamlarını çok sevmektedirler. Onlar bizi sana, şu yanına gelen adamlardan seni sakındırmamız için gönderdiler. Çünkü bu senin yanına gelenler, kendisinin **Allâh**'ın Rasûlü olduğunu iddiâ eden ve içimizden kendisine ancak bir takım ahmakların tâbî olduğu bir yalancı adamın kavmidirler.

Evvelce biz onları çok darlatmış ve memleketimizdeki bir dağ arasına sıkıştırmıştık, ne kimse yanlarına girebiliyor, ne de onlar dışarı çıkabiliyorlardı. Böylece açlık ve susuzluktan helâk olacaklardı ki, bu adam senin dînini, devletini ve adamlarını karıştırmak için amcasının oğlunu sana gönderdi.

Aman bunlardan sakın ve onları bize teslim et ki, biz onların şerrine karşı sana kâfi geliriz, zâten senin yanına girdiklerinde sana secde etmemelerinden, senin dînini ve yolunu beğenmediklerini anlamışsındır ve insanların selâm verdiği şekilde sana selâm vermemelerinden de bunu farketmişsindir." dediler.

Bunun üzerine **Necâşî** onları çağırttı, kapıya geldiklerinde **Ca'fer ibni Ebî Tâlib** *(Radıyallâhu Anh)*: "**Allâh**'ın hızbi (cemâati) senden izin istiyor." diye haykırdı.

Bunu duyan **Necâşî**: "O bağırana söyleyin, sözünü tekrarlasın." dedi. **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)* da tekrarladı. O zaman **Necâşî**: "Evet, **Allâh**'ın emânı ve zimmeti (güvencesi) ile girsinler." dedi.

Hoca Ahmet Yesevî Derneği'nin katkılarıyla Habeşistan'da inşâ edilen medrese

Ca'fer ibni Ebî Tâlib *(Radıyallâhu Anh)* **Amr**'a: "Bunlar köleler midir yoksa hürler midir?" diye sordu. **Amr**: "Hayır kıymetli hürlerdir." deyince, **Necâşî** sevinerek: "Kölelik(le itham edilmek)ten kurtuldular." dedi.

Sonra **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)* **Necâşî**'ye: "Sorar mısın, haksız yere bir kan mı dökmüşüz ki, kısas edilerek (öldürdüğümüz kişiye karşılık) öldürülelim?" deyince, **Amr**: "Hayır bir damla bile kan dökmediler." diye cevap verdi.

Bu sefer **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*: "Sor bunlara ki haksız yere insanların mallarını almışsak ödeyelim." dediğinde **Necâşî**: "Yüklü bir borçları varsa onu ben ödeyeceğim." deyince **Amr**: "Bir kuruş bile borçları yok." dedi.

Bu konuşmaları duyan **Necâşî** dayanamayıp **Amr**'a dönerek: "Peki siz bunlardan ne istiyorsunuz?" diye sorunca, **Amr**: "Bunlarla biz aynı dinde ve aynı iş üzerindeydik ki o da atalarımızın dîniydi, bunlar o dîni (putlara tapmayı) bırakarak başkasına (İslâm'a) uydular, kavimleri de bunları bize teslim etmen için bizi sana gönderdi." şeklinde cevap verdi.

O zaman **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*a dönerek: "Evvelce bulunduğunuz neydi, şimdi uyduğunuz din hangisidir? Bana doğru söyle." dedi.

Ca'fer *(Radıyallâhu Anh)* da: "Evvelce üzerinde bulunup, sonra bıraktığımız, şeytanın dînidir. O zaman biz **Allâh**'ı inkâr eder, taşlara tapardık. Şimdi kendisine döndüğümüz din ise, **Allâh**'ın İslâm dînidir ki, onu bize **Allâh** tarafından bir Rasûl ve **Meryem oğlu Îsâ**'nın kitabına uygun şekilde ona indirilen bir kitap (Kur'ân) getirdi (öğretti)." dedi.

Bunları duyan **Necâşî**: "Ey **Ca'fer**! Çok büyük bir şeyden bahsettin, biraz dur." dedi.

Sonra çan çaldırarak bütün kıssîs (Hristiyanların dînî reisleri) ve râhipleri toplatıp onlara: "**Îsâ** *(Aleyhisselâm)*a İncîl'i indiren **Allâh** aşkına size soruyorum, **Îsâ** *(Aleyhisselâm)* ile kıyâmet günü arasında bir Nebiyy-i Mürsel'in zuhûr edeceğine dâir kitabınızda bir şey buluyor musunuz?" diye sordu.

Bunun üzerine onlar: "**Allâh** hakkı için evet, **Îsâ** *(Aleyhisselâm)* onu bize müjdelemiş ve:

«مَنْ اٰمَنَ بِهِ فَقَدْ اٰمَنَ بِي، وَمَنْ كَفَرَ بِهِ فَقَدْ كَفَرَ بِي.»

'Ona inanan bana inanmıştır, onu inkâr eden beni de inkâr etmiş olur.' buyurmuştur." diye cevap verdiler.

Necâşî bu cevap karşısında **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*a: "Bu peygamber olarak size gönderilmiş olan zat size ne diyor, neyi emrediyor, hangi şeyleri size yasaklıyor?" dedi.

Ca'fer *(Radıyallâhu Anh)* da: "O bize **Allâh**'ın kitabını okuyor, iyiliği emrediyor, kötülükten nehyediyor, komşularla güzel geçinmemizi, akrabâyı arayıp sormamızı ve yetimlere iyilik etmemizi emrediyor ve özellikle bir olan, hiç ortağı bulunmayan **Allâh**'a ibâdet etmemizi bize emrediyor." dedi.

Bunun üzerine **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*: "Onun size okuduklarından biraz bize oku." dediğinde, **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)* Ankebût ve Rûm sûrelerini okuyunca, **Necâşî**'nin iki gözünden yaşlar aktı, arkadaşlarının gözleri de yaşlarla doldu.

Bunun üzerine hep birden: "Ey **Ca'fer**! Bu güzel haberden bize biraz daha oku" dediler. **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)* da Kehf Sûresi'ni okudu. Bu sefer **Amr ibni'l-Âs** bir plan yapıp **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*ı ashâb-ı kirâma karşı kızdırmak isteyerek: "Bunlar **Îsâ**'ya ve annesine sövüyorlar." dedi.

Bunu duyan **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*a: "**Îsâ** ve annesi hakkında ne diyorsunuz?" deyince, **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)* onlara Meryem Sûresi'ni okudu.

O sırada **Meryem** ve **Îsâ** *(Aleyhimesselâm)*ın bahsine gelince, **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* misvağının ucundan göze girecek çöp kadar bir şeyi kaldırıp göstererek: "Vallâhi **Mesîh** (Îsâ *(Aleyhisselâm)*), **Meryem** ve oğlu *(Aleyhimesselâm)* hakkında sizin bu okuduklarınızdan şu çöp kadar dahî fazla bir şey söylememiştir." dedi.

Sonra **Ca'fer** ve arkadaşlarına dönerek: "Buyrun (istirahat yerlerinize) gidebilirsiniz, sizler benim memleketimde güvendesiniz, size söven veyâ eziyet eden yakalanacaktır. Müjdeler olsun size! Sakın korkmayın, artık bu gün **İbrâhîm** *(Aleyhisselâm)*ın hızbine hiçbir zorluk yoktur." dedi.

Bunu duyan **Amr ibni'l-Âs**: "Ey **Necâşî**! **İbrâhîm** *(Aleyhisselâm)*ın hızbi kimdir?" deyince **Necâşî**: "Bu cemâat ve yanından geldikleri peygamberleri (Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*) ve ona uyanlardır." dediyse de müşrikler bunu kabul etmeyerek, asıl kendilerinin **İbrâhîm** *(Aleyhisselâm)*ın dîninden ve cemâatinden olduklarını iddiâ ettiler.

Necâşî'nin Sahâbe-i Kirâmı Kureyş'e İâde Etmeyişi

Sonra **Necâşî**, **Allâh** için hiddetlenip **Amr** ve arkadaşlarına getirdikleri hediyeleri iâde ederek: "Sizin bana getirdiğiniz bu hediyeler rüşvettir. Bunları geri alın ve gidin. Çünkü **Allâh-u Te'âlâ** benden rüşvet almadan bunca saltanatı ve mülkü bana verdi." dedi.

İşte bunun üzerine **Mevlâ Te'âlâ**, **Necâşî** ve arkadaşlarının *(Radıyallâhu Anhüm)* medhu senâsı hakkında:

﴿وَاِذَا سَمِعُوا مَٓا اُنْزِلَ اِلَى الرَّسُولِ تَرٰٓى اَعْيُنَهُمْ
تَفٖيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّۚ يَقُولُونَ
رَبَّنَٓا اٰمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدٖينَ ۝ وَمَا لَنَا لَا
نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَا جَٓاءَنَا مِنَ الْحَقِّۙ وَنَطْمَعُ اَنْ يُدْخِلَنَا
رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحٖينَ﴾

"(Habeşistan hükümdârı Necâşî ve yanında bulunan râhipler) **o Rasûl'e indirilmiş olan** (Kur'ân)**ı** (sahâbe-i kirâmdan) **işittikleri zaman,** (kendi kitaplarından bildikleri için kolayca) **tanımış oldukları o haktan dolayı sen onların gözlerini yaştan dolup taşar halde görürsün.**

Hocamız, Habeşli bir çocuğu severken

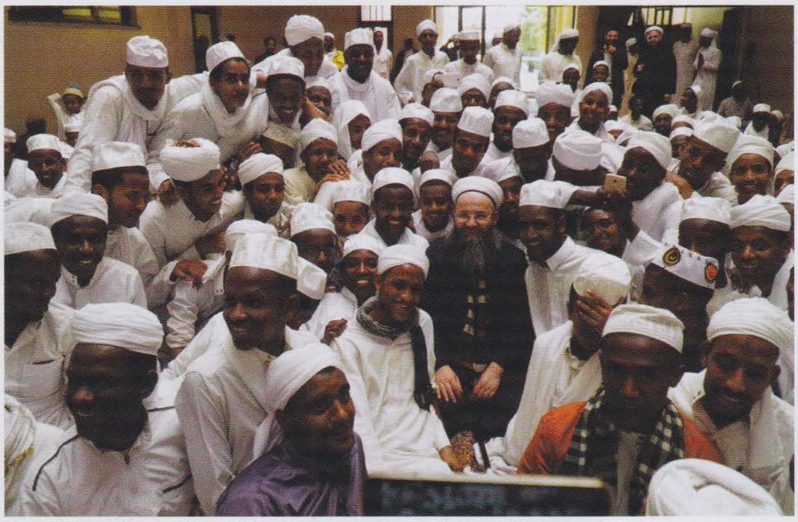
Onlar: 'Ey Rabbimiz! Biz (işittiğimiz Kur'ân'a ve onu getiren Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e) **îmân ettik. Artık bizi de** (İslâm'ın hak din olduğuna inanıp) **şâhit olan** (Müslüman topluluk)**lar**(ı) **ile birlikte yaz. Ne oldu bize de, Allâh'a ve bize gelmiş olan o hakka îmân etmeyelim?! Oysa biz Rabbimiz'in bizi** (peygamberler ve müminlerden oluşan) **sâlihler topluluğu arasına girdirmesini arzulamaktayız.' derler."** *(Mâide Sûresi:82-84)* âyet-i kerîmelerini indirdi.

Böylece **Amr ibni'l-Âs** ve arkadaşları **Necâşî**'nin yanından umduklarını bulamayarak ayrılınca, Müslümanlar orada huzur ve rahatlık içerisinde bir müddet yaşadılar.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'in Kendisini Evlendirmesi İçin Necâşî'den Aracılık Talep Etmesi

Böylece günler geçip giderken kıymetli eşi **Hadîce** *(Radıyallâhu Anhâ)* ve amcası **Ebû Tâlib** vefât etti. Bu duruma çok üzülen **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e tesellî bahşetmek üzere **Allâh-u Te'âlâ** Mi'râc mûcizesini nasîb etti. Peygamberliğinin 13. senesi olduğunda ise **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Medîne-i Münevvere'ye hicret ederek şânı yüceldi ve düşmanlarına gâlip geldi.

Hicretin altıncı senesi olduğunda **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* **Amr ibni Ümeyye ed-Damrî** vâsıtasıyla **Necâşî**'ye bir mektup göndererek, **Ebû Süfyân** kızı **Ümmü Habîbe**'yi kendisine nikâh etmesini istedi.

Medresedeki talebelerle

Bu hanım (annemiz) kocasıyla berâber hicret ettikten sonra kocası orada vefât etmişti. Bu mektubu alan **Necâşî**, **Ebrehe** isimli câriyesini **Ümmü Habîbe**'ye göndererek **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in onunla evlenmek istediğini bildirdi.

Ümmü Habîbe vâlidemiz de bu habere çok sevinerek haber getiren câriyeye kendisine âit takıyı hediye etti ve **Hâlid ibni Sa'îd** *(Radıyallâhu Anh)*a kendisini evlendirmesi için izin verdi. O da onu **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile dört yüz dînar tutarında bir mehir mukābilinde nikâhladı.

Sonra **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* için kız isteyen **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* câriyesi **Ebrehe** vâsıtasıyla mehrin tamamını **Ümmü Habîbe** vâlidemize yolladı.

Ümmü Habîbe vâlidemiz kendisine gelen dînarlardan elli dînarı **Ebrehe**'ye bağışladıysa da o: "Hükümdâr bana senden hiçbir şey almamamı emretti." diyerek kendisine verileni geri iâde ettikten sonra: "Ben hükümdârın kokularının ve elbiselerinin bakımı ile görevliyim. Ben **Muhammed** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i tasdîk ettim ve ona îmân ettim, senden dileğim ona benden selâm söylemendir." dedi.

Ümmü Habîbe *(Radıyallâhu Anhâ)* vâlidemiz de: "Evet ulaştırırım." diyerek bunu kabul etti. O zaman **Ebrehe**: "Hükümdar **Necâşî** yanlarında bulunan ûd ve anberleri sana göndermelerini hanımlarına emretti." dedi.

Bu arada **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e bir çift mest, Mısır işi bir elbise, sarık, iç giysisi, üç tâne kısa mızrak (kargı), bir yüzük ve bir katır hediye yolladı.

Ümmü Habîbe *(Radıyallâhu Anhâ)* vâlidemiz bundan sonrasını şöyle anlatıyor: "Biz Medîne-i Münevvere'ye doğru yola çıktığımızda **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Hayber kalesini muhâsara etmiş (kuşatmış) idi. Habeşistan'dan gelenlerden bir kısmı ona katıldı. Ben ise **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* dönünceye kadar Medîne'de kaldım.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* dönüşünde benim yanıma girdiğinde Bana **Necâşî**'yi sordu, ben ona hükümdârın câriyesi **Ebrehe**'nin selâmını söyledim, **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de selâmını aldı (ve ona duâ etti)."

İşte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in **Ümmü Habîbe** vâlidemiz ile evlenmesi husûsunda **Allâh-u Te'âlâ**:

﴿عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذ۪ينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً﴾

Talebeler, Hocamızı karşıladıktan sonra medresenin açılışına giderken

"Umulur ki Allâh sizinle onlardan düşman olduklarınız arasında bir dostluk meydana getirir." *(Mümtehine Sûresi:7'den)* âyet-i kerîmesini indirerek **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'in, **Ebû Süfyân** kızı ve **Mu'âviye** *(Radıyallâhu Anh)*'ın kardeşi **Ümmü Habîbe** *(Radıyallâhu Anhâ)* ile evlenmesi vâsıtasıyla o gün Mekke müşriklerinin başını çeken **Ebû Süfyân** ile **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* arasında ileride bir dostluk yaratacağını önceden bildirmiş oldu.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'in, **Ümmü Habîbe** *(Radıyallâhu Anhâ)* ile evlendiği haberi babası **Ebû Süfyân**'a ulaşınca, o zaman azılı düşman olan **Ebû Süfyân**:

«ذٰلِكَ الْفَحْلُ لاَ يُجْدَعُ أَنْفُهُ.»

"Artık bu yiğidin burnu kesilmez (benim kızımla evlendikten sonra artık bileği bükülmez)**."** dedi.

Habeşistan'a Hicret Edenlerin Medîne-i Münevvere'ye Gelişi ve Necâşî'nin Îmân Ettiğini Bildirmeleri

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Medîne-i Münevvere'de İslâm devletini kurduktan sonra, **Hazreti Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)* hazırlanıp **Necâşî**'nin huzûruna çıkarak: "**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bizim düşmanlarımızı öldürdü, biz artık ona dönmek istiyoruz, öyleyse bizi iâde et." diye ricâda bulundu.

Necâşî bu teklifi kabul ederek onlara binekler ve azıklar temin edip: "**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'e size yaptığım iyilikleri bildir. Bu da sizinle berâber benim ona gönderdiğim elçimdir. Ben **Allâh**'tan başka hiçbir ilâh olmadığına ve onun **Rasûlüllâh** (Allâh-u Te'âlâ'nın elçisi) olduğuna şâhitlik ediyorum. Bir de ona benim için istiğfâr etmesini söyle." dedi.

Ca'fer *(Radıyallâhu Anh)* bundan sonrasını şöyle anlatıyor: "Böylece biz yola çıktık, Medîne-i Münevvere'ye vardığımızda **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* beni karşıladı ve kucaklayıp iki gözümün arasını öperek:

«مَا أَدْرِي بِأَيِّهِمَا أَنَا أَفْرَحُ؛ بِقُدُومِ جَعْفَرَ أَوْ بِفَتْحِ خَيْبَرَ؟»

'Hangisiyle sevineceğimi bilemiyorum; Ca'fer'in gelişine mi, Hayber'in fethine mi?' buyurdu." *(İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, el-Fezâil:24, no:32870, 12/106; Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, no:1469, 1470, 2/108; Hâkim, el-Müstedrek, no:4931, 3/230; İbnü Kesîr, el-Bidâye, 2/16)*

Ca'fer *(Radıyallâhu Anh)*'ın Medîne-i Münevvere'ye gelişi Hayber fethine rastlamıştı. **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*'ı kucakladıktan sonra oturunca, **Necâşî**'nin elçisi ona: "Yâ **Rasûlellâh**! İşte bu **Ca'fer**'dir (Ca'fer karşınızdadır), hükümdârımızın ona ne muâmele ettiğini kendisine sorun." dedi.

Bunun üzerine **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*: "Evet anlatayım." diyerek söze başladı ve **Necâşî**'nin onlara yaptığı ikramları, kelime-i şehâdet getirdiğini ve **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'den kendisi için istiğfâr talebinde bulunduğunu beyân etti.

O zaman **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* kalkıp abdest alarak ona duâ etmek üzere üç kere:

«اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلنَّجَاشِيِّ.»

"Ey Allâh! Necâşî'yi mağfiret et." diye duâ buyurdu, Müslümanlar da 'Âmîn!' dediler." *(İbnü Kesîr, el-Bidâye, 2/16)*

Bundan sonra **Ca'fer ibni Ebî Tâlib** *(Radıyallâhu Anh)* **Necâşî**'nin elçisine: "Şimdi git hükümdârına **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'den gördüklerini haber ver." dedi.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'in Necâşi'ye Gönderdiği Mektup, Onun da Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'e Cevâben Yazdığı Mektup

Necâşî *(Radıyallâhu Anh)* **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)*ın **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gidişinden sonra, Habeşistan'dan altmış kişiyle beraber oğlu **Erîhâ**'yı **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gönderdi ve **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in evvelce muhâcirleri koruması hakkında kendisine yollamış olduğu mektubun cevâbını yazıp onlarla berâber gönderdi.

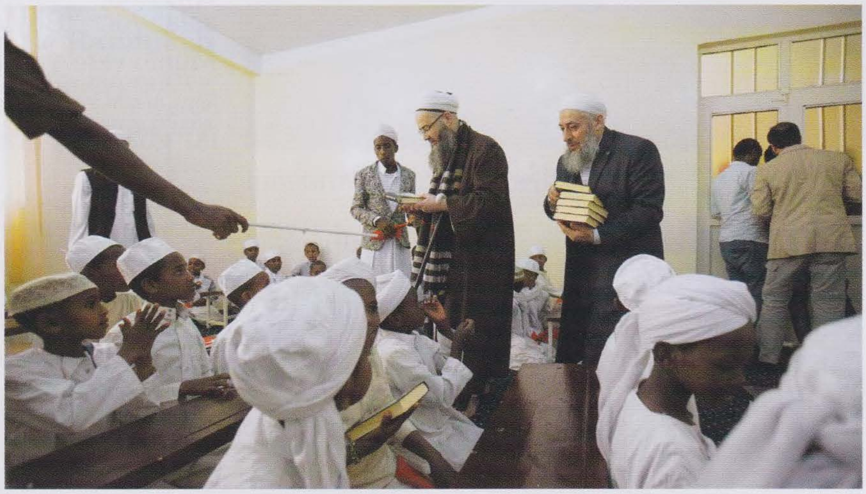
Şöyle ki Siyer ehlinin imamı **Muhammed ibni İshâk** *(Rahimehullâh)*ın beyânına göre; **Rasûlüllah** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* **Amr ibni Ümeyye ed-Damrî** *(Radıyallâhu Anh)*ı **Necâşî**'ye yollarken onunla berâber şöyle bir mektup göndermişti:

«بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ إِلَى النَّجَاشِيِّ الْأَصْحَمِ مَلِكِ الْحَبَشَةِ، سَلَامٌ عَلَيْكَ فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكَ اللهَ الْمَلِكَ الْقُدُّوسَ الْمُؤْمِنَ الْمُهَيْمِنَ وَأَشْهَدُ أَنَّ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رُوحُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ الْبَتُولِ الطَّيِّبَةِ الْحَصِينَةِ فَحَمَلَتْ بِعِيسَى فَخَلَقَهُ مِنْ رُوحِهِ وَنَفَخَهُ كَمَا خَلَقَ آدَمَ بِيَدِهِ وَنَفَخَهُ، وَإِنِّي أَدْعُوكَ إِلَى اللهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَالْمُوَالَاةِ عَلَى طَاعَتِهِ وَأَنْ تَتَّبِعَنِي وَتُؤْمِنَ بِي وَبِالَّذِي جَاءَنِي فَإِنِّي رَسُولُ اللهِ، وَقَدْ بَعَثْتُ إِلَيْكُمُ ابْنَ عَمِّي جَعْفَرًا وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِذَا جَاؤُوكَ فَاقْرِهِمْ وَدَعِ التَّجَبُّرَ فَإِنِّي أَدْعُوكَ وَجُنُودَكَ إِلَى اللهِ وَقَدْ بَلَّغْتُ وَنَصَحْتُ فَاقْبَلُوا نَصِيحَتِي وَالسَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى.»

"Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adı ile. Allâh'ın Rasûlü Muhammed'den Habeş meliki Esham Necaşî'ye!

Selâm senin üzerine olsun, şüphesiz ki ben, Melik-i Kuddûs, Mümin ve Müheymin olan Allâh'a seninle berâber hamdeder ve şâhitlik ederim ki:

'Meryem oğlu Îsâ, Allâh'ın rûhu(ndan yâni diriltme sıfatından özellikle göndererek babasız yarattığı) **ve tertemiz, iffetli olan Meryem-i Betûl'e bıraktığı kelimesidir.**

Yeni açılan medresemizde talebelere Kur'ân-ı Kerîm takdîm ederken

Böylece o (Meryem kendisine bir erkek değmeksizin Allâh'ın kudreti ile) **Îsâ'yı yüklenmiş, Allâh-u Te'âlâ yed**(-i kudret)**i ile Âdem'i yaratıp ona ruh üflediği gibi, Îsâ'yı da rûhundan** (diriltme sıfatından) **üfleyip yaratmıştır.'**

Muhakkak ben seni bir olup, ortağı olmayan Allâh'a, O'nun tâatine, bana uymaya, bana ve bana gelene inanmaya dâvet ederim. Çünkü şüphesiz ben Allâh'ın Rasûlüyüm. Muhakkak ki sana amcamın oğlu Ca'fer'i ve berâberindeki Müslüman topluluğu gönderdim.

Sana geldiklerinde onları iyi misâfir et ve onlara karşı tekebbürü (ululuk taslamayı) **bırak. Kesinlikle ben, seni ve ordularını Allâh'a dâvet ediyorum. Muhakkak ki ben** (sana ve arkadaşlarına) **teblîğ ve nasîhatte bulundum, artık benim nasîhatimi kabul ediniz. Selâm hidâyete tâbi olanlar üzerine olsun."** *(Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve, 2/309)*

İşte **Necâşî** de **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in evvelce kendisine göndermiş olduğu bu mektuba cevâben oğlu **Erîhâ** ile birlikte şu mektubu yolladı:

«بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ إِلٰى مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ
مِنَ النَّجَاشِيِّ الْأَصْحَمِ بْنِ أَبْجَرَ، سَلاَمٌ عَلَيْكَ
يَا نَبِيَّ اللهِ مِنَ اللهِ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ
هُوَ الَّذِي هَدَانِي إِلَى الْإِسْلاَمِ فَقَدْ بَلَغَنِي كِتَابُكَ
يَا رَسُولَ اللهِ فِيمَا ذَكَرْتَ مِنْ أَمْرِ عِيسَى، فَوَرَبِّ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ عِيسَى مَا يَزِيدُ عَلٰى مَا ذَكَرْتَ،
وَقَدْ عَرَفْنَا مَا بُعِثْتَ بِهِ إِلَيْنَا وَقَرَيْنَا ابْنَ عَمِّكَ
وَأَصْحَابَهُ فَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ صَادِقًا وَمُصَدِّقًا
وَقَدْ بَايَعْتُكَ وَبَايَعْتُ ابْنَ عَمِّكَ وَأَسْلَمْتُ عَلٰى
يَدَيْهِ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَقَدْ بَعَثْتُ إِلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللهِ
بِأَرِيحَا بْنِ الْأَصْحَمِ بْنِ أَبْجَرَ، فَإِنِّي لاَ أَمْلِكُ إِلاَّ
نَفْسِي وَإِنْ شِئْتَ أَنْ آتِيَكَ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ!
فَإِنِّي أَشْهَدُ أَنَّ مَا تَقُولُ حَقٌّ.»

Hocamız, Habeşistan'ın reîsü'l-ulemâsı Âdem el-Habeşî ile sohbet ederken

"Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla! Ebcer oğlu Esham Necaşî'den Allâh'ın Rasûlü Muhammed'e!

Ey Allâh'ın Nebîsi! Allâh'ın selâmı, rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun. Beni İslâm'a hidâyet eden (kavuşturan) **Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur.**

Ey Allâh'ın Rasûlü! Îsâ'dan bahsettiğin mektubun bana ulaştı, göğün ve yerin Rabbi'ne yemin ederim ki, şüphesiz Îsâ, (kendisi hakkında) **senin dediğinden fazla bir şey dememekteydi.**

Muhakkak ki biz senin kendisiyle bize gönderildiğin dîni anladık, amcaoğlunu ve arkadaşlarını ağırladık.

Ben şehâdet ederim ki, sen Allâh'ın doğru ve (önceki kitapları) **doğrulayıcı olan Rasûlüsün, muhakkak ki sana bîat ettim, amcanın oğluna da** (sana bîat niyetiyle) **bîat ettim ve onun eliyle Âlemlerin Rabbi olan Allâh'a teslim oldum.**

Ey Allâh'ın Peygamberi! Ben sana Ebcer'in oğlu Esham'ın oğlu Erîhâ'yı (oğlumu) **gönderdim, şüphesiz ki ben kendimden başka kimseye mâlik değilim, benim sana gelmemi dilersen onu da yaparım. Yâ Rasûlellâh! Şüphesiz ki ben senin söylediklerinin hak olduğuna şâhitlik ediyorum."** *(İbnü Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihaye, 3/131; Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve, 2/309)*

Sahâbe-i Kirâm ile Birlikte Habeşli Bir Heyetin Medîne-i Münevvere'ye Gelişi

Bundan sonra **Necâşî**'nin oğlu **Erîhâ** *(Radıyallâhu Anhümâ)*, **Ca'fer** *(Radıyallâhu Anh)* ve arkadaşlarının peşinden bir gemiye bindiler, fakat denizin ortasına gelince boğuldular.

Ca'fer ibni Ebî Tâlib *(Radıyallâhu Anh)* ve arkadaşları ise **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e, üzerlerinde yün elbiseler bulunan yetmiş kişi ile birlikte geldiler.

Bunlardan altmış ikisi Habeşistanlı, sekizi ise Şam ehlinden idi. Bunlar da **Râhib Bahîrâ**, **İdrîs**, **Eşref**, **Ebrehe**, **Sümâme**, **Kusem**, **Düreyd** ve **Eymen** isimli zatlardır *(Radıyallâhu Anhüm)*.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onlara Yâsîn Sûresi'ni sonuna kadar okuyunca, Kur'ân-ı Kerîm'i duydukları vakit ağlayarak: "Biz buna îmân ettik, bu, **Îsâ** *(Aleyhisselâm)*a inen İncîl kitabına ne kadar benziyor." dediler.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onların îmânından çok memnun oldu. Hattâ **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*ın muhâcirlere gösterdiği ilgi ve alâkanın bir karşılığı olarak bu heyete bizzat kendisi hizmet etti.

Necâşî *(Radıyallâhu Anh)*ın **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i görmeden, herhangi bir mûcizesine şâhit olmadan uzaktan îmân etmesi İslâm âlimlerinin sürekli dikkat çektiği bir husus olmuş ve kendisi îmân ve amelle ilgili bâzı konularda delil olmak üzere misal gösterilmiştir.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'in Necâşî'nin Vefâtını Haber Vermesi ve Onun İçin Gıyâbî Cenâze Namazı Kıldırması

Cumhûrun görüşüne göre **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* hicrî 9 yılının Receb ayında (Ekim 630) vefât etmişir. Vefâtının Mekke'nin fethinden önce hicrî 8 (629) yılında olduğunu söyleyenler de olmuştur. *(İbnü Hacer el-'Askalânî, el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe, 1/109; Fethu'l-Bârî, 7/231)*

Necâşî'nin vefât haberi Medîne-i Münevvere'ye ulaşmadan önce, mûcize olarak bizzat **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Medînelilere vefâtını haber vermiştir.

Bu hususta **Huzeyfe ibni Esîd** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır:

عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ: «إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ بِهِمْ، فَقَالَ: صَلُّوا عَلٰى أَخٍ لَكُمْ مَاتَ بِغَيْرِ أَرْضِكُمْ، قَالُوا: مَنْ هُوَ؟ قَالَ: اَلنَّجَاشِيُّ.»

"**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bir kere bizi (musallâya) çıkartarak: **'Sizin yurdunuzun dışında**(ki bir beldede) **vefât eden kardeşiniz**(in cenâzesi) **üzerine namaz kılın.'** buyurdu.

(Bunun üzerine:) 'Kimdir o (yâ Rasûlellâh)?' dediklerinde **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: **'Necâşî'dir.'** buyurdu." *(İbnü Mâce, Cenâiz:33, no:1537, 1/491; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, no:15292, 23/429)*

Medresenin açılışı münâsebetiyle Etiyopya Mekelle'de tertîb edilen cemiyet

Ardından gıyâbında cenâze namazını kıldırdı ki bu hususta **Câbir ibni Abdillâh** *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* **şöyle buyurmuştur:**

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَدْ تُوُفِّيَ الْيَوْمَ رَجُلٌ صَالِحٌ مِنَ الْحَبَشِ، فَهَلُمَّ فَصَلُّوا عَلَيْهِ»، قَالَ: «فَصَفَفْنَا، فَصَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَنَحْنُ صُفُوفٌ.»

"Bugün Habeş'ten sâlih bir adam vefât etti. Haydi gelin de onun (cenâzesi) **üzerine namaz kılın."**

Râvî (devâmında) şöyle demiştir: "Biz (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in arkasında) safa geçtik. Sonra biz saf hâlindeyken **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onun (cenâze) namazını kıldı(rdı)." *(el-Buhârî, Cenâiz:53, no:1257, 1/443; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, no:14150, 22/56; 'Abdürrazzâk, el-Musannef, no:6406, 3/483)*

İşte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in şehâdetiyle salîh bir zat olduğu bildirilen **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* îmânı sâyesinde dünyâ ve âhiretini kazananlardan oldu. Vefâtından sonra da mânevî saâdeti dâim oldu.

Nitekim **Âişe** *(Radıyallâhu Anhâ)* **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*ın kabri hakkında: "**Necâşî** vefât ettiği zaman onun kabrinin üzerinde devamlı bir nur göründüğünü aramızda konuşurduk." demiştir. *(el-İmâmü's-Süyûtî, Ref'u şe'ni'l-Hubşân, sh:211; İbnü İshâk, es-Sîra, sh:201; es-Süheylî, er-Ravzü'l-ünüf, 2/86; Ebu'l-Ferac ibnü'l-Cevzî, Tenvîrü'l-ğabeş fî fazli's-Sûdân ve'l-Habeş, sh:127)*

Âhirette ise kendisi cennetliklerin efendilerinden olacaktır. Nitekim **İbni Abbâs** *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* **şöyle buyurmuştur:**

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ
رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اِتَّخِذُوا
السُّودَانَ فَإِنَّ ثَلَاثَةً مِنْهُمْ مِنْ سَادَاتِ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛
لُقْمَانُ الْحَكِيمُ وَالنَّجَاشِيُّ وَبِلَالٌ الْمُؤَذِّنُ.»

"Siyahları (husûsen Habeşlileri, irşâd olmaları cihetinden kendinize) **örnek alın. Zîrâ şüphesiz onlardan üç kişi cennet ehlinin efendilerindendir ki onlar da; Lokmân-ı Hakîm, Necâşî ve** (ser)**müezzin** (olan) **Bilâl'dir."**

(Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, no:11482, 11/198; el-İmâmü's-Süyûtî, Câmi'u'l-ehâdîs, no:391, 1/249)

Müslümanların Habeşistan'a Hicretleri Esnâsında Yaşananlar ve Necâşî *(Radıyallâhu Anh)* ile Alâkalı Nâzil Olan Âyet-i Kerîmeler

Yazımın baş tarafında ifâde ettiğim üzere Mâide Sûresi'nin 82., 83. ve 84. âyet-i kerîmeleri **Necâşî** ve arkadaşları hakkında nâzil olmuştur.

Ayrıca orada yaşanan hâdiselerle alâkalı nâzil olduğu rivâyet edilen daha başka âyet-i kerîmeler de mevcuttur ki bunları **İmâm-ı Süyûtî** *(Rahimehullâh)*ın "Habeşlilerin şânını yüceltmek" mânâsına gelen ***"Ref'u şe'ni'l-Hubşân"*** isimli eserinden sizlere nakletmek isterim.

1) Âl-i İmrân Sûresi'nin 119. âyet-i kerîmesinin baş tarafında **Allâh-u Te'âlâ** şöyle buyurmaktadır:

﴿وَاِنَّ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَا اُنْزِلَ
اِلَيْكُمْ وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلّٰهِ﴾

"Şüphesiz Ehl-i Kitap'tan öylesi vardır ki; (sizden korkarak değil de) **Allâh'a karşı** (derin saygı duyan) **huşû sâhibi kimseler olarak Allâh'a da, size indirilmiş olan** (Kur'ân)**a da, kendilerine indirilmiş bulunan** (İncîl ve Tevrât)**a da elbette inanmaktadır."** *(Âl-i İmrân Sûresi:191'den)*

Bu âyet-i kerîmenin sebeb-i nüzûlü hakkındaki iki rivâyeti burada arz edelim:

a) Enes ibni Mâlik *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*ın vefât haberi gelince **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*:

«صَلُّوا عَلَيْهِ.»

"Onun (cenâze) **namazını kılın."** buyurduğunda oradakilerden bâzıları: "Habeşisli birisi için (burada) namaz mı kılacağız yâ **Rasûlellâh**?!" dediklerinde **Allâh-u Te'âlâ** bu âyet-i kerîmeyi indirmiştir.

b) Yine **Enes ibni Mâlik** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyete göre **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)*ın vefât haberi geldiğinde:

«اِسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ.»

"Kardeşiniz için istiğfâr edin (Allâh-u Te'âlâ'dan mağfiret talep edin)**."** buyurunca, münâfıklar: "Habeşistan topraklarında ölen bir kâfir için istiğfâr etmemizi mi emrediyorsun?!" dediklerinde **Allâh-u Te'âlâ** bu âyet-i kerîmeyi inzâl eylemiştir. *(el-İmâmü's-Süyûtî, Ref'u şe'ni'l-Hubşân, sh:104-107; es-Süheylî, er-Ravzü'l-ünüf, 1/94; İbnü Hacer el-'Askalânî, el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe, 1/109; Fethu'l-Bârî, 3/224)*

2) Kasas Sûresi'nin 52-55 âyet-i kerîmelerinde **Rabbimiz** şöyle buyurmaktadır:

﴿اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ
۝ وَاِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ قَالُوا اٰمَنَّا بِهِ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّنَا اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ۝ اُولٰئِكَ يُؤْتَوْنَ
اَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَؤُنَ بِالْحَسَنَةِ
السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۝ وَاِذَا سَمِعُوا
اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ
اَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾

"O (Kur'â)**ndan önce kendilerine kitap vermiş olduğumuz o kimseler;** (kitap ehli geçinen diğerleri değil de) **ancak onlar o** (Kur'â)**na îmân etmektedirler.**

O (Kur'ân) **onlara art arda okunduğu zaman: 'Biz on**(un Allâh-u Te'âlâ'nın kelâmı olduğun)**a îmân ettik.**

Şüphesiz ki o, ancak Rabbimiz'den (gelen) **bir haktır. Muhakkak ki biz ondan önce de** (kendi kitaplarımızda o son kitabın bahsini görerek ona îmân etmiş) **Müslüman kimselerdik.' derler.**

İşte sana! Onlar ki mükâfatları kendilerine iki kere verilecektir. Şu sebeple ki onlar (Kur'ân'a inanmalarından dolayı karşılaştıkları sürgün ve benzeri eziyetlere) **sabretmişlerdir ve** (şirk ve günahlar gibi) **kötü şeyleri** (îmân ve tâat gibi) **güzel şeylerle savuşturmaktadırlar, bir de kendilerine rızık olarak vermiş olduğumuz şeylerden** (hayır yollarına) **harcamaktadırlar.**

Onlar (kınama ve sövme niteliğinde) **düşük sözler işittikleri zaman** (müşriklerin seviyesine düşmemek için) **on**(ların konuştuğu boş laflar)**dan yüz çevirirler de: '**(Allâh'a îmân ve ibâdet gibi) **bizim** (güzel) **amellerimiz**(in kârı) **bize âittir, sizin** (şirk ve putlara tapma gibi kötü) **amelleriniz**(in vebâli) **de size âittir.** (Bulunduğunuz kötü hâlden) **kurtuluş** (nasîb) **olsun size. Biz, câhiller**(le düşüp kalkmayı ve konuşup görüşmey)**i istemeyiz.' derler."** *(Kasas Sûresi:52-55)*

Bu âyet-i kerîmelerin nüzûl sebepleri arasındaki şu rivâyetleri burada zikredebiliriz:

a) İbni İshâk, **İbni Hişâm** ve **İbni Kesîr** *(Rahimehumüllâh)* gibi âlimlerin siyer kitaplarında zikrettiklerine göre; **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bi'seti (peygamber olarak gönderilmesi)nin haberi Habeşistan'a ulaştığında, oradan yirmi (Beyzâvî, Nesefî ve Âlûsî *(Rahimehumüllâh)* gibi müfessirlerin nakline göre otuz iki) kişi Mekke-i Mükerreme'ye gelip **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile görüştüler.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onlara Kur'ân-ı Kerîm okuduğunda gözlerinden yaşlar akmaya başladı ve orada îmân ettiler.

Bu durumu öğrenen **Ebû Cehil** yanlarına gelip onlara çıkışınca, onlar: "Sizin ameliniz size, bizimki bize." deyip onu susturdular ve bunun üzerine **Allâh-u Te'âlâ** bu âyet-i kerîmeleri **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in kalb-i şerîfine inzâl eyledi.

b) İbni Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın rivâyetine göre; **Necâşî**'nin arkadaşlarından kırk kişi **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in yanına geldiler ve onunla berâber Uhud Muhârebesi'ne katıldılar. İçlerinden şehâdet mertebesine ulaşan olmamakla berâber yaralanıp gâzî olanlar çoktu.

Onlar müminlerin yaralarını ve ihtiyaçlarını görünce **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* e: "Yâ **Rasûlellâh**! Biz rahatlık içerisindeyiz. Bize izin ver, yurdumuza dönüp mallarımızı getirelim de buradaki Müslüman kardeşlerimizin yaralarını sarıp ihtiyaçlarını görelim." dediklerinde bu âyet-i kerîmeler nâzil olmuştur.

Ayrıca **Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* ve arkadaşları gibi iki şerîata îmân eden kimseler hakkında şu âyet-i kerîmelerin nâzil olduğu da zikredilmektedir:

﴿يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَاٰمِنُوا بِرَسُولِهٖ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهٖ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهٖ وَيَغْفِرْ لَكُمْ﴾

"Ey (geçmiş peygamberlere) **îmân etmiş olan kimseler! Allâh**(ın hükümlerine karşı çıkmak)**tan hakkıyla sakının ve O'nun** (size son olarak göndermiş olduğu Muhammed adındaki) **Rasûlüne îmân edin ki,** (geçmiş peygamberlere de, bu son peygambere de îmân ettiğiniz için) **O size rahmetinden iki nasip versin, size** (hem dünyâda hem de kıyâmet gününde) **kendisiyle** (maddî ve mânevî yollarınızı rahatça görerek) **yürüyebileceğiniz büyük bir nur bahşetsin ve sizin için** (günahlarınızı) **bağışlamada bulunsun."** *(Hadîd Sûresi:28'den)*

(el-İmâmü's-Süyûtî, Ref'u şe'ni'l-Hubşân, sh:108-111; İbnü İshâk, es-Sîra, sh:199-200; İbnü Hişâm, es-Sîra, 1/403-404; İbnü Kesîr, es-Sîra, 2/40)

(İbnü Ebî Hâtim, no:6673, 4/1184; Vâhidî, Esbâbü'n-nüzûl, no:408, sh.206; el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 2/57; 'Alâüddîn 'Alî el-Hâzin, Lübâbü't-te'vîl, 2/81-83; Kurtubî, el-Câmi'u li-ahkâmi'l-Kur'ân, 6/243; Ebû Hayyân el-Endelüsî, el-Bahru'l-Muhîd, 4/342; Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, 2/307; Âmirî, Behcetü'l-mehâfil ve buğyetü'l-emâsil, 2/67-68; Belâzûrî, el-Ensâb, 1/73; İbnü Habîb, el-Münemmak, sh:90-91; Yûsuf ibnü İsmâ'îl en-Nebhânî, Hüccetüllâhi 'ale'l-'âlemîn fî mu'cizâti Seyyidi'l-Mürselîn, sh:156)

CÜBBELİ AHMET HOCA EFENDİ'NİN, HOCA AHMET YESEVÎ DERNEĞİ'NİN KATKILARIYLA HABEŞİSTAN'DA İNŞÂ EDİLEN MEDRESENİN AÇILIŞINDA ÎRÂD ETTİĞİ ARAPÇA KONUŞMANIN TERCÜMESİ

Allâh-u Te'âlâ'nın adıyla başlıyorum. Bütün hamdler, bizi işte buna hidâyet etmiş olan O (yüce) **Allâh**'a âittir. **Allâh** bizi (İslâm'a) hidâyet etmeseydi, biz (kendiliğimizden) aslâ hidâyet bulamazdık. Benim muvaffâkiyetim (başarılı olmam) ve sarılmam (yardım dilemem) sadece **Allâh-u Te'âlâ** iledir.

Salâtü selâm **Efendimiz**, **Peygamberimiz**, bizi **Allâh**(ın yolun)a hidâyet eden, bizi **Allâh**'a dâvet eden, **Allâh** katındaki şefâatçimiz olan **Allâh'ın Rasûlü Muhammed** Sallâllâhu Te'âlâ Aleyhi ve Sellem'in, âile efrâdının, tüm sahâbesinin ve kıyâmet gününe kadar ihsân ile onlara tâbi olanların üzerine olsun.

Kıymetli hâzirûn!

Biz bugün, sizin gibi (mübârek) zatları ziyâret etmekle, buradaki medresenin açılışıyla, **Allâh**'ın kitâbını okuyan, **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e çokça salevât getiren talebelerin gayretlerini ve mutluluklarını görmekle pek memnun ve bahtiyar olduk.

Bütün bu nîmetler ve lütuflar öncelikle **Peygamber Efendimiz** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in, Habeşistan'a hicret eden muhâcir sahabe efendilerimizin *(Radıyallâhu Anhüm)*, ikinci olarak **Hazreti Necâşî** *(Radıyallâhu Anh)* ve onunla birlikte İslâm'a tâbi olan, **Allâh**'ın önceki ve sonraki tüm kitaplarına îmân eden ulemânın bereketiyledir.

Cübbeli Hocamız, yirmi sene dağlarda ilim okutan Şeyh Müddessir ile birlikte

Hocamız Muhaddis Şeyh Ahmed Evvel ile birlikte

Öyle ki muhâcirlere kol kanat germeleri, İslâm'a ve Müslümanlara yardım etmeleri sebebiyle **Allâh-u Te'âlâ** onlara mükâfatlarını iki defâ verecektir.

Bunlarla berâber bizim; onların ve sizlerin haklarınıza vefâ göstermek husûsunda noksanlarımız çok, bizleri bağışlayın. Lâkin bundan böyle inşâallâh biz Müslüman Türkler olarak sizlere geleceğiz, **Necâşî Hazretleri**'ni ve cemâatleri ziyâret edeceğiz. Sizlere yardım edeceğiz inşâallâh.

Habeşistan Diyânet Reîsi Ömer İdrîs Hazretleri, İddef'in Addis Ababa'daki medresesinde konuşma yaparken

Kulların irşâd edilmesi, memleketin ihyâsı, sünnet-i seniyyenin tatbîki ve Ehl-i Sünnet'in ihyâ edilmesi için aramızda işbirliği yapacağız.

Allâh-u Te'âlâ her yüz senenin başında müceddidler gönderir. Bu müceddidler vesîlesi ile ümmetin dînî sorun ve müşkilleri çözülür, bidatler temizlenir ve sünnet ihyâ edilir. İşte bu **Allâhımız**'ın bizlere; her yüz senenin başında gerçekleşek olan bir vaadidir. ***"Ebû Dâvûd"*** hadîsinde geçtiği üzere **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bizi bununla müjdelemiş ve haberdâr etmiştir.

Tabî müceddidler çoktur. Hadîs kaynaklarında, fıkıhta, tasavvufta, hâsılı bütün ilim kaynaklarında bu husus bildirilmiştir. **Allâh-u Te'âlâ** sayılarını artırsın ve onları mübârek eylesin.

Şeyhimiz **Şeyh Mahmûd Efendi Hazretleri** de İstanbul'da ve Türkiye'de senelerden beridir ki şu an yaşı yaklaşık doksanlarda, yetmiş yıldır hattâ çocukluk çağlarından îtibâren, seksen yıldır sünnetin ihyâsı, medreseler açılması, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat ilimlerinin ve yayınlarının neşredilmesi hususlarında, tasavvuf ve zikir konularında çalışıyor ve uğraşıyor.

Allâh-u Te'âlâ ömrünü uzun, bereketli ve mübârek eylesin. Tasavvuf ve tarikat-ı aliyye bereketiyle bu ilimler Türkiye'deki medreselerde yayıldı ve okutuluyor. **Allâh-u Te'âlâ** artırsın ve muhâfaza buyursun.

Bu bereket dünyânın her yerine ulaşıyor. Sizde de aynı şekilde hidâyete dâvet eden, ıslah için uğraşan hayra dâvetçi âlimler mevcut. **Allâh-u Te'âlâ** onların da ömrünü hayırlı ve uzun eylesin.

Allâhımız nusretiyle, sünnetin ihyâ edilmesi için bizleri muvaffak eylesin. Âimlerimizin ve sâlihlerimizin bereketiyle inşâallâh dînimiz kıyâmet saatine kadar vârolacaktır.

İlmin varolması ancak âlimlerin varlığı ile mümkündür. Nitekim sahîh bir hadîste bildirildiği üzere: **"Allâh-u Te'âlâ ilmi kullarından çekip çıkarmak** (silmek) **sûretiyle kaldırmayacaktır velâkin âlimleri**(n rûhlarını) **kabzetmek sûretiyle kaldıracaktır. Nihâyet hiçbir âlim kalmayınca, halk bir takım câhil kimseleri kendilerine reis** (önder) **edinirler. Bunlara bir takım suâller sorulur, onlar da ilimleri olmadığı hâlde fetvâ verirler. Böylece hem kendileri dalâlete düşerler, hem de halkı dalâlete düşürürler."** *(el-Buhârî, 'İlim:34, no:100, 1/50; Müslim, 'İlim:5, no:6971, 8/60)*

Bu sebeple bizler için en önemli şey talebelerin irşâdı ve terbiyesidir ki ilmiyle âmil ve ihlâslı âlimler yetişsin. Bu medresedede inşâallâh terbiye verilecek, Ehl-i Sünnet'in akîdesi okutulacak ve öğretilecek.

Hanefî, Şâfi'î, Eş'arî ve Mâturîdî fıkıhları okutulacak. Hepsi Ehl-i Sünnet'tir ve **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e bağlıdır.

Yeni açılan medresemizde ulemâ ile birlikte

Bir tek bâtıl ve karanlık din ve akîde kalmasın, hadîs-i şerîfte bildirildiği üzere İslâm'ın nûru bir an evvel gecenin ve gündüzün girdiği her yere yayılsın inşâallâh.

Bu meclisteki kıymetli kardeşlerimden, çocuklarını bu medreselere göndermelerini ve bu (çocukların evden) ayrı kalışlar(ın)a dînin ihyâsı için biraz sabretmelerini ricâ ediyoruz.

Bu nedenle dünyâ üzerinde bu Ehl-i Sünnet medreselerin açılması, faydalı ilimlerin tahsîl edilmesi ve talebelerin terbiye edilmesi lâzımdır. Bu nedenle çok çalışmamız lâzım gelir.

Tâ ki Habeşistan'da ve çevre memleketlerde bir tek bâtıl din, sapık, Selefî Vehhâbi gibi istikamet caddesinden uzakta, insanları tekfir eden sapık mezhepler kalmasın ve bu talebelerin eliyle herkes İslâm'la müşerref olsun.

Tabî bu bâtıl mezheplere ve akîdelere reddiyeler yapabilmek ancak çok ilimle olur. Mâşâallah Habeşistan halkı çok hoşgörülü, hattâ Habeşli Hristiyanlar bile hoşgörülü ve yumuşak huylu. Bunu başka memeleketlerde bulamazsınız. Bu sebeple bizler de onların bu hoşgörülü ve yumuşak huylu ahlâklarından istifâde etmeliyiz.

Allâhımız'dan niyaz ediyoruz ki; bu beldede, **Hazreti Necâşî**'nin memleketinde, onun hâtırı ve **Hakk** katındaki kıymeti hürmetine bu topraklarda en kısa zamanda bu hizmetlerle berâber İslâmiyet'in nûru tamâmen yayılsın ve hâkim olsun.

Çünkü ilim en yüksek mertebedir. İlim rütbesi rütbelerin en yücesidir. Onların nafakaları ve geçimleri konusunda da müsterih olun. Nitekim hadîs-i şerîfte bildirildiği üzere: **"Her kim Allâh için ilim talep ederse Allâh onun rızkına kâfî gelir ve onu hiç ummadığı yerden rızıklandırır."** *(el-Kuzâ'î, Müsnedü'ş-Şihâb, no:391, 1/244; Ebû Hanîfe, el-Müsned, sh:26)*

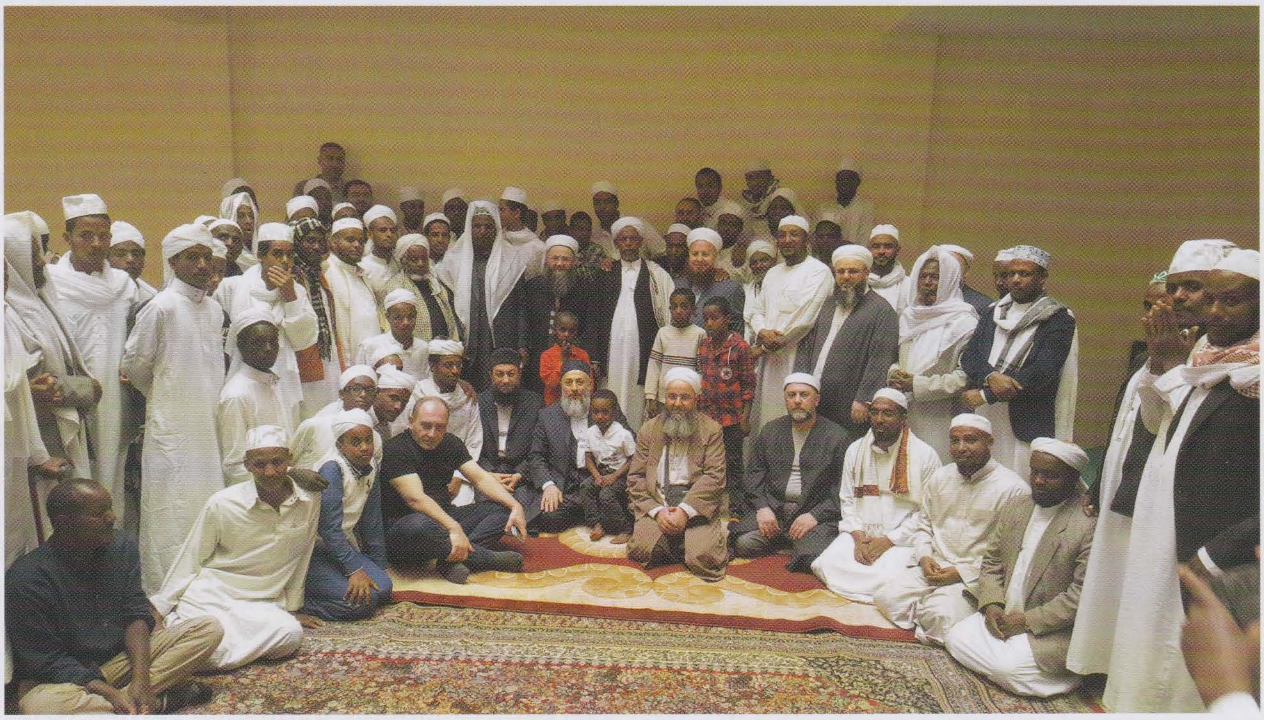
İlmin ve âlimlerin fazîleti husûsunda onlara ortak olacak ikinci bir kişi yoktur. Birçok sahîh hadîsler de bizleri ilmin ve ulemânın fazîleti hakkında uyarmaktadır. **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in buyurduğu vechile: **"Âlimin âbide üstünlüğü; benim sizden en aşağı derecede olan birinize olan üstünlüğüm gibidir."** *(et-Tirmizî, 'İlim:19, no:2685, 5/50)*

Yine başka bir hadîste şöyle buyrulmuştur: **"Her kim ki ilim tahsîl etmek maksadıyla bir yola girerse, Allâh o kişiye cennetin yolunu kolaylaştırır. Melekler hoşnutluklarından dolayı ilim talebelerinin altına kanatlarını sererler.**

Âlim için yerdekiler ve göktekiler ve denizlerdeki balıklar dahî istiğfâr ederler. Muhakkak ki âlimler peygamberlerin vârisleridirler. Peygamberler dinar ve dirhem mîrâs bırakmazlar. Onlar ancak ilim mîrâs(ı) bırakırlar. Her kim de onu elde ederse, çok büyük bir nasîb elde etmiş olur." *(Ebû Dâvûd, 'İlim:1, no:3643, 3/354)*

Cübbeli Ahmet Hocamız, İddef'in Addis Ababa'daki medresesinde Habeşistan Diyanet Reisi Ömer İdris Hazretleri'nin de hazır bulunduğu mecliste Arapça konuşma yaparken

İddef'in Addis Ababa'daki medresesinde hoca efendilerle birlikte

Bundan dolayı **Ebû Hureyre** *(Radıyallâhu Anh)* bâzen çarşıya çıkar ve: "**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in mîrâsı taksim ediliyor, niye çarşıda pazarda vakit kaybediyorsunuz?! Gelin mescide de nasîbinizi alın." diye nidâ ederdi.

Bunu duyan insanlar **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in sarığı yâhut na'l-i şerîfleri veyâ bâzı ev eşyâları ya da özel şahsî eşyâları insanlar arasında bereket olsun diye taksim edilecek diye düşünüp koşarak mescide geliyorlardı. Geldiklerinde tabî ortada böyle bir şey göremiyorlardı, ancak ilim halkalarını görüyorlardı.

Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anh)*: "**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in mîrâsı; para, dirhem yâhut dînâr değildir. Zikir meclisi, fıkıh, hadîs, tefsîr, kırâat meclisleri, işte bunlar **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in mîrâsıdır." diyordu.

Bu medreselerde de inşâallâh **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in mîrâsı taksim edilecek. Evlatlarınız da buradan kıymetli ve büyük nasiplerini alacaklar inşâallâh.

Hazreti Necâşî'nin ve onun beldesinin bereketiyle âlim olacaklar, dünyâyı gezip sünneti ihyâ için çalışacaklar ve sözleri dinlenen kimseler olacaklar inşâallâh.

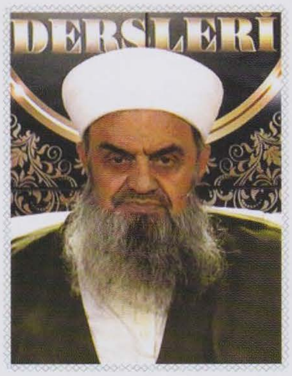
Allâh-u Te'âlâ sizleri hayırla mükâfatlandırsın. Biz sizlere duâ ediyoruz, sizlerden de duâ talep ediyoruz. İnşâallâh ziyâretlerimiz tekrâr edilecek. Sizler de bizlere gelirsiniz, ziyaret edersiniz.

Allâh-u Te'âlâ Dîn-i Mübîn-i İslâm'da ve Ehl-i Sünnet üzerinde bizleri birleştirsin ve kalplerimizi birbirine ısındırsın. Medreselerimizi, talebelerimizi, zürriyetlerimizi ve hepimizi mübârek eylesin ve bunu artırsın.

Allâh-u Te'âlâ hepimizi şerli insanların gözlerinden, fâcirlerin tuzaklarından, zâlimlerin ve fâsıkların aldatmasından korusun. Bizi yaşattığı müddetçe gözlerimizle, kulaklarımızla ve kuvvetimizle faydalandırsın ki bakarak kitâbını okuyalım, namazlarımızı ayakta, rükû ve secde yapabilerek kılalım.

Bize verdiği nîmetlerden, bizleri ölünceye dek mahrum etmesin. Bizleri Müslümanlar olarak vefât ettirip sâlihlere ilhâk eylesin.

Allâh-u Te'âlâ Efendimiz Muhammed'e, âline ve ashâbına çokça salât ve selâm eylesin. Bütün hamdler **Âlemlerin Rabbi** olan **Allâh**'a mahsustur.

RESUL BÖLÜKBAŞ

GAYRETULLAH'A DOKUNAN İSYANLARIN TAMAMINI BİREY VE KURUMLAR OLARAK İŞLEYİP SONRA ADETULLAH GEREĞİ GELEN BELALARA İSYAN ETMEK AYRICA BİR İSYANDIR

Yüce kitabımız Hazreti Kur'an'ın Nur Suresi'nde şöyle buyrulmaktadır:

لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِينَ
يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ
يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"(Ey inananlar!) Peygamberin (sizi) çağırmasını aranızda birbirinizi çağırmanız gibi tutmayın. İçinizden biribirini siper ederek sıvışıp gidenleri Allah gerçekten bilir. Artık onun emrine muhalefet edenler, başlarına bir belânın gelmesinden veya elem dolu bir azaba uğramaktan sakınsınlar." *(Nur Suresi:63)*

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ
يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

"Bilmiş olun ki şüphesiz göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. O, içinde bulunduğunuz durumu gerçekten bilir. Allah'a döndürülecekleri ve yaptıklarını Allah'ın onlara haber vereceği günü hatırla. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir." (Nur Suresi:64)

Burada birinci ayette Allah *(Celle Celâlühû)* mealde de zikredildiği gibi Rasûlüne saygısızlık manasına gelecek olan yüksek sesle konuşmayı, Peygamber karşısında laubali davranmayı yasak ediyor. Kendi aranızda birbirinizi çağırdığınız gibi Rasûlüllah *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i o şekilde çağırmayın dedikten sonra ayrıca Rasûlü Ekrem *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in emrine muhalefet etmekten hazar edin (sakının) buyurmaktadır.

Eğer O'nun emrine muhalefet ederseniz dünyada başınıza gelecek olan beladan ve ahirette başınıza gelecek olan elem verici azaptan korkunuz. Düşünelim burada Allah'ın emrine muhalefet etmekten bahsedilmiyor. Görüldüğü gibi Peygamberin emrine muhalefetten bahsedilmektedir.

Burada iki şeyi anlıyoruz. Rasûlüllah *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Efendimize isyan etmenin Allah'a isyan etmek olduğunu ve Rasûlüllah *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Efendimizin yanında gayet edepli ve dikkatli davranmamızı emretmektedir.

Ayrıca Rasûlüllah *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Efendimizin emrine muhalefet etmenin hem dünyada bela hemde ahirette azabı elimle cezalanmayı veid eden Allah'ımızın ya kendi şeriatını kendi kelam sıfatının tecellisi olan Hazreti Kuran'a muhalefet edenler hakkında ne buyurur.

Nitekim Kuran'ı Kerim'in muhtelif çok ayetlerinde Hâkim-i Mutlak'ın ancak kendisi olduğu kendi kitabının da kendi şeriatı olduğunu beyan etmek suretiyle hem kendisine hem kelam sıfatının tecellisi olan Hazreti Kuran'a O'nun emir ve yasaklarına isyan edip o emir ve yasakların mukabilinde beşeri sistemi tercih edenlerin azabı acaba nice ola.

Yeryüzünde hemen her yerde ve özellikle memleketimiz olan Türkiye'de Cenâb-ı Hakk'ın emirlerinden yüzde kaçı tatbik edilmekte yasaklar ve haramlarını yüzde kaçı terk edilmektedir.

Şöyle oturduğumuz yerde ve makaleyi okuduğumuz yerde bir düşünelim. Dünya Müslümanlarının kaçta kaçı namaz kılıyor. Dünya Müslümanlarının kaçta kaçı oruç tutuyor, zekâtını veriyor vs. emr-i ilâhiyi tatbik ediyor? Ve yine dünya Müslümanlarının gerek birey olarak ve gerekse kurum olarak yüce Mevla'nın Kuran'ı Keriminde muamelata dair olan kurallardan kaçta kaçı tatbik edilmektedir?

1) Feraiz ilmi; ne okunuyor, ne de yaşanıyor. Okumak, yaşamak ve yaşatmak ile mükellef olan kurumlar buna sahip olmadıkları için galiba göğe çıkmıştır. Şair diyor ya; Müslümanlık bilmem ama galiba göklerdedir. Sözde Mehmet Akif'i över ve severiz ama bu beyanını beğenmeyiz.

2) Neseb kardeşliği İslam'ın emri olduğu gibi sütkardeşliği de yine İslam'ın ve Şeriat'ın emridir. Bu hususta yüce Allah'ımız Kuran'ı Kerim'in Bakara Suresinde

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ
وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالاَتُكُمْ وَبَنَاتُ الأَخِ وَبَنَاتُ الأُخْتِ
وَأُمَّهَاتُكُمُ اللاَّتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ
الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَآئِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللاَّتِي فِي
حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ اللاَّتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن
لَّمْ تَكُونُواْ دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلاَئِلُ
أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلاَبِكُمْ وَأَن تَجْمَعُواْ بَيْنَ
الأُخْتَيْنِ إَلاَّ مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا

"Size şunlarla evlenmek haram kılındı: Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeş kızları, kız kardeş kızları, sizi emziren süt anneleriniz, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle zifafa girdiğiniz karılarınızdan olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız, -eğer anneleri ile zifafa girmemişseniz onlarla evlenmenizde size bir günah yoktur- öz oğullarınızın karıları, iki kız kardeşi (nikah altında) bir araya getirmeniz. Ancak geçenler (önceden yapılan bu tür evlilikler) başka. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir." *(Nisa Suresi:23)*

Burada açık hem çok açık bir şekilde yoruma hacet bırakılmadan öz neseb kardeşliği mahremiyeti neyse sütkardeşliği veya sütannelerinin mahremiyeti de aynı derecede haramdır. Bir millet ki süt kardeşini süt annesini süt evladına nikah ediyor ise Cenâb-ı Mevla bunu yapanların özellikle bunu tecviz edenlerin başına bela yağdırmaz mı?

Bir gün Fatih Cami'nin avlusunda bir cenaze töreninde bir anayasa profesörüne sordum: "Sütanne veya sütkardeş, süthala, sütteyze, sütbüyük anne, sütyeğen vs. bunlar kat'i olarak haram olduğu halde siz bunun farkında değil misiniz? Niçin yazar-çizerken öz kardeşlik neseb kardeşliğini hatırlıyor da sütkardeşliğini neden hatırlamıyorsunuz" diye sorduğumda yüzünde tecelli eden ve benimde farkedebildiğim büyük bir taaccüb ve hayret belirtisi ile mukabele edip sualime cevap bile vermemiştir. Doğru söylüyorsun hocam diyebilirdi. Bunu demeye bilmiyorum ama herhalde itikadî engel olmamıştır.

Her şeyimiz dört dörtlüktür biz kusursuz bir milletiz dememiz ne kadar gerçeği yansıtıyor acaba. Her taraf kusur olunca mukayese doğmayacağından dolayı kusurlar farkedilmiyor.

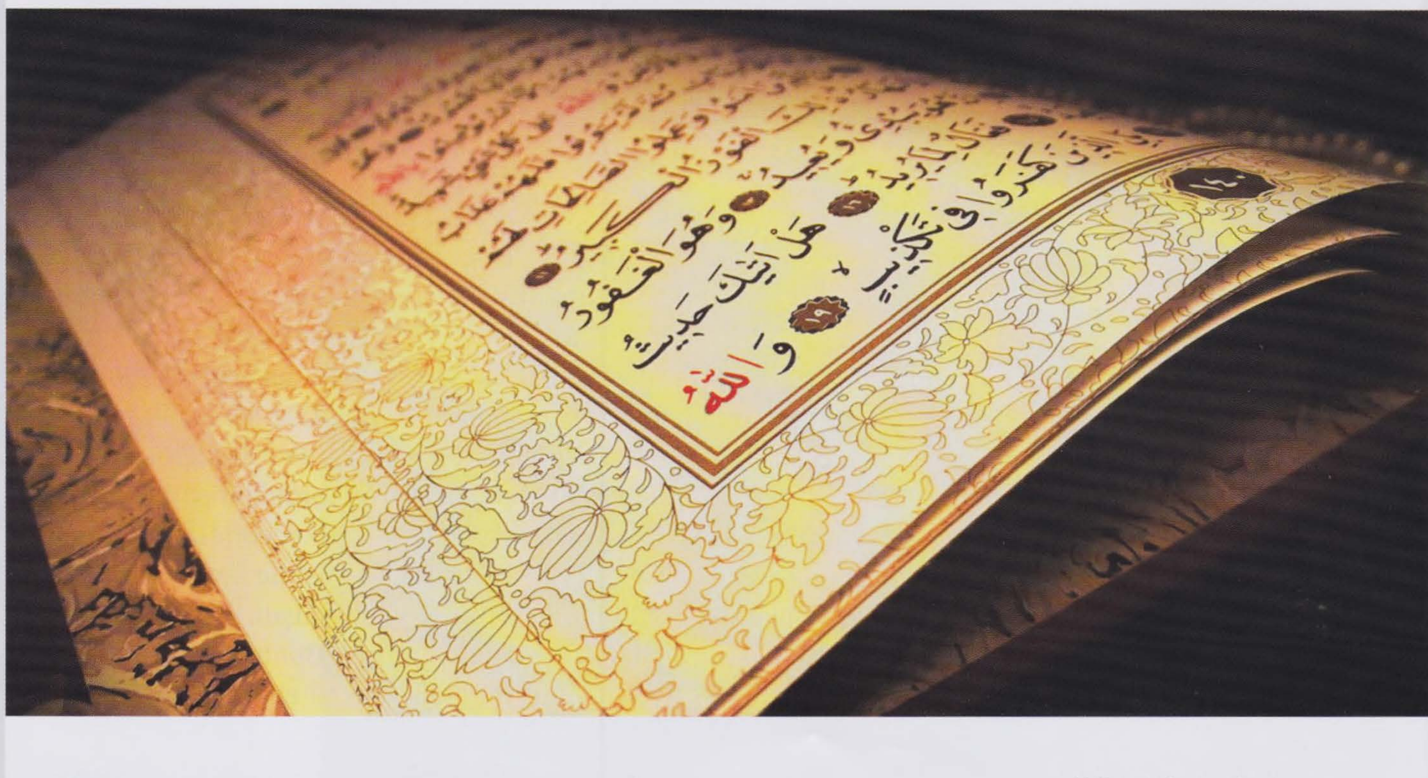
3) Yüce Kitabımız faizle iştigal etmeyi şiddetle reddederken Rasûlüllah *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Efendimiz veda haccında "Faizin her çeşidi ayağımın altındadır" beyanında bulunurken bakıyoruz her idareci veya idare edilenin evinde veda hutbesi asılıyor. Orada Yüce Peygamberimizin faizin her çeşidi ayağımın altındadır diyerek faizi kaldırdığını beyan eden bu kavli vecizini duvara asıp ve zaman zaman okuyup tatbikata gelince tarafına bakmamakla Rasûlü Kibriya'yı incitmiş olmuyor muyuz?

Kuran'ı Kerim'in beyanatına gelince Bakara Suresi'nin

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لاَ يَقُومُونَ إِلاَّ كَمَا يَقُومُ الَّذِي
يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُواْ إِنَّمَا
الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَن
جَاءهُ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِ فَانتَهَىَ فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ
إِلَى اللّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ (275) يَمْحَقُ اللّهُ الْرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ
وَاللّهُ لاَ يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ (276) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ وَذَرُواْ مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُم
مُّؤْمِنِينَ (278) فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ فَأْذَنُواْ بِحَرْبٍ مِّنَ
اللّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لاَ
تَظْلِمُونَ وَلاَ تُظْلَمُونَ (279)

"Faiz yiyenler, ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, 'Alış veriş de faiz gibidir' demelerinden dolayıdır. Oysa Allah alışverişi helal, faizi haram kılmıştır. Bundan böyle kime Rabbinden bir öğüt gelir de (o öğüte uyarak) faizden vazgeçerse, artık önceden aldığı onun olur. Durumu da Allah'a kalmıştır. (Allah onu affeder.) Kim tekrar (faize) dönerse, işte onlar cehennemliklerdir. Orada ebedi kalacaklardır. (275) Allah, faiz malını mahveder, sadakaları ise artırır (bereketlendirir). Allah hiçbir günahkâr nankörü sevmez. (276) Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve eğer gerçekten iman etmiş kimselerseniz, faizden geriye kalanı bırakın. (278) Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Rasûlüyle savaşa girdiğinizi bilin. Eğer tövbe edecek olursanız, anaparalarınız sizindir. Böylece siz ne başkalarına haksızlık etmiş olursunuz, ne de başkaları size haksızlık etmiş olur."

Faizin kat'i olarak haram olduğunu bu kadar açık seçik beyan yetmiyor mu? Bu ayeti celileleri tefsir etmeye bence hiç hacet yoktur.

Ayetlerin metni açık olarak beyan ediyor. Hiçbir yoruma veya itiraza mahal bırakmadan kat'i delillerle faizi alıp çöpe atıyor.

Hal böyle iken yüce Mevla'nın bu şiddetle beyan etmişken ve bunu dinlemeyip faizle yaşayan ve yaşatanların Allah ve Rasûlüne harb ilan etmek mesabesinde büyük bir cürüm işledikleri bilinirken kılını kıpırdatmadan faiz müesseselerini artırmak ve onunla mücadele etmemek ne büyük bir cürettir.

Bu yazıyı lütfen herkes okusun. Özellikle yeni medeni kanunu kaleme alanlar da okusun. Ne kadar okursak ne kadar anlatırsak o kadar hidayetimiz aydınlanır.

4) Yüce Rabbimiz Kitabımız Hazreti Kuran'da

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللّٰهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا (68) يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا (69) إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا (70)

"Onlar, Allah ile beraber başka bir ilaha kulluk etmeyen, haksız yere, Allah'ın haram kıldığı cana kıymayan ve zina etmeyen kimselerdir. Kim bunları yaparsa ağır azaba uğrar. (68) Kıyamet günü onun azabı kat kat artırılır ve horlanmış olarak orada ebedi kalır. (69) Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

Burada günahların şiddet sırasına göre Yüce Allah *(Celle Celâlühû)* sıralamıştır. Birincisi Allah'tan başkasını ilah kabul etmeyenler haksız yere Allah'ın haram ettiği nefsi öldürmeyenler ve keza zina melanetini işlemeyenler hakkında müjde verirken bunların cennet ehli olduğunu beyan ediyor aynı ayette bu üç şeyi yapanlarında büyük vebale gireceklerini ve cehennemde ebedi kalacaklarını beyan etmektedir. Birincisi yani Allah'tan başkasını ilah olarak tanımak zaten Müslüman'ın yapacağı günah değildir.

İkinci ve üçüncüsünü müşrikler yapabileceği gibi müminlerde şeytana aldanarak yapabilirler ve böylece büyük bir cürmü irtikab etmiş olurlar. Ancak tövbe edip ameli salihi işleyenlerin bu ayetin devamında müstesna kılmaktadır.

Allah'tan başkasına uluhiyyet tanımak deyince ilk etapta herkes bir rahat ediyor yani zannediliyor ki bir taşın veya putun arkasına geçip ona tazim etmek ona ilah demek ona secde etmek olduğu için ben bundan Müberra ve uzağım tesellisinde bulunabiliyor. Ancak sadece Allah'tan başkasına secde etmekle şirk olmaz.

Cenabı Hakk'ın zatında ve sıfatlarında noksanlık iddia eden sorulunca belki bu iddiayı yapmaz ancak Cenabı Mevla'nın sıfatlarından olan ilim ve kelam sıfatlarının tecellisi olan Hazreti Kuran ve bu Hazreti Kuran'la sabit olan ahkâm-ı ilâhiye dururken onu değilde beşeri kuralları tercih etmek suretiyle ilahi kuralları ikinci plana attığının farkında değilse dinden ve İslam'dan sıyrılmış olur.

Ya cehaletine binaen veya bilinçli olarak ilahi fermanı terkedip beşeri fermanı tercih etmekle fravunlaştığının, Nemrutlaştığının ve Ebu Cehilleştiğinin farkında olmadan izmihlak uçurumundan aşağıya yuvarlanır.

Böyle olmakla beraber dünyevi birçok nimetlere makamlara mevkilere mazhar olduğu için hak yolda olduğunu zanneder ve başkalarına batıl yoldasınız demek suretiyle paylaşmış olduğu batıl yol üzerinde sebat ettiğinin farkında olmadan Azrail *(Aleyhisselâm)* gelip çatar. İşte o zaman ak ile karayı, salah ile fesadı, hak ile batılı, nar ile nuru, sevap ile günahı, şirk ile imanı, küfr ile ihlası öğrenmiş olur. Ama heyhat imtihan sahası ve imtihan bitmiştir.

Şimdi yaşayıp yaşadığının hesabını verme zamanıdır. Cenabı Hakk *(Celle Celâlühû)* içinde yaşamış olduğumuz şu karmaşık ahir zaman fitnesinden ümmeti Muhammedi korusun. Bu öyle bir fitnedir ki Kuran'ı Kerim'in Enfal Suresinde şöyle buyurulmaktadır;

وَاتَّقُواْ فِتْنَةً لاَّ تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُواْ مِنكُمْ خَآصَّةً وَاعْلَمُواْ أَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (25) وَاذْكُرُواْ إِذْ

أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الأَرْضِ تَخَافُونَ أَن
يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَأَيَّدَكُم بِنَصْرِهِ وَرَزَقَكُم
مِّنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (26) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُواْ لاَ تَخُونُواْ اللّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُواْ أَمَانَاتِكُمْ
وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ (27) وَاعْلَمُواْ أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ
وَأَوْلاَدُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللّهَ عِندَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ (28) يَا
أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إَن تَتَّقُواْ اللّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَاناً
وَيُكَفِّرْ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّهُ ذُو الْفَضْلِ
الْعَظِيمِ (29) وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُواْ لِيُثْبِتُوكَ أَوْ
يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللّهُ وَاللّهُ خَيْرُ
الْمَاكِرِينَ (30) وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُواْ قَدْ
سَمِعْنَا لَوْ نَشَاء لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلاَّ أَسَاطِيرُ
الأوَّلِينَ (31)

"Sadece içinizden zulmedenlere erişmekle kalmayacak olan bir azaptan sakının ve bilin ki Allah azabı çetin olandır. (25) O vakti hatırlayın ki siz yeryüzünde güçsüz ve zayıf idiniz. İnsanların sizi kapıp götürmesinden korkuyordunuz. Derken Allah sizi barındırdı, yardımıyla destekledi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı ki şükredesiniz. (26)Ey iman edenler! Allah'a ve Peygamber'e hainlik etmeyin. Bile bile kendi (aranızdaki) emanetlerinize de hainlik etmeyin. (27) Bilin ki mallarınız ve çoluk çocuğunuz birer deneme aracıdır. Allah katında ise büyük bir mükafat vardır. (28) Ey iman edenler! Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız o size iyiyi kötüden ayırt edecek bir anlayış verir ve sizin kötülüklerinizi örter, sizi bağışlar. Allah büyük lütuf sahibidir. (29) Hani kafirler seni tutuklamak veya öldürmek, ya da (Mekke'den) çıkarmak için tuzak kuruyorlardı. Onlar tuzak kuruyorlar. Allah da tuzak kuruyordu. Allah tuzak kuranların en hayırlısıdır. (30)Onlara karşı âyetlerimiz okunduğu zaman, "Duyduk, istesek biz de bunun benzerini elbette söyleriz. Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir" dediler."

Kuran-ı Kerim'in bu ayeti bizlere açık bir şekilde verdiği nimetlerden korunmasından hakkın tutulduğu zamanda nusreti ilahinin mutlaka tecelli edeceğini beyan etmektedir.

Ayrıca ehli küfür Kuran ayetlerini duydukları zaman ne var bunda aynısını bizde söyleriz demek suretiyle yüce Mevla'nın ilim ve kelam sıfatının tecellisi olan Hazreti Kuran'ı hafife alarak kendi kurallarına Allah'ın kuralları üzerinde tutmak suretiyle müşrik olduklarını beyan ediyor. Halbuki:

وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأْتُواْ
بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ وَادْعُواْ شُهَدَاءكُم مِّن دُونِ اللّهِ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimiz (Kur'an) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir sûre getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağırın (ve bunu ispat edin)." (Bakara Suresi:23)

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ وَلَن تَفْعَلُواْ فَاتَّقُواْ النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا
النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

"Eğer, yapamazsanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız- o halde yakıtı insanlarla taşlar olan ateşten sakının. O ateş kafirler için hazırlanmıştır."

Her ne kadar kafirler, müşrikler Allah'ın indirdiği ayetler için ne var bunda istesek bizde böyle kelimeler düzeriz diyorlarsa da Kuran-ı Kerim'in fesahat ve belağatına getirdiği ahlak nizamına insanların muamelatına ve ceza hukukuna dair beyanatın mislinde bir Kuran'ın tamamını değil bir sureyi dahi getiremeyeceklerini Yüce Mevla'mız beyan ediyor. Bunun bir suresinin mislini getirmeye kimsenin gücü yetmeyeceğini bunca fesahat ve belağata sahip olan Mekke müşrikleri pes ettiler bu insan kelamı olamaz dedilerse de inat edip inanmaktan imtina ettiler.

Cenâb-ı Hakk'ın bu meydan okuması yani Kuran-ı Kerim surelerinden herhangi bir surenin fesahat ve belağatıyla mislini getiremezsiniz şeklindeki daveti 21. asırda da geçerlidir. Şimdiki şuara, bulağa, fusaha toplanıp böyle bir kitap ve böyle bir kitabın getirdiği hakk nizama benzer bir ilkeyi getirsinlerde görelim.

Selam ve Dua ile…

HASAN KUDUOĞLU

İSTANBUL'U FETHEDEREK TÂRİHİN AKIŞINI DEĞİŞTİREN VE RASÛLÜLLÂH (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)İN BEŞÂRETİNE NÂİL OLAN FÂTİH SULTAN MEHMED HÂN'IN YETİŞMESİNDE BÜYÜK TESİRİ OLAN HOCASI, DEVLET-İ ALİYYE'NİN BEŞİNCİ ŞEYHÜLİSLÂMI

MOLLA GÜRÂNÎ HAZRETLERİ -2-

(Bkz: Resim-1)

- Tarihçe-i Hayâtı -

Vilâdet tarihi: h.813 / m.1410.
Vefat tarihi: h.893 / m.1488.
Şeyhülislâmlık târihi: h.885-893 / m.1480-1488
Meşîhatı dönemindeki pâdişâh-ı âlem: Sultan 2. Mehmed (Sultan Fâtih) ve 2. Bâyezid (Bâyezid-i Velî)
Şeyhülislâmlar arasındaki sırası: 5. Şeyhülislâm
Meşîhat makamındaki sırası: 5

Bu zâtın terceme-i hâlinin baş tarafı, geçen ayki yazımızda yer almıştı. Şimdi ikinci kısmını takdîm ediyoruz:

- Ahvâli Âlîleri -

Fâtih Sultan Mehmed'in yakın ilgisini ve saygısını kazanmış olan **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)*ın alçak gönüllü, aynı zamanda vakûr ve kanâatlerini açıkça ifâde etmekten çekinmeyen bir kişiliğe sâhip olduğu belirtilmektedir.

Fâtih Sultan Mehmed Hân'a çok nasîhat eder ve işlerinde ona yardımcı olurdu. Ona karşı duyduğu samîmî sevgi ve alâka sebebiyle, yeri geldikçe tenkid etmekten, uyarmaktan da çekinmezdi.

Hattâ giydiği ve yediği şeylere dikkat etmesini, dâimâ dînin emirlerine uygun olmasını isterdi. Nasîhatlerini sert sözlerle söylemekten çekinmezdi.

Molla Gürânî *(Rahimehullâh)* heybetli, vakûr ve sarsılmaz bir ilim haysiyetine ve ahlâkına sâhipti. Uzun boylu, gür sakallı, doğru ve açık sözlü idi. Vezirleri adlarıyla çağırır, sultânın huzuruna girince, yüksek sesle selâm verip müsâfaha yapardı. Dâvet edilmedikçe ve bayram günlerinden başka zamanlarda saraya gitmezdi.

Bir defâsında bir Arefe günü, sultan **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)*a bir haberci göndererek: "Yarın bayramı kutlamak üzere teşrif etsin, geç kalmasın." diye haber yollamıştı.

Resim-1: Molla Gürânî'nin Taşköprülüzâde'nin Şakâyıkı'nda mevcut minyatürü (oturan)

Molla Gürânî *(Rahimehullâh)* gelen haberciye: "Yağışlı günlerdir, her yer çamur. Gelirsek kılık kıyâfet değiştirmek îcâb eder. Yarın bizi bağışlasınlar. Biz uzaktan duâ ederiz. Bayramı uzaktan kutlayalım." dedi.

Haberci dönüp bu sözleri pâdişâha iletince pâdişâh: "Bizim bayramımız, onların gelmesiyle mesrûr olur. Her şeye rağmen gelmelerini bekliyoruz." dedi. Üzerlerinin çamur olmaması için de, sarayın selâmlığına kadar at ile girmesine izin verildi. Bunun üzerine dâveti kabul etti.

Molla Gürânî *(Rahimehullâh)* devrin âlimlerine mütevâzî davranır ve onlara karşı kıskançlık göstermezdi. Hattâ resmî vazîfelerde kendinden daha üst makamlara çıkan âlimleri takdir ederdi. Müderrislikden resmen ayrıldıktan sonra da ilim öğretmeye devam etti. Pekçok âlim yetiştirdi.

Osmanlı âlimleri arasında ahlâkının üstünlüğü, ilmî hususlarda tâviz vermeyen ve ilme çok önem veren bir âlim olarak tanındı. Günlerini hep ders vermekle, kitap yazmakla ve ibâdetle geçirirdi.

Bir defâsında talebelerinden biri, bir gece onun konağında kalmıştı. Hocası **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)* yatsı namazından sonra Kur'ân-ı Kerîm okumaya başladı. Başından başlayıp devamlı okurken talebesi bir müddet sonra uyuyakaldı.

Sabaha doğru uyanınca gördü ki hocası **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)* Kur'ân-ı Kerîm okumaya devam ediyor, Mülk Sûresi'ni geçmiş ve hatmetmek üzeredir.

Sabah namazı vaktinde hatmini tamamladı. Sabahleyin o talebe bu durumu hizmetçilere anlatınca, hizmetçileri: "O her gece böyle Kur'ân-ı Kerîm okur ve bunu hiçbir sebeple terk etmez." demişlerdir.

- Hayır Eserleri -

Molla Gürânî *(Rahimehullâh)* ayrıca çok hayır ve hasenat yapmıştır. Sâhip olduğu makamın sağladığı imkânlar ve sultandan aldığı aynî yardımlarla câmi, medrese ve benzeri ilim merkezleri açma çabasına girmiş, sadaka-i câriye kabilinden olan hizmetlere hayâtının son senelerine kadar devam etmiştir.

1) Vefâ Kilise Câmii (Molla Gürânî Câmii Vefâ'da) *(Bkz: Resim-2 ve 3)*

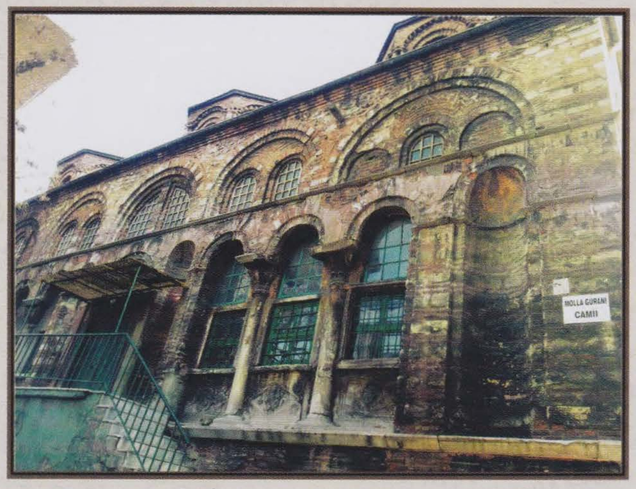
Bu câmi **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)* tarafından İstanbul'un fethinden sonra câmiye tahvîl edilmişir.

İstanbul'un üçüncü tepesi sırtlarında yer alan binânın ilk hâli hakkında kesin bir mâlûmât yoktur. Kayıtlarda ismi Saint Theodor Kilisesi olarak geçmektedir. Kilisenin duvarcılık işine göre 11. yüzyıl sonu, 12. yüzyıl başlarında **1. Aleksios Komnenos** döneminde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Yapı Dördüncü Haçlı Seferi'nden sonra İstanbul'un Latin istilâsı döneminde Roma Katolik kilisesi olarak kullanıldı.

Resim-2: İstanbul'un fethinden sonra Molla Gürânî (Rahimehullâh) tarafından câmiye çevrilen yapı

Resim-3: Vefâ Kilise Câmii (Molla Gürânî Câmii)

Resim-4: Molla Gürâni Hazretleri'nin kabirlerinin bulunduğu Millet Caddesi'indeki hazîre

1883 yılındaki bir yangında ahşap kısımları yandı ve câmi tahrip oldu. Binânın kuzey ve güney cephelerindeki yan dehlizler de 1833 yangınında yok olmuştur. Yapı 1937 yılında kısmî bir restorasyon gördü. Mozaikleri yeniden keşfedildi ve temizlendi.

2) Molla Gürânî Medresesi

Bugün mevcut olmayan Molla Gürânî Medresesi, **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)* tarafından Vefâ'da Molla Şemseddin Câmi Sokağı ile Divan Efendisi Sokağı arasında bulunan Saint Theodor Kilisesi'nden tahvîl edilerek (değiştirilerek) yaptırılmıştır.

Müştemilâtından olan binâda da medrese tesis etmişti. Medresenin inşâ târihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)*ın vakfiyesinin 889'da (1484'de) tesis edilmiş olmasına bakarak medresenin bu veya buna yakın bir târihte yapılmış olduğu söylenebilir. En son 1918 yılına âit kayıtlarda son derece harâb olduğu tespit edilen medrese ne yazık ki günümüzde mevcut değildir.

Tescil edilen vakfiyede görüldüğü üzere **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)* eserleri için birçok akar vakfetmişti. Tanzim ettiği vakfiyesi Rabî'ülevvel 889 (Nisan 1484) târihlidir. *(İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546), neşredenler: Ömer Lutfî Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, sh:161-162)*

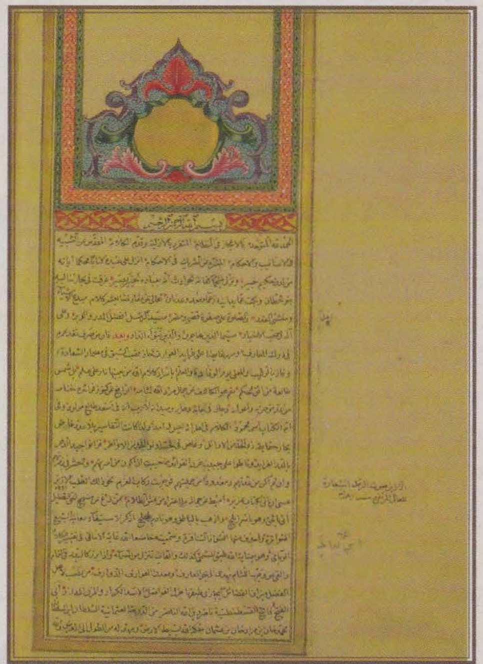
3) Molla Gürânî Câmii (Taşkasap'da)

Fındıkzâde, Nevbahar Mahallesi, Millet Caddesi, Pîrî Mehmed Paşa Câmii karşısında bulunuyordu.

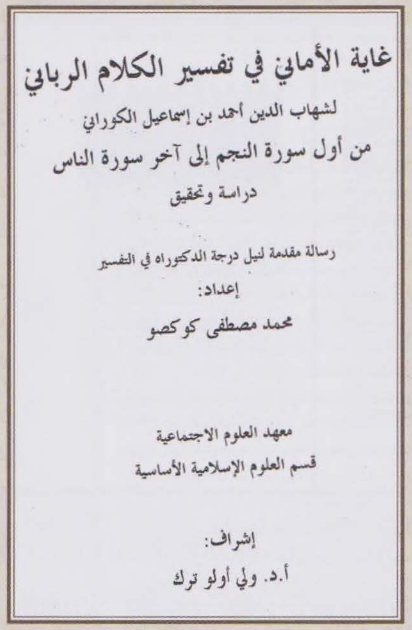
Câmi 876'da (1471'de) **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)* tarafından yaptırılmıştı. Câmi önceleri bâzı yangınlardan nasîbini almış ve nihâyet Millet Caddesi açılırken de yıkılmıştır. Mescidin şadırvanını **Sadr-ı âzam Amcazâde Hüseyin Paşa**'nın kızı **Rahime Hanım** yaptırmıştı.

Molla Gürânî *(Rahimehullâh)*ın merkad-i mübârekleri de bu câminin mihrabının önünde idi. Mescid yıkılıp yol açıldıktan sonra kabir bugünkü yerine nakledilmiştir. *(Bkz: Resim-4)*

Bunlarda başka Taşkasap'da diğer bir câmisi, Uzunçarşı başında Merdivenli Mescid denilen bir mescidi, Galata'da şimdi bulunmayan diğer bir mescidi (Manastır Mescidi), Taşkasap'da bu-

Resim-5: Ğâyetü'l-emânî fi tefsîri'l-kelâmi'r-Rabbânî isimli eserinin ilk sayfası (Nuruosmaniye 424 no.da kayıtlı)

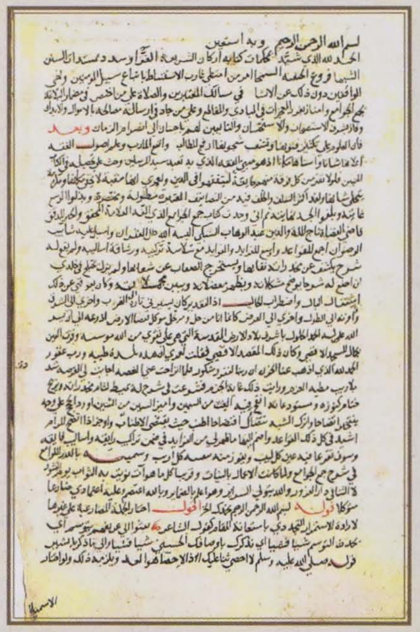

غاية الأماني في تفسير الكلام الرباني
لشهاب الدين أحمد بن إسماعيل الكوراني
من أول سورة النجم إلى آخر سورة الناس
دراسة وتحقيق

رسالة مقدمة لنيل درجة الدكتوراه في التفسير
إعداد:
محمد مصطفى كوكصو

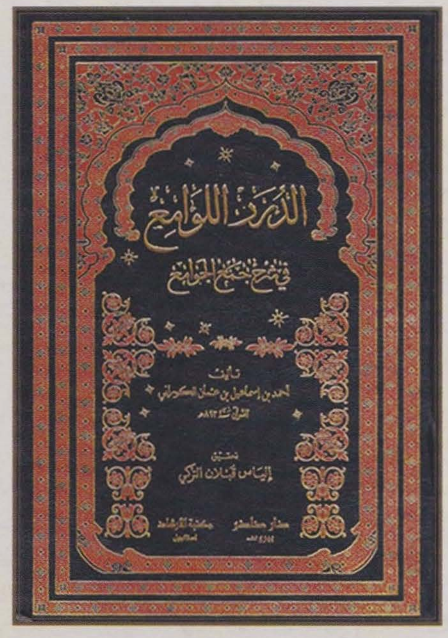
معهد العلوم الاجتماعية
قسم العلوم الإسلامية الأساسية

إشراف:
أ.د. ولي أولو ترك

Resim-6: Ğâyetü'l-emânî fî tefsîri'l-kelâmi'r-Rabbânî isimli eserinin Necm-Nâs Sûresi arasının doktora tezi olarak tahkîki

Resim-7: ed-Dürerü'l-levâmi' fî şerhi Cem'i'l-cevâmî adlı eserinin ilk sayfası (Râgıp Paşa 414 no.da kayıtlı)

Resim-8: ed-Dürerü'l-levâmi' fî şerhi Cem'i'l-cevâmî adlı eserinin İlyas Kaplan Hoca tarafından yapılan neşrinin kapağı

gün olmayan mektebi, Galata'da mescidi yanında diğer bir mektebi, Uzunçarşı başında bir hamamı ve yine İstanbul'da dâru'l-kurrâsı vardır.

- İlmî Eserleri -

1) *"Ğâyetü'l-emânî fî tefsîri'l-kelâmi'r-Rabbânî."*

Bâzı kaynaklarda ***"Ğâyetü'l-emânî fî tefsîri seb'i'l-meŝânî"*** olarak da geçen eseri **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)* 860 (1456) yılının sonlarında Kudüs'te bulunduğu sırada yazmaya başlamış, 867'de (1462-63'de) tamamlayarak **Fâtih Sultan Mehmed**'e ithâf etmiştir.

Kelâm, fıkıh ve siyere dâir ilimler de ihtivâ eden kitabın başlıca kaynakları arasında **Zemahşerî**'nin ***"el-Keşşâf"*** adlı tefsiri ve **Beyzâvî**'nin ***"Envârü't-tenzîl"***i yer almaktadır. Müellif eserinde zaman zaman bu iki tefsirde mevcut görüşleri tenkit etmiştir.

Bâzı Osmanlı hükümdarları tarafından yazdırılarak Buhârâ Hanlığı'na ve diğer yerlere hediye olarak gönderilen eser Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak okutulmuştur. *(Nüshaları için bkz.: Süleymâniye Ktp., Dâmâd İbrâhim Paşa, no:146; Hasan Hüsnü Paşa, no:14; Hacı Mahmud Efendi; no:162, Hâlet Efendi, no:26; Nuruosmâniye, no:424) (Bkz: Resim-5)*

Bu eser **Muhammed Mustafa Göksu** tarafından Necm Sûresi'nden Nâs Sûresi'ne kadar doktora tezi olarak tahkîk edilmiştir. *(Bkz: Resim-6)*

2) *"ed-Dürerü'l-levâmi' fî şerhi Cem'i'l-cevâmî."*

"el-Budûrü'l-levâmi'" adıyla da anılan eser **Tâcüddin es-Sübkî**'nin fıkıh usûlüne dâir yazmış olduğu kitabının şerhidir. *(Nüshaları için bkz.: Süleymâniye Ktp., Karaçelebizâde Hüsâmeddin, no:81; Râgıp Paşa:414; Yozgat, no:172; Beyazıd Devlet Ktp., no:1813) (Bkz: Resim-7)*

Eser **İlyas Kaplan Hoca** tarafından tahkîk edilerek bir cilt hâlinde 2007 yılında basılmıştır *(Dâru Sâdır ve Dâru'l-İrşâd). (Bkz: Resim-8)*

Ayrıca 2008 yılında Dr. **Sa'îd ibni Ğâlib Kâmil el-Mecîdî** tarafından daha geniş bir şekilde incelenerek tahkîk edilmiş 5 cild hâlinde basılmıştır *(el-Câmi'iyyetü'l-İslâmiyye bi'l-Medîneti'l-Münevvera).*

Müellif eserinin birçok yerinde **Mahallî**'yi eleştirmiş, buna karşılık **Mahallî**'nin talebelerinden bâzıları da, yazdıkları eserlerde **Molla Gürânî**'nin yanlışlarını ortaya koymaya çalışmışlardır.

Resim-9: Keşfü'l-esrâr 'an kırââti'l-eimmeti'l-ahyâr isimli eserinin ilk sayfası (Süleymâniye 47 no.da kayıtlı)

3) *"Keşfü'l-esrâr 'an kırââti'l-eimmeti'l-ahyâr."*

İbnü'l-Cezerî'nin kırâat ilmine dâir ismini vermediği bir manzûmesinin şerhi olup **İbni Muhaysın**, **A'meş** ve **Hasen-i Basrî**'nin kırâatlerini konu almaktadır. Eser **2.Bâyezid**'e ithâf edilmiştir. *(Nüshaları için bkz.: Süleymâniye Ktp., Süleymâniye, no:47; İbrâhîm Efendi, no:72) (Bkz: Resim-9)*

Ayrıca eser Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi'nde h.1427-1428 yıllarında **Abdullâh ibni Hammâd el-Kuraşî** tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır. *(Bkz: Resim-10)*

المملكة العربية السعودية
وزارة التعليم العالي
جامعة أم القرى
كلية الدعوة وأصول الدين
قسم الكتاب والسنة

كشف الأسرار عن قراءة الأئمة الأخيار

لأبي العباس أحمد بن إسماعيل الكُورَاني ت(٨٩٣)

دراسة وتحقيق

رسالة لنيل درجة الدكتوراه

مقدمة من الطالب

عبد الله بن حمّاد القرشي

الرقم الجامعي (٤٢٣٧٠١٣٦)

إشراف الشيخ الدكتور

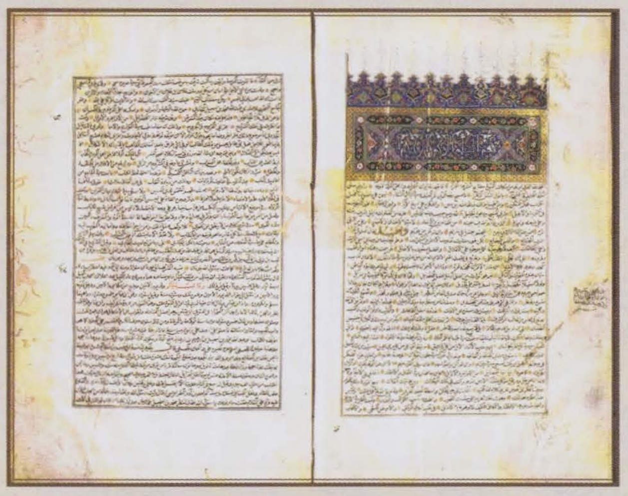
أ.د محمد بن عمر بازمول

العام الجامعي

١٤٢٧ - ١٤٢٨

الجزء الأول

Resim-10: Keşfü'l-esrâr 'an kırââti'l-eimmeti'l-ahyâr isimli eserinin doktora tezi olarak tahkîk edilen nüshasının kapağı

Resim-11: el-Kevserü'l-cârî ilâ riyâzi ehâdîsi'l-Buhârî isimli eserinin ilk sayfası (Ayasofya 686 no.da kayıtlı)

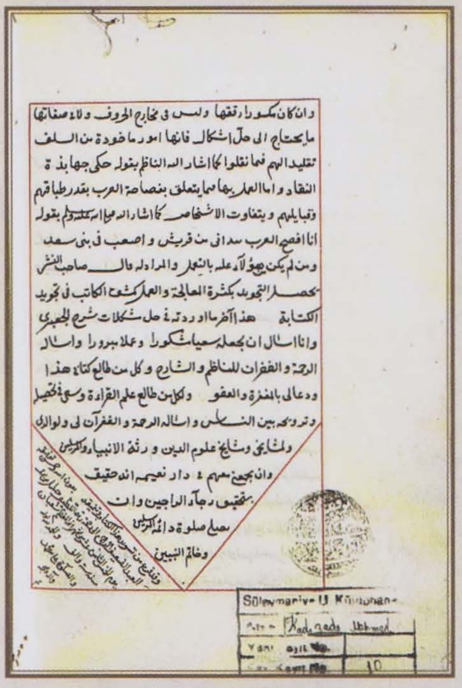
4) *"el-Kevserü'l-cârî ilâ riyâzi ehâdîsi'l-Buhârî."*

"Sahîhu'l-Buhârî"nin şerhi olan eserde hocası **İbni Hacer**'in ve bir diğer ***"Sahîhu'l-Buhârî"*** şârihi **Kirmânî**'nin ***"el-Kevâkibü'd-derârî fî şerhi Sahîhi'l-Buhârî"*** isimli eserindeki bâzı yorumlarını eleştirmiştir. *(Nüshaları için bkz.: Süleymâniye Ktp., Ayasofya, no:686; Fâtih, no:946; Hamîdiye, no:300; Köprülü, no:328) (Bkz: Resim-11)*

Eserin iki farklı tahkikli neşri yapılmıştır. Birincisi 2008 yılında **Ahmed İnâye** tarafından tahkîk edilerek Dâru ihyâi't-türâsi'l-'Arabî tarafından on bir cilt hâlinde yayınlamıştır. İkincisi ise 2012 yılında **Muhammed ibni Riyâz el-Ahmed** tarafından tahkîk edilerek yine on bir cilt hâlinde Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye tarafından basılmıştır. *(Bkz: Resim-12)*

Resim-12: el-Kevserü'l-cârî ilâ riyâzi ehâdîsi'l-Buhârî isimli eserinin 11 ciltlik baskısının kapağı

Resim-13: el-Abkarî fî havâşi'l-Ca'berî adlı eserinin son sayfası (Kadızâde Mehmed 10 no.da kayıtlı)

5) "el-'Abkarî fî havâşi'l-Ca'berî."

Kāsım ibni Fîrruh eş-Şâtıbî'nin kırâat-i seb'a konusunda manzûm olarak kaleme aldığı **"Hırzü'l-emânî"**ye **Ca'berî**'nin yazdığı **"Kenzü'l-me'ânî"** isimli hâşiye üzerine kaleme alınmış bir ta'liktir. *(Nüshaları için bkz.: Süleymâniye Ktp., Cârullah Efendi, no:9; Kadızâde Mehmed, no:10) (Bkz: Resim-13)*

6) *"Levâmi'u'l-ğurer şerhu Ferâidi'd-dürer."*

Yemen âlimlerinden **Muhammed eş-Şer'abî**'nin (vefat h.837) meşhur yedi kırâatin dışındaki üç kırâat hakkında kaleme aldığı manzûmenin şerhidir. *(Nüshası için bkz.: Süleymâniye Ktp., Süleymâniye, no:47). (Bkz: Resim-14)*

Eser 2010 yılında **Nâsır el-Kassâmî** tarafından tahkîk edilerek Mektebetü'r-Rüşd tarafından 2 cilt hâlinde basılmıştır. *(Bkz: Resim-15)*

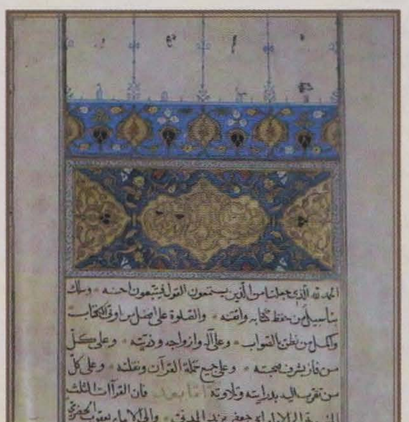
7) *"Ref'u'l-hitâm 'an vakfi Hamza ve Hişâm."*

Ca'berî'nin ***"Ferâidü'l-esrâr min vakfi Hamza ve Hişâm"*** adlı manzûmesinin şerhi olup kırâat âlimlerinden **Hamza ibni Habîb** ve **Hişâm ibni Ammâr**'ın vakf konusundaki görüşlerini açıklamaktadır. *(Nüshaları için bkz.: Süleymâniye Ktp., Bağdatlı Vehbi Efendi, no:27; Laleli, no:57; Hacı Selim Ağa Ktp., Hüdai Efendi, no:54). (Bkz: Resim-16)*

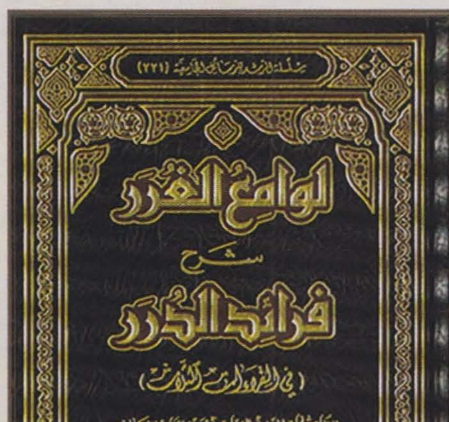
8) "el-Müreşşah 'ale'l-Müveşşah."

İbnü'l-Hâcib'in nahiv ilmine dâir kaleme aldığı **"el-Kâfiye"**sine **Şemsüddin Muhammed ibni Ebî Bekir el-Habîsî**'nin yazdığı **"el-Müveşşah"** adlı şerhin hâşiyesidir.

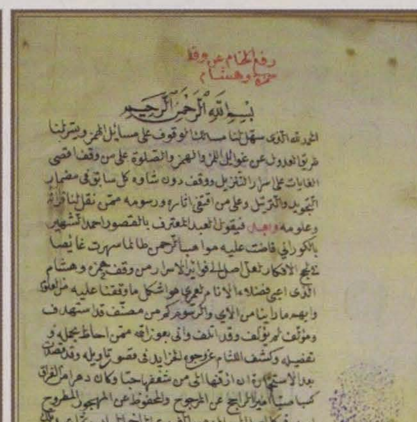
9) "Risâle fi'l-velâ (Risâletü'l-velâ)**."**

Resim-14: Levâmi'u'l-ğurer şerhu Ferâidi'd-dürer isimli eserinin ilk sayfası (Süleymaniye 47 no.da kayıtlı)

Resim-15: Levâmi'u'l-ğurer şerhu Ferâidi'd-dürer adlı kırâat ilmi hakkında yazmış olduğu eserinin matbû halinin kapağı

Resim-16: Ref'u'l-hitâm 'an vakfi Hamza ve Hişâm adlı eserinin ilk sayfası (Bağdatlı Vehbi 27 no.da kayıtlı)

Molla Hüsrev *(Rahimehullâh)*ın aynı adlı risâlesini tenkit için yazılmıştır. *(Nüshaları için bkz.: Süleymâniye Ktp., Esad Efendi, no:3631/35; Karaçelebizâde, no:213; Ayasofya, no:1423/3) (Bkz: Resim-17)*

10) Molla Gürânî *(Rahimehullâh)*ın İstanbul'un fethinden sonra Memlük sultanına gönderilmek üzere yazdığı ve **Feridun Bey**'in ***"Münşeâtü's-selâtin"***inde yer alan fetihnâme *(1/235-238) Ahmed Ateş tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiştir. ("İstanbul'un Fethine Dair Fâtih Sultan Mehmed Tarafından Gönderilen Mektublar ve Bunlara Gelen Cevaplar", TD, 4/7 [1952], sh:14-23)*

11) Ayrıca aruz ilmine dâir kaleme aldığı ve **Fâtih Sultan Mehmed**'e ithâf ettiği 600 beyitlik ***"eş-Şâfiye fi'l-'arûz ve'l-kāfiye"*** adında Arapça bir kasîdesi vardır. *(Nüshası için bkz.: TSMK, 3.Ahmed Ktp., no:1691)*

Muâsırı olan **Bikā'î *"'Unvânü'z-zamân bi terâcimi'ş-şüyûhi ve'l-akrân"*** isimli eserinde **Molla Gürânî** *(Rahimehullâh)*ın bu kasîdesini kendisine gönderdiğini nakledip başındaki üç beyti şöyle zikretmiştir:

بِحَمْدِ إِلٰهِ الْخَلْقِ ذِي الطَّوْلِ وَالْبِرِّ
بَدَأْتُ بِنَظْمٍ طِيبُهُ عَبَقُ النَّشْرِ

"Lütuf ve iyilik sâhibi olan mahlûkātın
***İlâhı**'na hamd ile,*
Başlarım bir şiire ki onun güzel kokusu
yayılmasının râyihasıdır."

وَثَنَّيْتُ حَمْدِي بِالصَّلَاةِ لِأَحْمَدَ
أَبِي الْقَاسِمِ الْمَحْمُودِ فِي كُرْبَةِ الْحَشْرِ

"Salât ederek hamdimle övmüş oldum
***Ahmed** (Aleyhisselâm)ı,*

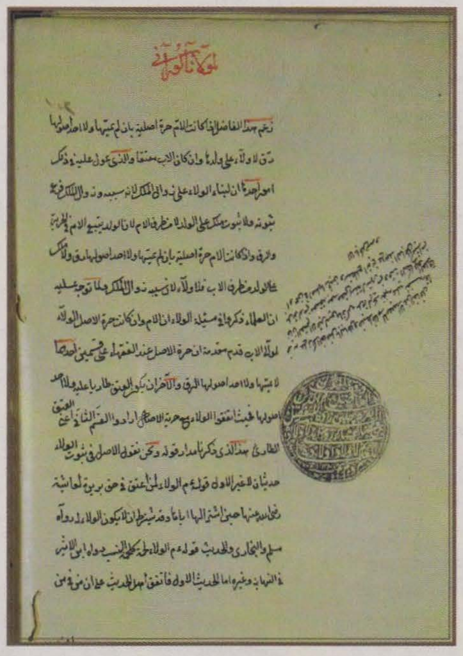
***Ebu'l-Kāsım**'ı ve haşr gününün sıkıntısında*
(şefâatiyle) övülmüş olanı."

صَلَاةً تَعُمُّ الْآلَ وَالشِّيَعَ الَّتِي
حَمَوْا وَجْهَهُ يَوْمَ الْكَرِيهَةِ بِالنَّصْرِ

"Öyle bir salât ile (salât ederim) ki bütün
âilesine ve birtakımlarınâ şâmil olsun,

Ki onlar (günahkârlar tarafından)
sevilmeyen (haşr) gün(ün)de, onun
(o güzeller güzelinin) şerefini (günahlardan
uzak durarak) korumuşlardır."

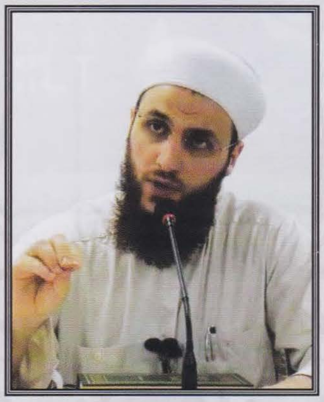
Rahmetullâhi Aleyh. Rûhu için el-Fâtiha!

Resim-17: Risâle fi'l-velâ (Risâletü'l-velâ) adlı eserinin ilk sayfası (Karaçelebizâde 213 no.da kayıtlı)

Kaynaklar:

(İsam, İslam Ansiklopedisi, 30/248; Altınoluk Dergisi, sayı:204, sh:50; Taşköprizâde, eş-Şekāiku'n-nu'mâniyye fî ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye, sh:51-55; Mecdî, Şekāik Tercümesi, sh: 102-111; Kâtip Çelebî, Keşfü'z-zunûn, 1/595-597, 2/1371, 1486; Makrîzî, Dürerü'l-'ukūdi'l-ferîde fî terâcimi'l-a'yâni'l-müfîde, 1/259-260; Bikā'î, 'Unvânü'z-zamân bi terâcimi'ş-şüyûhi ve'l-akrân, 1/60-65; Sehâvî, ed-Davü'l-lâmi' li ehli'l-karni't-tâsi', 1/200-201; İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546), neşredenler: Ömer Lutfî Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, sh:161-162; Feridun Bey, Münşeâtü's-selâtîn, 1/235-238; Gökbilgin, Edirne ve Paşa Livâsı, sh:74-77, 349; Cahid Baltacı, 15-16. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, 2/568-570; Prof. Dr. Sakıp Yıldız, Fatih'in Hocası Molla Gürânî ve Tefsiri; Abdulcebbar Altun, Şeyhulislâm Molla Gürâni: Hayatı, Eserleri ve Tefsirdeki Metodu (yüksek lisans tezi, 1996), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; İlmiyye Salnâmesi (haz. Seyid Ali Kahraman, Ahmed Nezih Galitekin, Cevdet Dadaş), sh:289-291, 682; Müstakimzâde Süleyman Se'âdüddîn, Devhatü'l-meşâyih, sh:10-11; Bursalı Mehmet Tâhir, Osmanlı Müellifleri, 2/3; İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 5/111; Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhülislâmları, sh:8-9; Ahmed Sıdkî, Mu'cemü şüyûhi'i-İslâm fi'l-ahdi'l-Osmânî, 1/294-300; Mübahat S. Kütükoğlu, 20. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, sh:133-134; Hüseyin Ayvansarâyî, Hadîkatü'l-cevâmi', 1/207-208)

ÖMER FARUK KORKMAZ

ADEM ALEYHİSSELÂM'IN ÇOCUKLARI VE ENSEST İLİŞKİ

Allah Teâlâ kâinatı belli bir düzen ve esas müvazenesinde yaratmıştır. Cenab-ı hak her şeyi yarattığını bildirmesine rağmen[1] birden fazla ayet-i kerimde bizlere sebeplere tevessül etmeyi emretmiştir.[2] Kainatı da bu denge unsuru içerisinde yaratmıştır çünkü.

Yağmuru bulut, sebze ve meyveleri toprağı vesile kılarak bizlere ulaştırmıştır. Tüm bunları yaratan Allah Teâlâ insanın türemesini de doğal olarak bir sebebe bağlamıştır. Bu söylediğimiz husus müşahede ettiğimiz bir şey olduğu için bedîhîdir ve delilden müstağnidir.

Bu mevzuda asıl üzerinde durmamız gereken nokta şudur; Bizler bu gün insanlığın bir erkek ve dişinin ilişkiye girmesi neticesinde çoğaldığını biliyoruz. Maziye baktığımızda da Adem ve İsa aleyhimesselam haricinde- insan cinsinin türemesi adına farklı bir manzara ile karşılaşmıyoruz. Adem aleyhisselam'ın babası olduğu şeklindeki olsa olsa psikolojik travmaların eseri olabilecek ucube herzeyi bir kenara bırakacak olursak Adem aleyhisselam'ın yaratılışının babasız gerçekleşmesinin aklen bizzarure olduğu tartışılmaz olacaktır. Aksini düşünmek sonu belli olmayan bir teselsüle veya havâdis lâ evvele lehâ'ya yahut da evrim gibi bir takım küfrî inançlara götürecektir.

İsa aleyhisselâm'ın babasız yaratıldığı da bir kısım ayet-i kerimelerle sabittir. Bunların bir kısmını şöyle sıralayabiliriz:

1) Melekler demişti ki: "Ey Meryem! Allah sana, Kendinden bir sözü, adı Meryem oğlu İsa olan Mesihi, dünya ve ahirette şerefli ve Allah'a yakın kılınanlardan olarak müjdeler".[3]

2) Meryem: "Rabbim! Bana bir insan dokunmamışken nasıl çocuğum olabilir?" demişti. Melekler şöyle dediler: "Allah dilediğini böylece yaratır. Bir işin olmasını dilerse ona ol der ve olur".[4]

3) Allah'ın katında İsa'nın durumu kendisini topraktan yaratıp sonra ol demesiyle olmuş olan Adem'in durumu gibidir.[5]

4) Kitabda Meryem'i de an. O, ailesinden ayrılarak, doğu yönünde bir yere çekilmişti.. Sonra, insanlardan gizlenmek için bir perde germişti. Cebrail'i göndermiştik de ona tam bir insan olarak görünmüştü.

Meryem: "Eğer Allah'tan sakınan bir kimse isen, senden Rahman'a sığınırım" dedi.

Cebrail: "Ben temiz bir oğlan bağışlamak için Rabbinin sana gönderdiği elçiden başkası değilim" dedi.

Meryem: "Bana bir insan temas etmemişken, ben kötü kadın da olmadığım halde nasıl oğlum olabilir?" dedi.

Cebrail: "Bu böyledir, çünkü Rabbin, 'Bu bana kolaydır, onu insanlar için bir mucize ve katımızdan da bir rahmet kılacağız; hem bu önceden kararlaştırılmış bir iştir' diyor" dedi. Meryem oğlana gebe kaldı, o haliyle uzak bir yere çekildi.

Doğum sancısı onu bir hurma ağacının dibine gitmeğe mecbur etti. "Keşke ben bundan önce ölmüş olsaydım da unutulup gitseydim" dedi..

Onun altından bir ses kendisine şöyle seslendi: "Sakın üzülme, Rabbin içinde bulunanı şerefli kılmıştır. Hurma ağacını kendine doğru silkele, üstüne taze hurma dökülsün. Ye iç, gözün aydın olsun. İnsanlardan birini görecek olursan 'Ben Rahman için oruç adadım, bugün hiçbir insanla konuşmayacağım' de."

Çocuğu alıp kavmine getirdi, onlar: "Meryem! Utanılacak bir şey yaptın. Ey Harun'un kızkardeşi! Baban kötü bir kimse değildi, annen de iffetsiz değildi" dediler.

Meryem çocuğu gösterdi. "Biz beşikteki çocukla nasıl konuşabiliriz?" dediler.

Çocuk: "Ben şüphesiz Allah'ın kuluyum. Bana kitap verdi ve beni peygamber yaptı, nerede olursam olayım beni mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe namaz kılmamı, zekat vermemi ve anneme iyi davranmamı emretti. Beni bedbaht bir zorba kılmadı. Doğduğum günde, öleceğim günde, dirileceğim günde bana selam olsun" dedi.

İşte hakkında şüpheye düştükleri Meryem oğlu İsa gerçek söze göre budur.[6]

Ayet-i kerimelerde geçen Meryem aleyhesselâm'ın **"Bana bir insan temas etmemişken, ben kötü kadın da olmadığım halde nasıl oğlum olabilir?"** şeklindeki ifadesi de Allah Teâlâ'nın insanoğlu var olduğu sürece onun türemesini erkek ve dişinin birleşmesine bağladığını teyit etmektedir.

Âdem *(aleyhisselam)* dönemindeki çoğalmaya baktığımızda bu noktada da bir takım ayetlerin konumuza ışık tutmadığını görmekteyiz. Sırasıyla zikredecek olursak;

1) "Ey insanlar! O Rabbinizden korkunuz ki, sizi bir nefisten yaratmıştır ve ondan da zevcesini yaratmıştır. Ve o ikisinden de birçok erkekler ve kadınlar türetmiştir. Ve Allah-ü Azîmüşşan'dan korkunuz ki, O'nunla birbirinizden dilekte bulunursunuz, rahîmlerden de korkunuz ki, şüphe yok ki, Allah Teâlâ üzerinize nâzir bulunmaktadır."[7]

2) "Ve O (o Hâlik-i Hakîm)dir ki sizleri bir tek nefisten yaratmıştır."[8]

3) "Sizi bir tek candan (Âdem'den) yaratan, ondan da yanında huzur bulsun diye eşini (Havva'yı) yaratan O'dur. Eşi ile (birleşince) eşi hafif bir yük yüklendi (hamile kaldı). Onu bir müddet taşıdı."[9]

4) "O, insanı bir damla sudan yarattı. Fakat bakarsın ki (insan) Rabbine apaçık bir hasım oluvermiştir."[10]

5) "Allah size kendi nefislerinizden eşler yarattı, eşlerinizden de sizin için oğullar ve torunlar yarattı ve sizi temiz gıdalarla rızıklandırdı. Onlar hâla bâtıla inanıp Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?"[11]

6) "Sudan (meniden) bir insan yaratıp onu nesep ve sıhriyet (kan ve evlilik bağından doğan) yakınlığa dönüştüren O'dur. Rabbinin her şeye gücü yeter."[12]

7) "Allah sizi (önce) topraktan, sonra meniden yarattı. Sonra sizi çiftler (erkek-dişi) kıldı. O'nun bilgisi olmadan hiç bir dişi ne gebe kalır ne de doğurur. Bir canlıya ömür verilmesi de, onun ömründen azaltılması da mutlaka bir kitaptadır. Şüphesiz bunlar, Allah'a kolaydır."[13]

8) "Yerin bitirdiklerinden, insanların kendilerinden ve henüz mahiyetini bilmedikleri şeylerden bütün çiftleri yaratan Allah'ı tesbih ve takdis ederim."[14]

9) "İnsan görmez mi ki, biz onu meniden yarattık. Bir de bakıyorsun ki, apaçık düşman kesilmiş."[15]

10) "Allah sizi bir tek nefisten (Âdem'den) yarattı, sonra ondan da eşini yarattı. Sizin için hayvanlardan sekiz eş meydana getirdi. Sizi de annelerinizin karınlarında üç katlı karanlık içinde çeşitli safhalardan geçirerek yaratıyor. İşte bu yaratıcı, Rabbiniz Allah'tır. Mülk O'nundur. O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyken nasıl oluyor da (O'na kulluktan) çevriliyorsunuz?"[16]

11) "Sizi topraktan, sonra meniden, sonra alakadan (aşılanmış yumurtadan) yaratan sonra bebek olarak çıkaran, sonra sizi güçlü kuvvetli bir çağa erişmeniz, sonra da ihtiyarlamanız -ki içinizden daha önce vefat edenler de vardır- ve belli bir vakte ulaşmanız için sizi yaşatan O'dur. Umulur ki düşünürsünüz."[17]

12) "Şurası muhakkak ki erkek ve dişiden ibaret olan iki çifti O yarattı. (Rahime) atıldığı zaman nutfeden."[18]

13) "Sizi biz yarattık. Tasdik etmeniz gerekmez mi? Söyleyin öyleyse, (rahimlere) döktüğünüz meni nedir? Onu siz mi yaratıyorsunuz yoksa yaratan biz miyiz?"[19]

14) "İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır! O, (döl yatağına) akıtılan meninin içinden bir nutfe (sperm) değil miydi? Sonra bu, alaka (aşılanmış yumurta) olmuş, derken Allah onu (insan biçiminde) yaratıp şekillendirmişti. Ondan da iki eşi, yani erkek ve dişiyi var etmişti."[20]

15) "Gerçek şu ki, biz insanı katışık bir nutfeden (erkek ve kadının dölünden) yarattık; onu imtihan edelim diye, kendisini işitir ve görür kıldık."[21]

16) "(Ey insanlar!) Biz sizi dayanıksız bir sudan yaratmadık mı? İşte o suyu, sağlam bir yere yerleştirdik. Belli bir süreye kadar. Biz buna güç yetirmişizdir. Ve bizim gücümüz ne büyüktür!"[22]

17) "Kahrolası insan! Ne inkârcıdır! Allah onu neden yarattı? Bir nutfeden yarattı da ona şekil verdi."[23]

18) "İnsan neden yaratıldığına bir baksın! Atılan bir sudan yaratıldı. (O su) sırt ile göğüs kafesi arasından çıkar."[24]

19) "O, insanı bir aşılanmış yumurtadan yarattı."[25]

Zikrettiğimiz bu ayet-i kerimeler insanoğlunun esbap dairesindeki türemesinin erkek ve kadının birleşmesi neticesinde meydana gelen döllenmeyle olduğunu ortaya koymaktadır. En'âm, 2, Hicr, 26, 28, Tâha, 55, Hacc, 5, Mü'minûn, 12, er-Rûm, 20, Secde, 7, Sâffât, 11, Sâd, 71 gibi ayet-i kerimelerde insanın topraktan, kurumuş balçıktan yaratıldığının ifade edilmesi Adem aleyhisselam'ın yaratılışına hamledilmelidir. Aksi takdirde Kur'an ayetleri arasında insanın yaratılması mevzuunda bir çelişki ve tearuz meydana gelir ki Allah'ın kitabı bundan münezzehtir. İnsanlara hitaben **"sizi topraktan yarattık"**[26] ("خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ"), tarzındaki ayet-i kerimeler de Adem aleyhisselam'ın yaratılışına hamledilmelidir. Zira "Tüm insanlık Adem'den, adem de topraktandır" sözü şu ana dek aklı başında bir tek kişinin itiraz etmediği müsellem bir kaziyyedir.

Ayrıca **"İnkâr edenler, göklerle yer bitişik bir halde iken bizim, onları birbirinden kopardığımızı ve her canlı şeyi sudan yarattığımızı görüp düşünmediler mi? Yine de inanmazlar mı?"** şeklindeki ayet-i kerimede yer alan **"canlı olan her şeyin sudan yaratıldığı"** şeklindeki umumî ifade insanı da içine almaktadır pek tabii olarak.[27] Yukarıda VII ve XI numarada yer verdiğimiz ayet-i kerimelerdeki **"topraktan, sonra meniden"** ifadesi insanlığın başlangıcı olan Adem aleyhisselam'ın topraktan sonrasının da meniden yaratıldığını göstermektedir. İfade ettiğimiz üzere bu tasnif, insanın yaratılışını konu edinen ayetlerin kendi aralarındaki mutabakat açısından zaruridir, kaçınılmazdır. Yine **"Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık"**[28] ayet-i kerimesi de insanlığın mevcudiyet sahasında bir erkek ve dişiye dayandığının açık bir göstergesidir.

Öyleyse bu mahalde sorulması gereken soru ve çözüme kavuşturulması gereken problem şudur;

Adem *(aleyhisselam)*'ın çocukları da birer insan olduklarından dolayı tadat edilen ayetlerde bahsedildiği gibi erkek ve dişiden türemişlerdir.

Bunun aksini iddia edebilmek için elde delil olması gerekir. Böyle bir delilin mevcudiyetinden de bahsedilemez. Adem aleyhisselam ilk yaratılan insan olup, eşi Havvâ *(aleyhisselam)*'da ondan yaratıldığına göre bu ikisinin çocukları kardeş olmaktadır. Ve bunların türemesi aklen kardeşin kardeşle evlenmesiyle meydana gelebileceği için ortaya ensest ilişki sebebiyle meydana gelen bir çoğalma durumu çıkacaktır. Bunun da Allah Teâlâ tarafından nehyedilen bir şey olduğunu biliyoruz. Şu halde bu işkalin çözümü nedir?

Öncelikle işi naklî cihetiyle ele alalım; Bir kısım rivayet tefsirlerimiz ve naklî kaynaklarımız İbn Abbas, İbn Mesud ve bazı sahabeden Hz. Adem'in çocuklarının biri kız diğeri erkek olmak suretiyle ikişer ikişer ayrı batınlarda dünya geldiğini kaydetmektedirler. Ve yine bu eserlerde kaydedildiğine göre; Hz. Âdem'in erkek çocuğuyla beraber bir de kız çocuğu doğardı. Âdem bir batındaki kızla diğer batındaki erkeği evlendirirdi. Nihayet adı Hâbîl ve Kâbîl olan iki oğlu dünyaya geldi. Kâbîl, tarımla uğraşırdı. Hâbîl ise mülk sahibi idi. Kâbîl yaşça büyüktü ve onun bacısı Hâbîl'in bacısından daha güzeldi. Hâbîl, Kabil'in bacısıyla evlenmek istedi. Kâbîl buna engel olarak; o benim kızkardeşimdir, benimle birlikte doğdu ve senin kız kardeşinden daha güzeldir. Bu sebeple onunla evlenmeye ben daha çok hak sahibiyim" dedi. Babası onun Hâbîl'le evlenmesini emretmişti. Ancak Kâbîl kabul etmedi. Bunun üzerine iki kardeş Allah Azze ve Celle'ye birer kurban takdîm ederek hangisinin daha haklı olduğunu öğrenmek istediler. Kâbîl bir kurban sundu. Hâbîl de yağlı bir keçi kurban etti. Bunun üzerine ateş inip Hâbil'in kurbanını aldı Kabil'in kurbanını olduğu gibi bıraktı. O zamanlarda kurbanın kabul edilişinin alâmeti buydu. Kâbîl kızarak; ya seni öldürürüm, ya da kız kardeşimle evlenemezsin, dedi. Hâbîl ise; **"Allah, ancak kendisinden korkanlardan kabul eder"** dedi.[29] Kur'anı kerimde yer alan "Onlara, Adem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak anlat: Hani birer kurban takdim etmişlerdi de birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen kardeş, kıskançlık yüzünden), **"Andolsun seni öldüreceğim"** dedi. Diğeri de **"Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder" dedi."** şeklindeki ayet-i kerime bu hadiseden bahsetmektedir.

Meselenin aklî boyutuna gelince; her şeyden önce bilmemiz gerekir ki Allah Teâlâ çirkin olan bir şeyi emretmez, mübah kılmaz. O ﷻ' nun emrettiği yahut serbest bırakmış olduğu şeyler akla, tabiata, fıtrata uygun olan şeylerdir. Zira **"Bütün iyi ve temiz şeyler size helâl kılınmıştır"**[30], **"De ki: Allah kötülüğü**(fahşâ) **emretmez"**[31], **"İşte o Peygamber onlara iyiliği emreder, onları kötülükten meneder, onlara temiz şeyleri helâl, pis şeyleri haram kılar",**[32] **"Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar"**[33] şeklindeki ayet-i kerimeler de bunu tasdik etmektedir. İlaveten belirtmiş olalım ki Allah Teâlâ'nın bir ismi de **"Hakîm"** dir. Hakîm ise **"her ne işlerse işi yerinde olan,yaptığı şey hikmetten hâlî olmayan"** anlamını taşımaktadır.[34]

Meşru veya me'murun bih olan bir şeyin tayyibâttan olduğu noktasında ittifak vardır. Yani bir şey emredilmişse güzeldir. Bunda ihtilaf yok. Eş'ariyye, Mutezile ve Maturidîler arasında ihtilaflı olan nokta ise güzel olan bu şeyin güzelliğinin neden kaynaklandığıdır. Bu konu da birinci derecede kelamı ikinci derecede Usul ilmini ilgilendiren "Hüsün-kubuh meselesi"dir. Eş'arilere göre hüsün emrin mûcebidir. Yani bir şey emredildiği için güzeldir. Bu güzelliğin ispatı veya emirden önce idrak edilmesi noktasında aklın her hangi bir fonksiyonu yoktur. Akıl sadece emredilen bir şeyi anlama işlevi için mücerret bir alettir.

Mu'tezileye göre ise hüsun emrin medluludur. Yani bir şey güzel olduğu için emredilmiştir. Güzel oluşu hususundaki hüküm akla aittir. Güzel olduğuna akıl zaviyesinden hükmedilen şeyi şeriatın emretmesiyle güzelliği tescillenmiş olur.

Maturidilere göre, Mutezilenin dediği gibi hüsün emrin medlulududur, bu doğru. Ancak aklın hâkim olması manasında bir medluliyet değildir bu. Bilakis akıl emredilmeden önce bir şeyin güzelliğini anlayabilir.

Ancak onun güzel olduğu noktasındaki hükmü şeriat verir. Bu noktada da Eş'ariler görüşlerinde isabet üzeredirler.[35]

Her üç mezhebin görüşünün ortak noktası; Cenab-ı Allah'ın emrettiği her şeyin güzel olduğudur. Buna göre Adem aleyhisselam'ın çocuklarından farklı batındakilerin evlenmesi Cenab-ı Hakkın insanlığın çoğalması için ibtidaen vaz ettiği sebepler dairesinde zaruri olmaktadır. Ve o gün için bunun insanlığın çoğalması adına faydasından ziyade zaruret olması söz konusudur. O yüzden bu ameliye o zaman açısından fıtrata ve tabiata uygunluk arz etmektedir. İfade ettiğimiz gibi esbap dairesinde bir zarurettir bu. Yoksa –hâşâ- Allah adına oluşan bir zaruret değildir, olamaz. Çünkü zaruret alternatifi olmayan şeydir. Adem aleyhisselam'ı ve ondan da eşini ibtidaen yaratan Allah insanlığın çoğalmasını -onları yoktan var ettiği gibi- topraktan yaratmakla da devam ettirebilirdi. Ancak yaptığından sual olunmayan Allah,[36] hikmetini sadece yüce zatının bildiği bir sebeple insanoğlunun erkek ve dişiden türeyerek çoğalmasını takdir etmiştir. Bahsinde olduğumuz zaruret de bu takdirin esbap dairesindeki işleyişi esnasında meydana gelen kaçınılmaz durumdur. Yoksa –hâşâ- Allah Teâlâ'nın yapacak başka bir şeyinin kalmaması anlamında değil.

Kaldı ki; bu zarurette dahi aynı batında olan kardeşlerin evlenmesi yasakken ayrı batındakilerin evlenmesi serbest bırakılmıştır. Burada izafî bir bu'diyet yani göreceli bir uzaklık vardır.[37] Fakat daha sonra bu zaruret ortadan kalkınca kardeşlerin evenmesi haram kılınmıştır.

Buraya kadar anlatılanlar işin bir boyutu. Diğer yandan bakacak olursak; bütün Peygamberler dinin aslında herhangi bir değişiklik olmaksızın birbirlerini teyit etmek suretiyle gönderilmişlerdir. Nitekim bu durum Kur'an-ı kerim'in bir çok ayetinde ifade edilmektedir. Dinin fer'î demiş olduğumuz fıkhî ve amelî noktalarında birbirlerini te'yit etmeleri ise şart değildir ve hatta vakıa da mutabık değildir. Zira evvelki şeriatlarda yasak olan bir takım şeyler bizim şeriatımızda serbest, serbest olan bazı şeyler de haram olabilmektedir. Bu konunun tafsilini de usul eserlerindeki "Şer'u men kablenâ" başlığı altında bulabiliriz.

Şu halde bir şeyin akla, tabiata, fıtrata ters olması sebebiyle fahşâ kapsamına girmesinin müslüman nazarındaki yegane ölçüsü Allah'ın onu haram kılıp kılmadığıdır. Bunu bırakıp, mücerret akıl zaviyesinden hadiseye bakacak olursak nikah yoluyla meydana gelen ilişkiyle zina yolu ile yapılan cinsel ilişkinin farkını neyle ortaya koyabiliriz? İş açısından ikisi de aynı eylemken müslüman nazarında birini güzel diğerini çirkin yapan yegane müessir nikah ile yapılan ilişkinin Allah'ın emrine muvafık olması, zina ile yapılan ilişkinin ise haram kılınmış olmasından başka ne olabilir?

Yahut şöyle düşünelim; Çocukluğundan itibaren aynı çatı altında yaşamış, birbirlerinden hiç ayrılmamış ve abi-kardeşten daha yakın münasebetleri olan bir amca oğluyla amca kızı büluğa erince evlenebiliyor.Bu, Allah ﷻ'ın serbest bıraktığı bir iş ve tayyibat kapsamında. Diğer yandan bir erkek hayatında yüzünü bile bir kez görmediği fakat annesinin emzirmiş olduğu Dünya'nın öte yanındaki süt kardeşi olan kızla evlenemiyor. Bu da Allah'ın yasakladığı bir iş ve fahşâ kapsamında. Bir mü'minin nazarında bu iki meselenin birincisini güzel, ikincisini çirkin kılan faktör Allah'a olan teslimiyetinden gayrı ne olabilir ki sahiden?

Şimdi bu noktadan sonra kalkıp bir müslümanın: "Ensest ilişkiyi bizim dinimizin haram kabul etmesine rağmen Adem aleyhisselam'ın çocuklarının bu ilişkiyle çoğalmasını nasıl izah edebiliriz?" sorusuna takılması mantıklı değildir. Zira, şeriatler farklıdır ve o zamanda haram veya helal olan bir şeyin şimdi tam tersi olmasının gerekliliği diye bir kaide olmadığı gibi, şimdi haram veya helal olan bir şeyin o zamanda da tam aksine olması şart olması söz konusu değildir. Nasıl ki; bizler **"Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram kıldık. Sırtlarında yahut bağırsaklarında taşıdıkları ya da kemiğe karışan yağlar hariç olmak üzere sığır ve koyunun iç yağlarını da onlara haram kıldık"**[38] ayet-i kerimesinden yola çıkarak "Yahudilere o zaman haram kılınan bu maddeler şimdi bizlere neden helal?" diye bir soru soramıyorsak aynı şekilde "Bu gün bize haram olan bir şey o zaman niçin helaldi?" sorusunu da soramayız.

Ensest ilişkinin o zamandaki meşruiyetini sorgulayan bir müslümanın zikrettiğimiz ayette geçen hükümle bu günkü hükmün arasındaki farkı da sorgulaması gerekir. Bu da müslüman bir kişiyi ismini kendisinden aldığı "teslimiyet" şuurundan fersah fersah uzaklaştıracak olan ziyadesiyle hastalıklı bir fikir yapısıdır.

Ez cümle, biz kuluz ve Allah'ın bize emrettiklerinin bizim adımıza faydalı ve güzel şeyler olduğuna, nehyettiklerinin de zararlı ve çirkin olduğuna inanıp, emirleri yerine getirmek ve yasaklardan da kaçınmakla memuruz. Aksi bir tutum sergilersek; "Neden kıble başta mescid-i aksa idi de sonra mescid-i haram oldu?" gibi soruların ardı arkası gelmez.

Aynı şekilde *İslam'ın bidayetinde* müslümanların sayısı azken bir kişi on kişiye karşı savaşmak mecburiyetinde idi. Ve bu durum **"Ey Peygamber! Müminleri savaşa teşvik et. Eğer sizden sabırlı yirmi kişi bulunursa, iki yüze (kâfire) galip gelirler"**[39] ayetiyle ifade edilmekteydi. Daha sonra müslümanlar çoğalınca **"Şimdi Allah, yükünüzü hafifletti; sizde zayıflık olduğunu bildi. O halde sizden sabırlı yüz kişi bulunursa,** (onlardan) **ikiyüz kişiye galip gelir. Ve eğer sizden bin kişi olursa, Allah'ın izniyle** (onlardan) **ikibin kişiye galip gelirler. Allah sabredenlerle beraberdir."**[40] âyeti nazil oldu ve bir müslümanın iki kafire karşı savaşması emrolundu. Şimdi buradan hareketle ayette bahsi geçen neshe her hangi bir itirazımız olabilir mi?

Selam teslim olanların üzerine olsun.

Kaynaklar

1 En'âm, 101,102, Zümer, Ğâfir, 62 vd.

2 Maide, 35

3 Âl-i İmrân, 45

4 Âl-i İmrân, 47

5 Âl-i İmrân,59

6 Meryem, 16-34

7 Nisa, 1

8 En'âm, 98

9 A'râf, 189

10 Nahl, 24

11 Nahl, 72

12 Furkan, 54

13 Fâtır, 11

14 Yasin, 36

15 Yasin, 77

16 Zümer, 6

17 Mü'min, 67

18 Necm, 45,46

19 Vâkıa, 57-59

20 Kıyâme, 36-39

21 İnsan, 2

22 Mürselât, 20-23

23 Abese, 17-19

24 Târık, 5-7

25 Alak, 2

26 Hacc, 5

27 Bu âyet-i kerime veya İnsan süresi 2. Ayet-i kerimedeki umumdan yola çıkarak Âdem aleyhisselâm'ın da nutfeden oluştuğunu iddia etmek Kur'anı kerim'i parçacı okumanın tipik bir örneğidir. Zira böyle bir delil aksine bir istidlalle "Allah Teâlâ'nın da –sair eşyâ gibi olmayan- bir şey olduğu ve ayetteki "külle şey'in" kapsamına gireceği ve bunun da neticesi olarak Allah Uın –hâşâ- kendi kendini sudan var ettiği gibi saçma sapan bir sonuç ortaya çıkar ki bunun tartışılamayacak derecedeki absürtlüğü gayet net ortadadır.

28 Hücurât, 13

29 Taberi, *Cami'u'l-beyân*, Dâru Hicr, 2001, B.I, (Thk: Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî), VIII/321 vd.,İbn Kesîr, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm*, Daru Teyba, Riyat, 1999, B.II, (Thk: Sâmi b. Muhammed es-Selâme), III/84, Suyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, Merkezu Hicr, Kahire, 2003, B.I, (Thk: Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî) V/258, Ebu'l-ferec İbnu'l-Cevzî, Zâdu'l-mesîr, el-Mektebetu'l-İslâmî, II/332-3, İbn Kesir bu hadiseyi İbn Ebî Hatim'den rivayet ederek "İsnadı ceyyittir" demiştir. III/83, Suyûtî de *"ed-Dürru'l-mensûr"*unda (II/273) ayrı olarak Abd b. Humeyd, İbnu'l-Münzir, İbn Asâkir'e nispet etmiş ve isnadının ceyyit olduğunu söylemiştir.

30 Maide, 4

31 A'raf, 28

32 A'râf, 157

33 Nahl, 90

34 Bkz. Gazzâlî, Ebu Hamid, *el-Maksidu'l-esnâ fî şerh-i esmâillâhi'l-hüsnâ*, Daru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, s. 91, el-Kurtubî, İbn Ahmed el-Ensârî, *el-Esnâ fî şerh-i esmaillâhi'l-hüsnâ ve sıfâtih*, el-Mektebetu'l-asriyye, Beyrut, 2005, B.I, s. 305, Said b. Ali el-Kahtânî, *Şerhu esmâillâhi'l-hüsnâ*, Daru'l-îman, İskenderiyye, s. 104

35 Tafsil için bkz. Serahsî, *Usûl*, Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut-Lübnan, 1993, B.I, I/60 Abdülaziz el-Buhari, *Keşfu'l-esrâr*, Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut-Lübnan, 1997, B.I, I/269, Taftazâni, Mesud b. Ömer, *Şerhu't-telvîh ale't-tavdîh*, II/324, Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut-Lübnan, B.I

36 Enbiyâ, 23

37 Tefsiru'ş-Şa'râvî, V/3071, (Yayınevi, Tarih: yok)

38 En'âm, 146

39 Enfâl, 65

40 Enfâl, 66

Mahmud Efendi Hazretleri'nin
KIYMETLİ KELÂMLARINDAN

• Bir insanın derdi tarikatı muhafaza etmekse, o kimseyi muhafaza ederler. Meşâyıh onun eksiğini tamamlar, ancak eğer yastığa başını koyup yatarsa onu tamamlamazlar.

• Tarikat-ı Nakşîbendiyye-i Aliyye büyüklerinin eteğine sarılalım. Ne bulunursa onunla bulunur.

• İnsan etle kemikle büyük olmaz. **Mevlâ**'nın dostlarına benzemekle büyük olur.

• **Efendi Babam** *(Kuddise Sirruhû)* seylan çayı almak için Eminönü'ne giderdi, yolda hatm-i şerif okurdu.

• Ruhla bedenin misali iki adamın misali gibidir. Biri âma (gözü kör), biri mücrim (ayağı olmayan). Âmâ bir bahçede meyveleri görmüyor, ayağı olmayan da meyvelere ulaşamıyor.

Kötürüm âmâya diyor ki: "Beni sırtına al, şu bahçeye girip meyveleri yiyelim." Âmâ da onu sırtına alıp götürüyor. Kötürüm de gözleri gördüğü için köre yol gösteriyor ve bahçeye girip meyvelerden yiyorlar. Burada suç kimin? Her ikisinin. Çünkü birbirlerine delil oluyorlar. Bundan dolayı her ikisine azap vardır.

- Beden uyusa ve bayılsa görür mü? Görmez. Ruh da uyuyunca görmez. Ruh ne ile uyanır? Ayakta, otururken ve yatarken **Allâh**'ı zikretmekle. **Mevlâ** yükselmemiz için her türlü imkanları verdi. Biz yükselme vasıtalarını alçalma vasıtaları yaptık. Bu kadar büyük bir ticarethaneye geldik, kazanmadan gitmek ne yazık olur!

- **Allâh-u Teâlâ** buyuruyor: "Ben size sonsuz bir saadet evi hazırladım. Âhirete inanmayıp, dünyada rahat edeyim diyen sonunda bu dünyadan çıkacak. Sonra kabre konacak, beden çürüyecek, ruh çürümeyecek.

Dirilme günü geldiğinde beden tekrar beden olacak. Ruh da gelip bedene girecek ve 'Hadi bakalım muhasebeye!' diyecek."

- Zikre devam ile ruhlar uyanıyor. Ruh uyanınca ruhun gözü görmeye, kulağı işitmeye, kalbi anlamaya çalışıyor. Kafadaki gözler ancak duvarı görür. Ruhun gözleri ise duvarın ötesini görür.

- Zikrullaha devam etmekle ruh uyanıyor ve tefekkür etmeye başlıyor. Bu tefekkür, çok zikirden sonra olur. Ruh uyanır, gözü kulağı açılır ve düşünmeye başlar. Düşündükçe yerler gökler görüşünden kalkar.

- Bir gün şeyhim **Hacı Ali Haydar Efendi** *(Kuddise Sirruhû)* bana sordu: "Kendini biliyor musun?" Ben: "Evet" dedim. O da: "Ooo, sen büyük adamsın, öyle ise bana kendini göster" dedi.

Ben de bedenime işaret ederek "İşte dedim." O da: "Sen bana **Mahmud**'u değil, bir odun kütüğü gösterdin" dedi ve şöyle izah etti: "Sen bir gün çok yorucu işlerde çalıştın ve yatmak için akşamı zor bekledin. Akşam olunca evdekilere durumu izah ederken uyudun kaldın. Onlar da yorgunluğunu anlayıp sana dokunmadılar.

Peki sen uyurken hem uyur, hem onları görür müsün? Yok. Hem uyur, hem onların dediklerini işitir misin? Yok. Hem uyur, hem onlarla konuşur musun? Yok.

Halbuki senin bana gösterdiğin **Mahmud** burada, niye görmüyor? Bir **Mahmud** ki gözü görmez, kulağı işitmez, lisanı söylemez, o odun değil de ya nedir?!" dedi. Ben de odun olduğumu kabul ettim.

O arada birden sen ellerini birbirine vurarak uyandın. "Ne oldu?" dediler. "Ben şimdi Beytullah'daydım" diyorsun. Onlar da: "Sus, biz sana yorgunsun diye dokunmadık, sen buradan bir yere ayrılmadın, şimdi ise ne diyorsun?!" dediler.

Sen de: "İsterseniz size orayı anlatayım" dedin ve "Hacerü'l-esved şurada, zemzem-i şerif şurada, hacılar şöyle tavaf ediyor" dedin. Onlar da "Herhalde bu gitmiş" dediler.

Ama bu Mahmudlar iki tane olsa gerek. Bir görünen **Mahmud**, o buradadır. Bir de görünmeyen **Mahmud**. O görünmeyen **Mahmud** gitse gerek.

Efendi Babam *(Kuddise Sirruhû)* sordu: "Oraya giden kimdi?" Ben de: "Ruhtur" dedim. "O zaman **Mahmud**'u göster" deyince, "Niye o ruhu göstermiyorsun da, görmeyen işitmeyen konuşmayan bedeni gösteriyorsun?" dedi.

Ruh bedenden uyuduğu vakit ayrılır, bir de öldüğü vakit ayrılır. Uyku ölümün kardeşidir. Eğer bir insan "Ruh yok" dese, öyleyse kim görüyor?! Kim işitiyor?! Kim konuşuyor?! Görünmediği halde ruh var, görünmediği halde de **Allâh** vardır. Her şeyi idare eden de O'dur.

İlm-i Hâl

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA
FIKIH KURULU

HELAL KAZANÇ

Allah Teâlâ'ya hamd, Resulüne, al ve ashabına salat-u selam olsun…

Hiç şüphesiz bizler başıboş yaratılmış varlıklar değiliz. Dünya hayatında sorumsuzca, nefsanî arzularımız doğrultusunda yaşama hakkını kendimizde göremeyiz. Nitekim bu hakikati Kur'an-ı Kerim şu şekilde haykırmaktadır: **"Yoksa sizi boşuna/faydasız yarattığımızı ve bize** (öldükten sonra) **tekrar döndürülmeyeceğinizi mi sandınız"** *Mü'minûn/115*

Diğer bir ayet-i kerimede: **"Ben cinleri ve insanları, ancak** (beni bilip) **bana kulluk etsinler diye yarattım"** *Zâriyât/56*

Ayet-i Kerimelerden de anlaşılacağı üzere birtakım vazifelerimiz vardır. Bu vazifeler; sadece namaz, oruç, hac gibi ibadetler değildir. Buluğ çağından öleceğimiz güne dek; evlilik hayatından insanlarla olan muamelelerimize varıncaya kadar diğer bir ifadeyle "a" dan "z" ye hayatımızın bütün evrelerini, dinin tayin ettiği ölçüler içerisinde yaşamakla yükümlüyüz.

Buna göre bizler kimseye muhtaç olmadan hayatımızı devam ettirebilmemiz, çoluk-çocuğumuz gibi bakmakla sorumlu olduğumuz kişilerin nafakasını temin etmemiz için meşru yollardan mal, mülk edinmemiz, çalışıp kazanmamız diğer bir ifadeyle rızkımızın peşinden koşmamız tıpkı ilim gibi farz telakki edilmiş, ibadet ve cihat gibi kutsal bir davranış olarak nitelendirilmiştir.

Yüce dinimiz, kazanç yollarıyla ilgili toplumun şart ve imkânlarına, kişinin kabiliyetine göre şekillenmesine müsaade etmiştir.

Şu kadar var ki; mal, mülk edinirken meşruiyet ilkesini esas almış hırsızlık, gasp, faiz, rüşvet, fuhuş, kumar ve emsali haksız kazanç yollarını yermiştir.

Bu tür yollarla elde edilen kazanca hiçbir değer atfetmemiştir.

Allah Teâlâ'nın yarattıkları arasında herhangi bir şeyi sahiplenme, yani mülk edinme sadece insana bahşedilmiş bir hassedir. İnsan için kullanılan "falan şeyin sahibi" ifadesi, diğer canlılar için kullanılmaz.

İnsan oğlunun mülk edinme isteği; henüz iyi ve kötüyü tam olarak ayıramayacağı yedi yaşın altındaki dönemde başladığını müşahede etmekteyiz.

Nitekim bu yaştaki çocuklarımızdan oyuncağı hakkında sıklıkla duyduğumuz; "bu benimdir" ifadesi bu davayı desteklemektedir.

Bu da bize bu duygunun yaratılış olarak insan fıtratına yerleştirilmiş bir özellik olduğunu göstermektedir.

Sınavı kazanmak amacıyla dünya âleminde çeşitli arzular içerisinde yaratılan insan, mal edinmeye karşı fıtratında bulunan isteği meşru yoldan karşılayabilmesi için İslam fıkhının rehberliğine muhtaçtır. Yüce dinimiz, örf ve maslahatı da dikkate alarak bu konuyu ayet-i kerime ve hadis-i şeriflerle beyan etmiştir.

"Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin. Ancak karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle olursa başka. Kendinizi helâk etmeyin. Şüphesiz Allah, size karşı çok merhametlidir *Nisa/29*

"Ey iman edenler! Eğer siz ancak Allah'a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıkların iyi ve temizlerinden yiyin ve Allah'a şükredin" *Bakara/172*

Geçimini haramla sağlayıp Allah yolunda sefere çıkmış bir kişi hakkında Sevgili Efendimizin *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: **"Sonra Peygamber Efendimiz** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* **bir adamı anlattı; uzunca bir sefere çıkmış, saçı-başı dağınık, toz içinde, ellerini semaya uzatmış şöyle diyor: "Ey Rabbim!.. Ey Rabbim!.." Hâlbuki yediği haram, içtiği haram, giydiği haramdır. Bütünüyle haramla beslenmiş olan bu adamın duasına nasıl icabet edilsin?** *Müslim/2393*

Buradan da anlaşılacağı üzere mülk edinmekte aranan en önemli şart; elde edilecek olan eşyanın helal mallardan olmasıdır.

Bir şeyi mülk edinmek için temelde referans alınması gereken iki önemli husus vardır. Bunlardan biri bulunmadığı takdirde elde edilecek olan mülk, habis/pis mülk olacaktır.

1-Mülk edinilecek şey, Allah Teâlâ katında mal olma niteliğini bulundurmalı

2-Mal olan bir şey, İslam'ın izin verdiği mülk edinme yollarından biriyle elde edilmeli

MAL

Sözlükte; insanın malik olduğu her türlü eşya olarak tanımlanan malın dini literatürdeki tarifi hakkında âlimler, söz birliğine varamamışlardır.

Bunun doğal sonucu olarak mala dair birden fazla tarif yapılmış ve hangi şeylerin mal sayılacağına dair farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Biz burada "mecelle" heyetinin de son olarak kabullendiği ve İslam aleminde kabul gören tarifi aktaracağız.

"İnsan tabiatının meylettiği ve üzerinde tasarruf yetkisi olup başkalarını o şeyde tasarruf etmekten menetmeye yetkili olduğu şeydir. Bu tanıma göre tescil, telif gibi menfaatler de maldır.[1]

Mal, mülk edinmenin en başta gelen şartlarındandır. Ancak daha önceden de beyan ettiğimiz üzere bir şeyin mal olması, helal mülk olması için yeterli değildir. Âlimlerimiz beş çeşit mülk edinme yolundan bahsetmişlerdir. Bu yolların dışında farklı bir yolla elde edilecek malın haram yoldan elde edilmiş olacağına dair söz birliği içerisindedirler.

Meşru Yoldan Mülk Edinme

1. Akit yoluyla mülk edinme;

Tarafların karşılıklı rızalarına dayalı olarak değer taşıyan iki şeyi belli ölçüler çerçevesinde takas etmesi veya meccanen vermesidir.

Misal:

Para veya buğday veya da eski bir eşyayı verip karşılığında yeni bir eşya almak veya başkası tarafından meccanen hibe edilen bir malı kabul etmek

Akit yoluyla mülk edinmeden maksat; kişinin mülkündeki bir malı caiz olan alış-veriş, kiralama, sulh, havale, hibe emsali akit türlerinden herhangi biri vesilesiyle bir başkasının mülküne intikal ettirmesidir.

Bu yolla elde edinilen mal, daha önce sahipsiz olmayıp, başka kimsenin mülkünde bulunmaktadır.

Bundan sonra o mal, ya kişinin mülkünde yok olana kadar devam edecek ya da aynı şekilde yok olana kadar bu tür akitlerle veya miras yoluyla intikal edecektir.

Karşılıklı malları değiştirmek suretiyle yapılan muavaza akitlerine zaman zaman yenilerinin eklenmesi, yani Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* döneminde bulunmayan yeni akit türlerinin çıkması mümkün olup olmayacağına dair farklı görüşler olsa da bu konuda tercih edilen görüş şu şekildedir:

Bir akit türünün oluşturulabilmesi için hakkında delil bulunmasına gerek yoktur. Ancak ihtiyaç olmadıkça ya da toplumda önü alınamayacak şekilde yayılma bulunmadıkça yeni bir akit türü oluşturmak caiz değildir.

İhtiyaç duyulması veya önü alınamayacak derecede yaygınlaşması halinde oluşturulacak bir akit, dinde yasak olan bir uygulamayı içermemelidir. Aksi takdirde caiz olmayacaktır.

2. Mubah malın elde edilmesi yoluyla mülk edinme;

Dağ, orman ve emsali yerlerdeki sahipsiz ağaç, ot, toprak ve benzeri sahipsiz olan malların ele geçirilmesidir. Diğer bir ifadeyle doğası itibarıyla sahipsiz olan malları elde ederek sahiplenmektir.

Misal:

Dere kenarlarındaki sahipsiz ağaç, dal ve odunları toplamak

Bu kısmın en belirgin özelliği mülk edinilen malın daha önce bir sahibinin bulunmamasıdır.

Allah Teâlâ'nın insan için yarattığı bütün mubah yani sahipsiz mallar, bu yolla mülk edinilebilir.

Avlanmak, dağ ve orman gibi yerlerdeki kendiliğinden biten ot ve ağaçları toplamak, deniz, akarsu ve göl gibi yerlerin suları, yağmur suları, madenler ve daha nice mal türleri hep bu yolla mülk edinilebilir.

Sahiplenilmesi mubah olan malların ele alınarak sahiplenilmesinde gözetilmesi gereken en önemli husus; mülk edinilmeleri sonucunda kamu zararına sebebiyet vermemesidir.

Buna göre; toplum zararına sebep olacağı düşüncesiyle bu tür mubah malların devlet otoritesi tarafından mülk edinilmesine yasak getirilmesi mümkündür.

Bu yasak konulduktan sonra elde edilmeleri caiz olmayacak, aksine kamu hakkına tecavüz olacaktır. Zira kamu menfaati, bireyin menfaatinden önceliklidir.

3. Miras yoluyla mülk edinme;

Varisi sayıldığı kişinin ölümünden sonra miras yoluyla mal elde etmek

Kişi öldüğünde geriye bıraktığı mallarına miras denir.

Borçlu ölmesi durumunda borcu karşılayacak miktar veya bıraktığı malın üçte birini geçmeyen vasiyetlerini karşılayacak miktar miras kapsamında değerlendirilmez.

Bunlar hak sahiplerine verilir. Aynı şekilde kefen ve teçhizat için yeterli olacak miktar miras olarak değerlendirilmez.

Bunlardan arta kalan dinin belirlemiş olduğu kişilere yine dinin belirlediği ölçülerde taksim edilir.

Kabul edilen görüşe göre; öldüğü an itibarıyla başkasının hakkının taalluk etmediği bütün malları, ölen kişinin varislerinin mülkü olur.

Mirasın diğer iki mülk edinme yollarından temel farkı; varisin ölenin malına malik olmasının zorunlu olması yani varisin tercihine bırakılmadan mülkiyetin gerçekleşmesidir.

Varis bu mala sahip olmama hakkına sahip değildir. Keza kişi ölmeden önce mirasçısı olacak kişileri mirastan men etme hakkına da sahip değildir.

Ölüm gerçekleştikten sonra varis dilerse başkasına hakkını kendi rızasıyla devredebilir. Buna göre; aralarında anlaşmaları durumunda varisler, başka şekilde de taksim yapabilirler.

Ölen kimsenin varisi olmaması durumunda malları devlete kalır.

4. Eldeki maldan kazanılan/doğan mülk

Misal;

Sahip olduğu hayvanın doğurmasıyla elde edilen buzağı veya kiraya verilen akardan elde edilen gelir gibi.

5. Şuf'a hakkıyla mülk edinme;

Bu bir tür hak olup kişiye mülk edinme hakkı sağlar.

Misal:

Sahip olduğu arazinin bitişiğinde başkasına satılan bir araziyi şufa hakkına sahip olma gerekçesiyle aynı bedel ile satın almak.

Şuf'a hakkı; alıcının satın almış olduğu taşınmaz malı rızası olmaksızın maliyetini vererek sahip olmasıdır.

Bu anlatılanlar İslam'a göre meşru mal edinme yollarıdır.

Bu yollar dışındaki kumar, hırsızlık, faizli işlemler ve emsali mülk edinme yolları caiz olmayıp bu şekil elde edilen kazanç haram olarak değerlendirilir.

Ayrıca alış-veriş gibi helal mülk edinme yollarını kullanarak elde edilecek kazançta karşı tarafı aldatmamak da asıldır.

Ürettiği veya sattığı mal kaliteli olup aldatıcı bilgilerden uzak durarak mal edinme elbette Müslümanda olması gereken bir vasıftır.

Yanlış ve yanıltıcı bilgi, kalitesiz üretim ve aldatıcı hal ve hareketler Müslüman kimliğine yakışmayan vasıflardır.

Kişi Müslümana yakışmayan bu tavırlarla her ne kadar kazanıyor gözükse de hakikatte şahsi, maddi ve manevi olarak kaybetmektedir.

Ebu Hureyre'nin *(Allah ondan razı olsun)* rivayetine göre, **Peygamber Efendimiz** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* **pazarda buğday yığınının yanından geçiyordu. Elini yığının içine soktu. Parmakları ıslandı. Bunun üzerine satıcıya;**

- "Bu nedir?" diye sorduğunda satıcı;

- "Ya Resulallah! Yağmur sebebiyle ıslanmıştır" dedi.

Bu cevap üzerine Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*;

- "İnsanlar görsün diye ıslanan tarafı üst tarafa çıkarsaydın ya" buyurdu ve sözlerine şöyle devam etti:

- "Aldatan bizden değildir." *Müslim, bab:45 No:295*

Müslüman, aldatan ve kandıran olmamalıdır. Aksine zarar etse de doğru söyleyen, inancının gereğini yapan, yaptığı işin hakkını veren, dürüstlüğü ve vefasıyla hareket eden olmalıdır.

Şu üç günlük dünya hayatında bu tür haram yollarla kazanç elde etmekten Allah Teâlâ hepimizi muhafaza buyursun. Âmin!

Kaynaklar

1) Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye'nin 126. maddesi olan malın tanımında menfaat ve borçlar tarif dışında bırakılmıştır. Ancak 1916 yılında kurulan Mecelle Ta'dil Komisyonu birçok maddede değişiklik yaptıkları gibi 126. maddede de değişiklik yaparak menfaat ve alacakları da içersin diye malı şu şekilde tanımlamışlardır: "**Mal ondan münâfese ve bezl câri olan şeydir.**" (Ahmet Akgündüz; Karşılaştırmalı Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye s:70)

Münâfese; Başkasında görülen bir kemale imrenip ona yetişebilmek ve daha ileri gidebilmek için, nefislerin nefasette, iyi şeylerde yarışması hissidir ki, nefsin şerefinden ve uluvv-i himmetinden neş'et eder. Haset ile arasında fark açıktır. Haset eden kimse, kemale düşmandır; haset ettiği kimsenin zararından, nimetinin zevalinden memnun olur. Münafis, yarışçı ise kemale âşıktır. O, karşısındakinin sukutunu değil; kendisinden daha ileri gitmesini ister. **Bezl;** Bol, bol verme. Esirgemeden vermek. (Osmanlıca-Türkçe Büyük Lügat)

Hadîs-i Şerîfler

Abdullah ibni Mes'ûd *(Radıyallahu anh)*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu:

"Cennet size ayakkabılarınızın bağından daha yakındır. Cehennem de öyledir."

(Buhârî, Rikak 29)

Abdullah ibni Abbas *(Radıyallahu anhüma)* anlatıyor: Resûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* buyurdular ki:

"Hafızasında Kur'an'dan hiçbir ezber bulunmayan kişi, harab olmuş bir ev gibidir."

(Tirmizi, Sevâbu'l-Kur'an 18)

Ebû Hüreyre *(Radıyallahu anh)*'dan rivayet edildiğine göre Resûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu:

"Siz memuriyet alma konusunda pek istekli davranacaksınız. Halbuki o yapıp tutuştuğunuz görev, kıyamet gününde bir pişmanlık sebebi olacaktır."

(Buhârî, Ahkâm 7. Ayrıca bk. Nesâî, Bey'at 39, Kudât 5)

Ebu Derda *(Radıyallahu anh)* anlatıyor. Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* buyurdu ki:

"Sizler kıyamet günü isimlerinizle ve babalarınızın isimleriyle çağrılacaksınız. Öyleyse isimlerinizi güzel yapın."

(Ebu Davud, Edeb 69)

Ebu Hureyre *(Radıyallahu anh)*'dan rivayet edildiği üzere, Resûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu:

"Ümmetimin hepsi affa mazhar olacaktır, ancak günahı aleni işleyenler hariç. Kişinin geceleyin işlediği kötü bir ameli Allah-u Teala örtmüştür. Ama sabah olunca o: 'Ey falan, bu gece ben şu şu işleri yaptım' der. Böylece o, geceleyin Allah kendini örtmüş olduğu halde, sabahleyin, üzerindeki Allar'ın örtüsünü açar. İşte bu, günahı aleni işlemenin bir çeşididir."

(Buhari, Edeb 60; Müslim, Zühd 52, (2990)

Abdullah ibni Abbas *(Radıyallahu anhüma)* anlatıyor: Resûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* buyurdular ki:

"İki (büyük) **nimet vardır. İnsanların çoğu onlar hususunda aldanmıştır: Sıhhat ve boş vakit!"**

(Buhari, Rikâk 1)

Enes *(Radıyallahü anh)*'dan rivayet edildiği üzere, Resûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdular:

"Bir genç, ihtiyar bir kimseye yaşı sebebiyle ikramda bulunursa, Allah yaşlılığında ona ikram edecek kimseleri mutlaka takdir eder."

(Tirmizi, Birr 75, (2023)

Güldeste
Mustafa Özşimşekler

HABEŞİSTAN

Etiyopya'ya, yani ashabın ilk hicret yurdu olan ve adil hükümdar **Hz. Necaşi**'nin ülkesi **Habeşistan**'a üç günlük bir yolculuğumuz oldu.

Hoca Ahmet Yesevi Derneği'nin, Hz. Necaşi'ye bir vefa borcu olarak Habeşistan'da inşa ettiği **Hz. Necaşi Medresesi'**nin açılışını yapmak üzere, rotamızı kara kıta Afrika'ya çevirdik.

Başımızda mihmandarımız Cübbeli Ahmed Hocamızın da olduğu, yirmi kadar kardeşimizle birlikte yaptığımız bu yolculuk, süre olarak kısa ama çok yoğun programlarla dopdolu geçti. Öyle ki, "dinlenmeye bile fırsat bulamadık" desem, mübalağa etmiş olmam.

Elbette yolculuklarda yorgunluk ve meşakkat olur. Ama bizimkine "tatlı bir yorgunluk" diyelim. Zira birlikte gittiğimiz grup arkadaşlarımız sağolsunlar gayet samimi ve candan kimselerdi. Aramızda sohbet, muhabbet, yardımlaşma derken kısa zamanda birbirimizle kaynaştık.

Hal böyle olunca, yolculuğun yorgunluk ve zahmeti bir kenara, bilakis tadına doyum olmayan ve çok güzel anılarla hatırlayacağımız bir yolculuk haline geldi.

Orta Afrika ülkelerinin abisi

Bu günkü adıyla Etiyopya olan Habaşistan'ın genel durumundan kısaca bahsedecek olursak; Orta Afrika'nın en gelişmiş ülkesi olduğunu söyleyebiliriz. Komşuları olan **Sudan, Somali, Eritre, Kenya, Cibuti** gibi Afrika ülkelerinden ekonomik yönden daha gelişmiş durumdalar, hatta onlardan on beş-yirmi yıl daha ilerideler... Tabir yerindeyse orta Afrika'daki diğer ülkelerin abisi durumundaki bir ülke diyebiliriz.

Nüfus olarak Afrika Kıtasının en kalabalık ikinci ülkesi olan Etiyopya, Avrupalı sömürge güçlerini yenerek batılı ülkelerin boyunduruğu altına girmemiş ve bağımsız bir ülke olarak egemenliğini koruyabilen bir Afrika ülkesidir.

Etiyopya'nın Kızıldeniz'le bağlantılı parçası olan **Eritre** 1993'te yapılan bir halk oylaması sonucunda Eritre adıyla bağımsızlığını ilan etmesi neticesinde, Etiyopya'nın Kızıldeniz'le olan bağlantısının kesilmesine ve ülkenin bir kara devleti haline dönüşmesine neden olmuştur. Yani bu gün Etiyopya'nın denize sınırı yoktur.

Tarihte bilinen en eski medeniyetlerden olan Etiyopya/Habeşistan halkının % 95'i evvelce müslümanmış. Ama batılı misyonerler kara kıta Afrika'ya gelip fakirlik, sefalet ve cehalet içindeki insanları Hristiyanlaştırdıkları gibi, Etiyopya halkının da Hristiyan olmasına sebep olmuşlar. Ve bu gün ükenin yarısı maalesef Hristiyandır.

"Gözümüzü açtığımızda bizim elimizde İncil, onların elinde topraklarımızvardı"

Bin sekiz yüzlü yılların başlarında bu topraklara gelen misyonerler, yöre halkının hem imanlarına hem de zenginliklerine göz dikmişler. Tabi önce oralara su kuyuları açmışlar ve onlara yemek vermişler. Bununla birlikte kocaman kocaman kiliseler yapmışlar. Sonra da halka, **suyu verenin, yemeği yedirenin kilise,** olduğunu söylemişler.

Yani halkın kafasında "kilisesin iyi bir yer olduğu, halkın iyiliğini düşündüğü" imajını oluşturmuşlar. Ve böylece dejenerasyon başlamış.

Tabi, batılı misyonerlerin Afrika'ya gitmelerinin ve orada faaliyet yapmalarının asıl sebebi, o bölgenin topraklarını ve doğal zenginliklerini sömürmek olduğu çoğunuzun malumudur. Hatta batının Afrika'ya geliş gayesini, **Kenya**'nın kurucu devlet başkanı **Jomo Kenyatta**, şu sözlerle çok açık ve net bir şekilde ifade etmiştir:

"Misyonerler Afrika'ya geldiğinde bizim elimizde topraklarımız onların ellerinde İncilleri vardı. Bize: "gözlerimiz kapalı dua edelim" dediler. Biz de dua etmek için gözümüzü kapattık.

Gözümüzü açtığımızda bizim elimizde İncil, onların elinde topraklarımız vardı"

Yani, batılılar oradaki halkın hem **imanını**, hem de **yer altı ve yerüstü zenginliklerini** çalmışlar.

Müslümanlar ise o bölgeye çok daha sonra, 1960'larda gitmişler. İlk gidenler de Arabistan'dan Vehhabî itikadında olan kimseler olmuş. Tabi onlar da oralarda halka yardım etmişler, kuyular açıp aşevleri kurmuşlar. Fakat dini konularda müşfik ve yumuşak davranmayıp sert tavır koyduklarından dolayı halkın gönlünü kazanamamışlar.

Yani oraya giden vehhabiler; kabir ziyareti yapanlara, tasavvuf ehline hemen müşrik damgası vurup tekfir etmeleri gibi bir takım i'tikâdî bozuklukları sebebiyle, halkı kendilerinden ikrah ettirmişler ve insanların sevgisini kazanıp gönüllerini fethedememişler. Hatta şu anda bile oradaki Müslüman halk, kendilerine maddi yardım yapmalarına rağmen vehhabîlere karşı mesafeli duruyor.

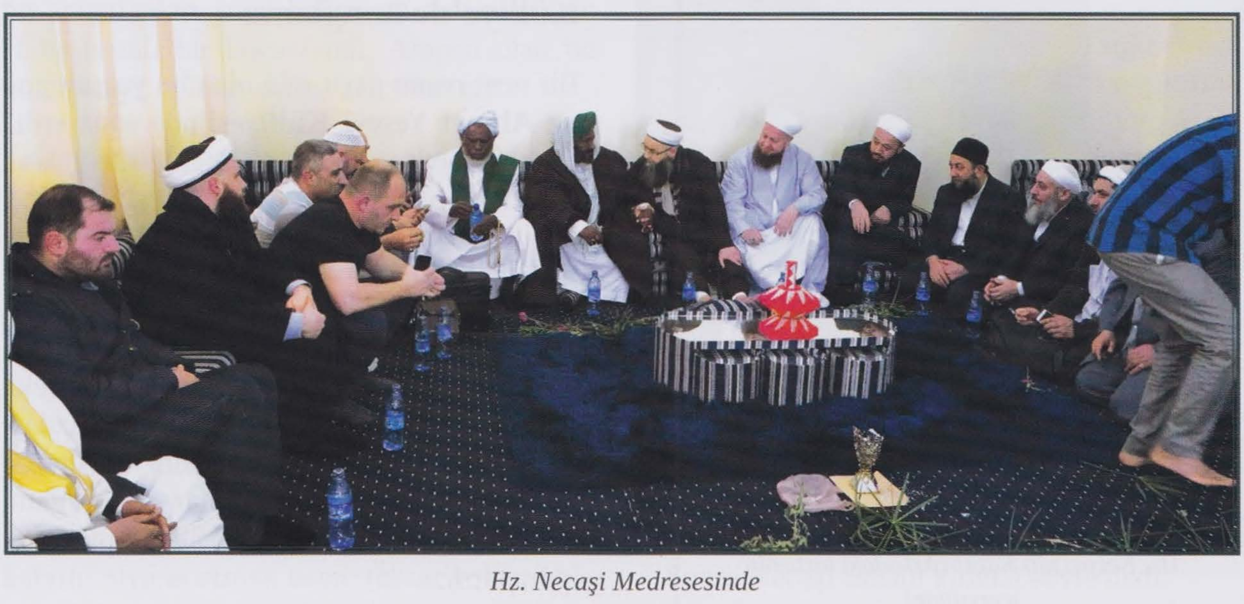
Tabi daha sonra değişik İslam ülkelerinden tebliğ ve davet amaçlı oraya gidenler olmuş. Bunlar içinde tasavvuf eksenli olarak, daha müşfik davranıp herkesi kucaklayıcı hizmet edenler çok daha etkili olmuşlar. Zaten insanları İslam'a davet ederken yumuşak olup, güzel öğütle ve hikmetle davet etmeli değil mi?.. Nitekim Mevla Teala, Kur'an-ı kerim'de şöyle buyurmuştur:

"Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle davet et. Ve onlarla en güzel şekilde mücadele et." *(Nahl: 125)*

Habeşistan'a yolculuğumuz başlıyor

Atatürk Hava Limanı'ndan 19.40 uçağıyla hareket ettik. Önce Habeşistan'ın başkenti

Addis Ababa'ya inecektik. Oradan da, hem açılışını yapacağımız Medresenin, hem de Hz. Necaşî'nin kabrinin bulunduğu **Mekele** şehrine gidecektik.

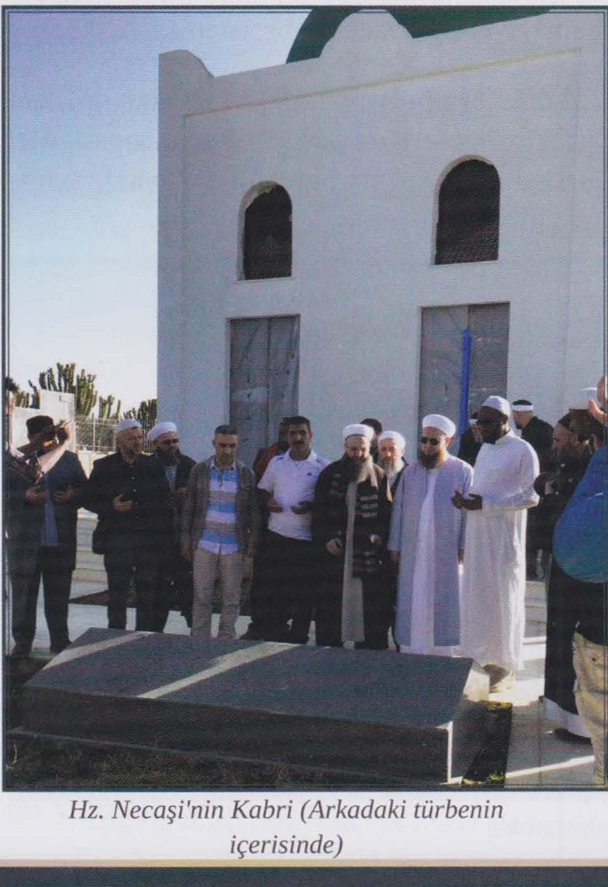
Hz. Necaşi Medresesinde

Uçakla 5,5 saat süren uzun bir yolculuktan sonra başkent **Addis Ababa**'ya, gece bir civarında indik. Tabi oradan **Mekele**'ye gidecek uçağın kalkmasına da yaklaşık 4-5 saat vardı. Bu arada havaalanına yakın bir otele geçip biraz soluklandık, abdestlerimizi tazeledik. Vakit dar olduğu için tekrar havaalanına dönüp sabah namazlarımızı havaalanında cemaatle eda ettikten sonra uçağa bindik.

Takriben bir saat on beş dakika süren uçak yolculuğundan sonra Mekele şehrine indik. Evvela otelimize gidip eşyalarımızı bıraktık, abdestlerimizi tazeledik, biraz soluklandıktan sonra Ahmet Yesevi Derneği'nin inşa ettiği, Hz. Necaşî Medrese'sinin açılışını yapmak üzere yola çıktık.

Bir müddet gittikten sonra, açılışını yapacağımız medresenin ilçe sınırlarına geldiğimizde, birden motorlu polis ekipleri bizim konvoyumuzu durdurdu. "Ne oluyor, ne bitiyor?" diye anlamaya çalışıyorduk ki, birden ortalık salavat sesleriyle çınlamaya başladı.

Meğer motorlu trafik ekipleri bizi yolda karşılayıp yol boyunca bize eşlik ederek bir nevi eskortluk yapmak için bekliyorlarmış.

Hz. Necaşi'nin Kabri (Arkadaki türbenin içerisinde)

Ayrıca, yaşları on ila on beş arasındaki Habeşistanlı küçük talebeler genişçe bir kamyonetin arkasına binmişler, başlarında bembeyaz sarıkları, ellerinde Türk Bayrakları, dillerinde ise salavatlarla adeta gök kubbeyi çınlatarak bizi karşılıyor ve adeta şehrimize hoş geldin diyorlardı.

İnanın bu muhteşem anı kelimelerle ifade edebilmek mümkün değil, ancak o duyguyu yaşamak lazım. O müthiş manzara karşısında, öylesine duygu yüklü bir atmosfer oluştu ki... Dün geceden beri yollarda oluşumuzun verdiği yorgunluk, uykusuzluk ve bitkinlik bir anda dağılıp gitti. Ne yorgunluk kaldı ne de uykusuzluk...

Hepimizin tüyleri diken diken oldu, gözlerimiz doldu, manevi bir hava kapladı etrafımızı. Ve Habeşli küçük talebelerin terennüm ettiği, o kulağımıza kadar gelen salavatlara biz de iştirak ettik.

Etrafımızda motorize ekipler, önümüzde ise Türk Bayraklarını sallayarak salavatlar getiren ve bize rehberlik eden Habeşistanlı talebeler...

Geçtiğimiz caddenin sağında solunda bulunan dükkânlardan esnaf dışarı çıkmış, halk kaldırımda birikmiş, Müslüman olsun Hristiyan olsun herkes merak ve şaşkınlıkla, daha önce görmedikleri bu manzarayı seyrediyorlardı. Kimisi de bize el sallayıp memnuniyetini izhar ediyordu...

Külliye'de karşılama

Bir nevi resmi geçit gibi olan bu yolculuğumuz **Ahmet Yesevi Külliyesi'**nde sona erdi. Açılışını yapacağımız Hz. Necaşi Medresesi ise bu külliyenin içindeydi.

Oranın halkı, bu açılışa iştirak etmek için Külliye'nin içini tıka basa doldurmuşlardı. Orada da onlarca Habeşistanlı talebe, başlarında hocalarıyla toplanmışlar, yine ellerindeki Türk Bayraklarını sallayarak hep bir ağızdan **"Tale'al-Bedru Aleyna"** ilahisini söylüyorlardı. Bu muhteşem karşılama için belli ki günler öncesinden çalışmış, hazırlık ve provalar yapmışlardı.

Düşünün; onlar için dünyanın bir ucu diyebileceğimiz Türkiye'den insanlar kalkıyorlar ve onların ülkesine geliyorlar. Peki niçin?.. Batılı misyonerler gibi doğal zenginliklerini sömürmek için değil, sırf onların çocukları Allahın dinini öğrensinler, imanlarını muhafaza etsinler ve misyonerlerin tuzağına düşmesinler diye kendi ülkelerinde Medrese açıyorlar.

Yani onlar da çok iyi biliyorlardı ki, bizim gözümüz onların gönüllerindeydi, topraklarında veya doğal zenginliklerinde değil... Madem derdimiz onların gönüllerini fethetmek, işte onlar da bize gönül kapılarını ardına kadar açıyor ve bizi bağrına basıyorlardı.

* * * *

Habeş ulemasının, talebe-i ulûmun ve yerli halkın katıldığı programa, şehrin vali yardımcısı da iştirak edip kısa bir selamlama konuşması yaptı. Resmi hüvviyeti olan bu programın sunuculuğunu ise oranın belediye başkanı üstlenmişti. Kürsüye çıkıp konuşma yapacak olan bütün ulemayı ve konuşmacıları da bizzat kendisi takdim etti. Tabi bu durum, Türkiye'den gelen misafir heyetine duydukları saygıyı ve açılışını yapacağımız medreseye verdikleri önemi göstermektedir.

Programa iştirak eden birçok ulema söz aldı ve kürsüye çıkıp konuştular. Sonra **Cübbeli Ahmed Hocamız** konuşma yapmak üzere kürsüye davet edildi. Fasih bir arapçayla, akıcı bir üslûpla çok etkili bir konuşma yaptı. Tabi bu anlatılanları yerel halkın da anlaması için Habeşistanlı bir hocaefendi, Arapça olan bu konuşmayı onların diline tercüme etti.

Konuşma hıtâma erince, topluca tekbirler getirilip plaketler takdim edildi. Sonra Hz. Necaşi Medresesi'nin açılışını gerçekleştirmek üzere, hep birlikte medresenin önüne geçildi. Orada Cübbeli Hocamız Türkçe olarak kısa bir açıklama yaptı ve ardından dua ederek Medrese hizmete açıldı.

Açılıştan sonra, programa gelen misafirlere medresede yemek ikram edilirken, biz vakit çok geç olmadan bir an önce Hz. Necaşî'nin kabrini ziyaret etmek üzere tekrar yola çıktık.

Hz. Necaşi'nin kabri, ismi ile müsemma olan ve Müslümanların yaşadığı **Necaş Köyü**'nde bulunuyor. Orası **Mekele**'den yaklaşık 40-50 km daha kuzeyde...

Hz. Necaşi'nin kabri civarında **TİKA** tarafından çok güzel restorasyon çalışmaları ve çevre düzenlemesi yapılmış. Halen oradaki çalışmalar sürüyor.

Hz. Necaşi Camiî'nde ikindi namazını eda ettikten sonra, Efendimiz'in övgüsüne mazhar olan adil hükümdar Hz. Necâşi'nin kabrini ziyaret ettik.

Halkına Zulmetmeyen Adil Hükümdar

Ashame Necaşî, en zor zamanda ashabı kirama sahip çıkmıştı... Mekke'de Müslümanlara yapılan baskı, şiddet ve işkence dayanılamayacak bir hale gelince Efendimiz şöyle buyurmuştu:

- Siz isterseniz yeryüzüne dağılın, Allah-u teala elbette sizleri tekrar bir araya getirecektir. Ashab-ı kiram:

- Nereye gidelim ya Rasûlellah! diye sorduklarında, şöyle buyurmuştu:

- Habeşistan'a gidin. Orada halkına zulmetmeyen adil bir hükümdar vardır. Allah Teâlâ bir kolaylık gösterinceye kadar orada kalın!..

Necaşi gerçekten de memleketine sığınan ashabı kirama sahip çıktı. Onları almak için Habeşistan'a gelen ve saray ehlini hediye adı altında rüşvete boğan Mekke elçilerine res çekti ve dedi ki:

- Allaha yemin ederim ki, Onları size asla teslim etmeyeceğim! Bana dağlar kadar altın verseler bile, onlardan herhangi birini incitmeyeceğim. Allah, bu krallığı bana bahşederken benden rüşvet mi aldı ki, ben de krallığımı rüşvet karşılığında kötüye kullanayım!

Sonra Necaşî ashabı kirama şöyle dedi:

"Sizi ve yanından geldiğiniz Zâtı tebrik ederim. Ben şuna inandım ki, O Allah'ın resûlüdür. Zâten biz O'nun geleceğini ve ismini İncil'de görmüştük. O Resûlü, Meryem oğlu İsâ *(Aleyhisselâm)***'da haber verdi. Vallahi eğer Muhammed** *(Aleyhisselâm)* **buralarda, Habeşistan'da olsaydı gidip O'nun eşyalarını taşır, mübarek ayaklarını yıkardım.**

Şimdi siz ülkemde İstediğiniz gibi emniyet ve huzur içinde yaşayınız. Bana dağlar kadar altın verseler, sizlerden birini üzüntüye sokmaya razı olmam!"

Bundan sonra Müslümanlar Hayber'in fethine kadar güven içinde orada yaşadılar.

* * * *

Ashame Nâcâşî vefat ettiği zaman, Cebrail *(Aleyhisselâm)* gelip Efendimiz'e O'nun vefat ettiğini bildirdi. Efendimiz de ashabına şöyle buyurdu:

"Bugün salih bir adam vefat etti. Kalkın, kardeşiniz Ashame üzerine cenaze namazı kılın."

Efendimiz, ashabı ile birlikte Bakî'a çıktılar. Kendisine Habeş topağına kadar göründü. Efendimiz, Necâşî'nin cenazesinin üzerinde olduğu divânı gördü.

Sahabesini saf saf yaptı. Ve dört tekbirle Necâşî'nin cenaze namazını kıldı, sonra O'nun için istiğfârda bulundu.

Hz. Necaşî'nin kabrinin civarında Mekke'den hicret eden 15 sahabenin de mezarı bulunuyor. Oraya hicret ettikten sonra bir daha geri dönmemişler. Orada vefat edip oraya defnedilmişler ve o beldeye manen bereket olmuşlar.

Necaşî hazretlerinin defnedildiği kabristanda yatan sahabelerin isimleri şöyledir:

Addi b. Nadri, El Muttalip b. Ezher, Süfyan b. Muammer, Urvah b. Abdülaziz, Umeyr b. Ümeyye, Abdullah b. el Haris, Hatib b. el Haris, Hattap b. el Haris, Musa b. el Haris, Zeynep binti el Haris, Fatıma binti Safvan, Birk bint-i Yasir, Ramlah binti Abdülesved, Hannana binti Abdülesved *(Radıyallahü anhüm)*

* * * *

Kabir ziyaretini bitirdikten sonra, tekrar açılışını yaptığımız Hz. Necâşî Medrese'sine geri döndük.

Tabi programa iştirak eden halk o saatte dağılmış olduğundan, medresenin her tarafını rahat rahat gezebilme imkanı bulduk. Dershaneler, yatakhaneler, abdestlikler, şadırvanlar pırıl pırıl, tertemizdi, gerçekten de özene-bezene yapılmıştı. **Ahmet Yesevi Derneği** hiçbir masraftan kaçınmamış ve ne gerekiyorsa en iyisini, en güzelini almış ve yapmışlardı.

Orada akşam yemeğimizi yedikten sonra, istirahat edip yorgunluğumuzu atmak üzere otele gitmek için yola çıktık. Bu arada şunu da ifade edeyim ki, Etiyopya yolculuğumuz başladığından beri ilk defa o akşam güzelce dinlenme imkanı bulabildik.

Tekrar başkent Addis Ababa'ya hareket

Ertesi gün Etiyoya'nın başkenti Addis Ababa'daki, **İDDEF**'in Merkez Medresesi'nde büyük bir program vardı. **İDDEF** Etiyopya'da dokuz karyede medrese açmış ve bu medreselerde takriben 2000 küsür talebeleri vardı. İşte oralara hoca yetiştiren ve adeta hoca fabrikası haline gelen Merkez Medresesi'nde, Habeşistan'ın önde gelen alimlerinin de iştirak edeceği ve sadece ilmiye sınıfının katılacağı bir program olacaktı...

Sabah erkenden yola çıkıp Mekele Havaalanı'na gittik. Ve oradan başkent **Addis Ababa**'ya uçtuk. Niyetimiz, önce havaalanından otele geçerek eşyalarımızı bırakıp abdest tazelemek, sonra oradan programa iştirak etmekti. Fakat Habeşistan uleması erkenden gelmişler, talebe-i ulûm toplanmışlar ve birkaç saattir de bizi bekliyorlardı. Bunu haber alınca uçaktan indiğimiz gibi direk programın yapılacağı büyük medreseye gittik.

Bu medrese beş-altı katlı ve çok güzel yapılmış bir bina. Kabaca tarif edecek olursak; medresenin girişinde büyükçe bir salonu var. Salonun orta kısmı en üst kata kadar açık. Ve her katı balkonlarla çevrili.

Medrese Açılışında Dua

Yani en alt kattaki o büyük salonda yapılan programları veya dersleri, talebeler aşağı inmeden her katın balkonundan rahatça izlemeleri mümkündü.

Talebe-i ulûm işte o büyükçe salonu tamamen doldurmuştu. Onlar da bizi çok güzel karşıladılar. Etrafımızı sarıp salavatlar getirerek, kendi adetlerine göre bize sevgi gösterilerinde bulundular. Nasıl bir sevgi, nasıl bir muhabbet görmeliydiniz... Bize sarılıyorlar, bağrına basıp alnımızdan öpmeye çalışıyorlardı. Duydukları memnuniyeti ve mutluluğu dillerimiz farklı olduğu için belki anlatamıyorlardı ama o sevgi dolu içten bakışları, o kadar çok şey anlatıyordu ki…

Ve… Kur'anlar okundu, konuşmalar yapıldı. Sonra Cübbeli Ahmet Hocamız

konuşma yapmak üzere takdim edildi. Oraya toplanan ulema ve talebe-i ulûm Cübbeli Hocamızı görmeye ve dinlemeye gelmişlerdi, desek yeridir.

Cübbeli hocamız orada yine fasih bir Arapçayla ilmî ve i'tikâdî bir konuşma yaptı. Tabi burada yaptığı konuşma tercüme edilmedi. Zira o mecliste hep ilmiye sınıfı olduğu ve halktan kimse olmadığı için buna gerek de kalmadı.

Ulema, bu veciz konuşmayı pür dikkat dinledi.

Dinlerken de hem birbirlerine bakıp başlarını sallayarak memnuniyetlerini ifade ediyorlar, hem de hayranlıkla takdirlerini izhar ediyorlardı. Belki de diyorlardı ki; "Türkiye'de demek ki böyle alimler de varmış?"

* * * *

Velhasıl kıymetli okurlarım; gönül rahatlığıyla diyebilirim ki, gerek **HAYDER** (Hoca Ahmet Yesvi Derneği), gerekse **İDDEF** (İnsana Değer veren Dernekler Federasyonu) gerçekten de çok güzel projeler yapıyor ve çok büyük başarılara imza atmaya devam ediyorlar. Sadece yurt içinde değil, yurt dışında da, Dünyanın pek çok fakir bölgesine gıda ve giyecek yardımı, su kuyuları, ilaç yardımı gibi bir takım yardımlar götürmelerinin yanında, oradaki halkın manevi ihtiyaçlarını da gözetip Etiyopya'da açılışını yapmaya gittiğimiz medreseler gibi, İslami ilimler veren eğitim kurumları açmaya devam ediyorlar. Dünyanın dört bir yanında Mahmud Efendi Hazretlerinin ismiyle Medreseler açıp oralarda Ehli Sünnet itikadına sahip hocaların yetişmesi için çaba gösteriyorlar

Dolayısıyla acizane olarak diyorum ki;

Ey hayır sahipleri! İşte sizin verdiğiniz paralarla, yaptığınız yardımlarla, dünyanın öbür ucunda kuyular açılıp aşevleri kurulduğu gibi, aynı zamanda ilim medreseleri de inşa ediliyor. Ki, bu medreseler vesilesiyle oradaki halk imanını muhafaza etsin, hatta hoca olup ehli sünnetin kalesi olsunlar da misyonerlere yol bırakmasınlar. Yani sizlerin yaptığınız bu hayırlarla, oralarda bir nevi misyonerlerin önü de kesilmiş oluyor.

Rabbim böyle kurumların, derneklerin sayılarını artırsın. Hizmetlerini de, projelerini de, yardımcılarını da ziyade eylesin. Amin!..

Fi Emanillah

Bir Sahâbîyi Tanıyalım

HZ. ÂİŞE
(Radıyallâhü Anha)
(2. BÖLÜM)

Peygamber Efendimiz layık bir eş olmanın yanında, Müslüman kadınlara da örnek teşkil edecek bir hayat yaşayan Hz. Âişe *(Radıyallahü anha)*, aynı zamanda büyük bir âlime ve müctehide idi.

Onun eğitimiyle bizzat babası Hz. Ebu Bekir *(Radıyallahü anh)* ilgilenmiş ve daha küçük yaşlarında iken okuma yazma öğrenmişti. Müthiş bir zekası, kuvvetli bir hafızası ve üstün bir kabiliyeti vardı. Evlendikten sonra ise Peygamber Efendimiz'in, onun ilminin ve kabiliyetlerinin gelişmesinde büyük etkisi oldu.

Hz. Aişe'nin ilmi üstünlüğü

Dini meseleleri öğrenmek konusundaki merakı ve azmi sebebiyle, sık sık Peygamber Efendimize sorular sorar, her meseleyi en iyi şekilde anlamaya çalışır ve her an yeni birşeyler öğrenmeye gayret ederdi. Keskin zekası, kuvvetli hafızası, güzel ve akıcı konuşması ve dinin ahkâmını en iyi şekilde anlamaya çalışması gibi vasıfları sayesinde, Peygamber Efendimizin yanında çok müstesna bir mevki kazandı. Böylece baba evinde almış olduğu eğitim, vahyin aydınlattığı Peygamber evinde daha da gelişti ve olgunlaştı.

Hz. Aişe annemiz, hücresinin Mescid-i Nebevi'ye bitişik olması sebebiyle, Efendimizin mescitteki tâlim ve irşatlarını dahi her zaman odasından takip etmek veya herhangi bir surette takip edemediklerini ise Efendimize sorup öğrenmek imkanına sahipti. Şayet noksanı ve hatası varsa bizzat Efendimiz tarafından ikmal ve tashih olunmak suretiyle her geçen gün yetişerek bir ilim deryası haline geldi.

Ehli Beyt içinde Hz. Aişe annemizin ilmî üstünlüğü söz götürmez bir geçektir. Bu konuda İmam Zührî şöyle demiştir:

"Bütün kadınların ilmiyle, zevcat-ı tâhirâtın ilmi bir araya getirilse Hz. Aişe'nin ilmi hepinden üstün gelirdi."

Yine İmam-ı Zührî'ye göre Hz. Aişe herkesten alimdi. Ashabın en büyükleri, ilmi konularda Ona baş vururlardı.

Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* Ona **Hümeyra** lakabını vermiş ve:

"Dininizin üçte birini Hümeyra'dan öğreniniz" buyurmuştu.

Bu müstesna kabiliyet ilerde İslam'a çok büyük hizmetlerde bulunacak, özellikle Efendimizin vefatından sonra, yaşadığı devrin büyük bir müctehidesi olacaktı.

Tabiî'nin meşhur fıkıh ve hadis âlimlerinden olan (Abdullah b. Mesud *(Radıyallahü anh)*'ın talebelerinden) **Mesruk**, kendisine sorulan bir suale cevaben, sözünü yeminle teyid ederek şöyle demiştir:

"Ashabın en ihtiyarlarını ferâiz hakkında Hz. Aişe'ye sorarlarken gördüm"

Ebu Seleme *(Radıyallahü anh)* ise şöyle demiştir:

"Resûlüllah'ın sünnetini, fıkhı, ferâiz ilmini ve âyetlerin sebebi nüzüllerini, Hz. Aişe'den daha fazla bilen kimseyi görmedim"

Ashab-ı kiram O'nun ilmine ve hafızasına güvendiği ve O'nun ayet-i kerime ile övüldüğünü bildiği için, birçok meseleyi ona sorar ve öğrenirdi

Sahabenin alimlerinden olan Ebû Mûsâ el-Eş'arî *(Radıyallahü anh)*, Hz. Aişe annemizin ilmine şu sözleriyle dikkat çekmiştir:

- Biz Resûlüllahın ashabı, bir hadis-i şerifi anlayamadığımızda gider Hz. Âişe'ye sorardık.

O da muhakkak o hadis hakkında bize doyurucu bilgi verirdi.

Hz. Aişe *(Radıyallahü anha)*'nın, Peygamber Efendimize yakın olması, Onun yanındayken pek çok defa vahiy nazil olması, Efendimizin rahle-i tedrisinden geçmesi ve en çok hadis rivayet eden sahabiler arasında yer alması yönüyle mühim bir misyon yüklendi. Kitabullah'a ve Sünnet-i Resûlüllah'a en çok vakıf olanlar arasında bulunduğunda şüphe yoktu. Kendisi bu bakımdan Hz. Ömer, Hz. Ali, Abdullah İbni Mesud ve İbni Abbas *(Radıyallahü anhüm)* gibi sahabenin ilmi yönden önde gelen isimleriyle bir tutulurdu.

Hz. Aişe annemiz ashabın müctehidleri arasında idi. Rivayet ettiği ahkâm ve hâdisatı yalnız nakil etmekle kalmaz, onların sebep ve hikmetlerini de açıklardı. Başkalarından işittiği Hadisler hakkında çok ihtiyatlı davranır, onları iyice ölçüp biçmeden rivayet etmezdi.

Bir defa, Abdullah b.Amr *(Radıyallahü anh)* bir hadis rivayet etmişti. Bir sene sonra tekrar geldiği zaman, Hz. Aişe ona birini göndererek aynı hadis-i şerifi sordurdu. Abdullah b. Amr o Hadisi şerifi eksiksiz ve noksansız olarak evvelce rivayet ettiği nakledince, o zaman o hadisi kabul etmişti.

Onun evi ilim merkeziydi

Hz. Aişe *(Radıyallahü anha)*'nın hâne-i saadeti, Medine'de en mühim ilim merkezi durumunda idi. Büyük küçük, kadın erkek, birçok kimseler gelirler ve bilmediklerini Ona sorup öğrenirlerdi. Onun halka-i tedrisinde yetiştirdiği yüzlerce âlim vardı. Bu alimlerden, elliden fazlasını ise kadınlar teşkil ediyordu.

Yetiştirdikleri talebelerine yalnızca ilimde değil, ahlâken de örnek olan Hz. Aişe annemiz; cihan kadınlık tarihinde en şerefli ve üstün mevkie sahip, gerek din ve ahlak bakımından gerekse ilmi ve idari meziyetleri Kendisinde toplamış, yüzlerce ilim ve irfan sahibi âlimler yetiştirmiş müstesna bir şahsiyettir.

Altın Silsile'nin altın halkalarından olan, aynı zamanda **Fukahâ-i Seb'a** denilen Medîne'deki yedi büyük fakihten biri olan Hz. Ebu Bekir'in torunu **Kâsım b. Muhammed**'i de halası Hz. Âişe *(Radıyallahü anhâ)* yetiştirmiştir.

Kâsım b. Muhammed'in babası Muhammed b. Ebu Bekir Mısır'da şehîd edilince küçük yaşta yetim kalmıştı. Bunun üzerine halası Hz. Âişe *(Radıyallahü anhâ)*, yeğenini yanına aldı ve bizzat kendisi büyüttü. Onun her yönüyle mükemmel olarak yetişmesi için, her şeyiyle ilgilendi. Hatta başını bile tıraş ettiği rivayet edilir.

Resulullaha, Hz. Aişe'den başka, hiçbir zevcesinin yatağında (vahiy) gelmedi. Bu da, Hz. Aişe'nin Allahü teâlâ indinde kıymetinin pek çok olduğunu göstermektedir. Ümm-i Seleme validemiz Hz. Aişe için bir şey söyleyince, Resûlullah *(Sallallahü aleyhi ve Sellem)*:

- **Aişe için beni incitme. Bana vahiy, yalnız Aişe'nin yatağında iken gelmektedir**, buyurmuştu.

Hz. Âişe *(Radıyallahü anhâ)*, Cebrail *(Aleyhisselam)*'ın Peygamber Efendimiz aracılığı ile kendisine selâm vereceği kadar faziletli birisiydi.

Münafıklar Hz. Âişe'ye iftirada bulunduklarında, (ileride bu konuyu detaylı olarak anlatacağız) Allah-u teala, kıyamete kadar okunacak kitabında onu temize çıkardı ve Onun masum olduğunu açıkladı. Hakkında ayet nazil olacak kadar fazilet sahibi olan müminlerin annesiydi O...

Hz. Aişe:

- **Bana karşı yapılan iftiranın yalan olduğu Allahü teâlâ tarafından bildirildi**, diyerek öğünürdü. Allahü teâla, on küsür ayet göndererek, Hz. Aişe'nin iftiralardan beri olduğunu Nur sûresinde beyan ederek Onu temize çıkarmış ve Ona iftira edenlerin Cehenneme gideceklerini bildirmişti.

Hz. Aişe annemizin başka hiçbir fazileti ve üstünlüğü olmasa bile, sadece Nur sûresinde Onu tebrie eden ayetler, Onun izzet ve şerefinin yüksekliğini anlamaya yeterlidir.

Babası Sıddık-ı Ekber Hz. Ebubekir ölüm döşeğinde iken:

"Senden daha sevimli servet bırakmıyorum. Seni kaybetmekten daha büyük bir fakirlik ise bilmiyorum" demiştir.

Hz. Âişe *(Radıyallahü anhâ)* Habibullah'ın sevgilisi, Müslüman hanımların en büyük örneği, kısa süren evlilik hayatına çok büyük kazanımlar sığdıran çok kıymetli bir şahsiyyetti.

KISSADAN HİSSELER

ÜÇ YARALIYA DA NASİP OLMAYAN SU

Ashabı-i kirâm'ın ileri gelenlerinden Huzeyfetü'l Adevî *(Radıyallahü anh)* anlatıyor:

"**Yermuk Savaşı**nda idi. Çarpışmanın şiddeti geçmiş, ok ve mızrak darbeleri ile yaralanan Müslümanlar, düştükleri sıcak kumların üzerinde can verip şehid olmaya başlamışlardı. Her yer kan, her yer feryad-u figan…

Bu arada ben de güç bela kendimi toparlayarak, amcamın oğlunu aramaya başladım. Son anlarını yaşayan yaralıların arasında biraz dolaştıktan sonra, nihayet aradığımı buldum. Fakat ne çâre ki, çok ağır yaralanmış olan ve kan revan içinde yatan amcamın oğlu, kaş-göz işaretleriyle bile zor konuşabiliyordu. Belli ki son demlerini yaşıyordu. Daha evvel hazırladığım su kırbasını ona göstererek:

- **Su istiyor musun**? dedim.

Dudakları hararetten âdeta kavrulmuştu. Gözleriyle işaret ederek su istediğini ifade etti. Ben kırbanın ağzını açtım, suyu kendisine doğru uzatırken, birden biraz ötedeki yaralıların arasında bulunan **Hişam**'ın iniltisi duyuldu:

- **Su, su!..**

Amcamın oğlu **Haris** bir başka yaralının bu **"su"** feryadını duyar duymaz, göz işaretiyle suyu hemen Hişam'a götürmemi istedi. Suya en çok ihtiyacı olduğu böyle bir zamanda, mümin kardeşini kendine tercih ediyordu. Ben de hemen kızgın kumların üzerinde yatan şehitlerin aralarından koşa koşa gittim ve su isteyen Hişam'a yetiştim. Hemen su dolu kırbamı ona doğru uzattım. Tam ona suyu içirecektim ki, bir başka yaralının iniltisi duyuldu:

- **Ne olur bir damla su!.. Allah rızası için bir damla su!..**

Bu feryadı duyan Kişam da, hemen başını geri çekerek suyu o yaralıya götürmemi işaret etti. O da Haris gibi davranıp mümin kardeşini kendine tercih etti ve suyu içmedi.

Ben tekrar elimdeki su dolu kırbayla, şehitlerin arasında dolaşa dolaşa o yaralıya yetiştiğim zaman, kendisinin ağzından dökülen son sözlerini işitiyordum. Diyordu ki:

- **Ya Rabbi! Senin yolunda canımızı feda etmekten asla çekinmedik.**

Artık bizden şahadet rütbesini esirgeme. Günahlarımızı da affeyle!..

Belli ki, o artık şahadet şerbetini içiyordu. Benim ona getirdiğim suyu gördü, fakat suyu içecek vakit kalmamıştı. Kelime-i şehadeti ancak bitirebildi.

O şehid olunca ben derhal geri döndüm ve koşa koşa Hişam'ın yanına geldim. Su dolu kırbayı ona doğru uzatırken bir de ne göreyim; Hişam da son nefesini verip şehitler kervanına katıldı. Bunun üzerine:

"Bari, suyu amcamın oğlu Hâris'e yetiştireyim." Dedim ve koşa koşa onun yanına geldim. Ama ne çâre ki, o da alev alev yanan kumların üzerinde rûhunu teslim edip şehid oldu.

Hayatımda birçok olayla karşılaştım, fakat hiçbiri beni bu kadar duygulandırmadı. Bu şehidlerin birbirine bu derece fedakâr ve şefkatli halleri, gıpta ile baktığım iman kuvvetinin tezahürü olarak hafızama kazındı.

Prof.Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL

BAĞDAT VE IV. MURAD HAN

Osmanlı sancakları

Bindi kır atına Dördüncü Murad
Etek öptü Dicle, baş eğdi Fırat
Açıldı sancaklar, yükseldi tuğlar
Hazır ol vaktine hazır ol Bağdat.

Irak dünyanın ilk önemli yerleşim merkezlerinden Mezopotamya bölgesi içerisindedir. M.Ö. 7. yüzyıla kadar Sümer, Akad, Babil ve Asurlular'ın elinde kalmış ve bu asırda Persler'in eline geçmiştir. İslâmiyet'ten önce, Araplar da bölgede Main, Sebai ve Himyeri devletlerini kurdular. İslamiyet'in doğuşu ve gelişmesi ile beraber Müslümanlar uzun bir süre bölgeye hakim oldular. Müslümanlar'ın dördüncü halifesi Hazreti Ali'nin kabri Necef (Kufe)'tedir. Oğlu Hazreti Hüseyin Kerbela'da şehit düşmüştür. İmam-ı Azam Ebu Hanife, Ahmed bin Hanbel, Abdülkâdir Geylanî gibi büyük alim ve veliler Bağdat ve Kufe'de yetişmişler, insanlığa ilim ve hikmet yaymışlardır. Bu üç zatın türbesi de Bağdat'tadır.

Abbasiler 762 yılından itibaren Bağdat'ı yeni baştan imar ederek devletlerine başkent yaptılar. Böylece Bağdat İslâm dünyasının başşehri ve dünyanın en önemli kültür merkezlerinden biri oldu. Bilhassa 786-809 yılları arasında halifelik yapan Harun Reşid ve oğlu Memun dönemlerinde Irak dünyanın en parlak ilim ve kültür merkezi haline geldi ve bu vasfını yüzyıllar boyu devam ettirdi.

Ancak 1258'de bölgeye giren Moğollar bu mamur beldeleri görülmemiş bir biçimde tahrip ettiler. Dolayısıyla Irak eski haşmetli günlerini bir daha yakalayamadı. Moğollar'ın nüfuzlarını kaybetmelerinden sonra sırasıyla Celayirliler, Timuroğulları, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Safeviler'in idaresi altında kaldı.

Yavuz Sultan Selim'in 1514'de Safeviler'e Çaldıran'da şiddetli bir darbe indirmesinden sonra Osmanlılar Kuzey Irak ve Musul bölgesini ele geçirdiler. Elde edilen bu bölge Diyarbekir eyaletine bağlandı. Kanuni Sultan Süleyman, babası döneminde fethedilen Kuzey Irak'a yirmi yıl sonra Orta ve Güney Irak'ı, Bağdat ve Basra bölgelerini de eklemiştir. Bu fetihler sonucunda bölgenin idarî yapısında da birtakım değişikliklere gidilmiştir. Musul bölgesi Diyarbekir eyaletinden alınıp yeni teşkil olunan Bağdat Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır. Diyarbekir eski beylerbeyi Süleyman Paşa eyaletin ilk valisi olmuştur.

Kanuni, dört ay kaldığı süre içinde Bağdat'ta imar ve inşa faaliyetleri ile meşgul oldu. Kâzımiyye'de yarım kalan bir camiyi tamamlattı. İmam-ı Azam'ın mezarını buldurup burada türbe, cami ve medrese inşa ettirdi. Abdülkâdir-i Geylâni'nin cami ve türbesi için zengin vakıflar tayin etti.

Osmanlı Sultanı I. Ahmed Han devrine kadar Bağdat huzur ve sükûn dolu bir devre geçirmiştir.

Zaman zaman küçük çapta aşiret ayaklanmaları görülmüşse de bunlar kolaylıkla bastırılmıştır. I. Ahmed Han döneminde meydana gelen Celâlî ayaklanmaları Bağdat'taki düzenin de bozulmasına sebep olmuştur. Tavil Ahmed ve oğlu Mehmed'in başını çektiği Celâlî liderleri, Nasuh Paşa ve Cağalazâde Mahmud Paşa'nın gayretli faaliyetleri sonucu bertaraf olunmuştur.

Subaşı fitnesi ve Bağdat'ın kaybı

I. Ahmed Han'dan sonra merkezî otoritenin sarsılması sebebiyle Bağdat'ta yeniden isyanlar çıktı. Yeniçeri zabiti Bekir Subaşı ve Azablar ağası Mehmed Kamber idareyi zorla ele geçirdiler. Bağdat Valisi Hafız Ahmed ve Kemankeş Ali paşalar, bunların nüfuzlarını kırmak için uğraştılarsa da başarılı olamadılar. Eyâletin İran'a yakınlığı ve Safeviler'in olayları körüklemeleri karışıklığın daha da artmasına yol açtı. Çok geçmeden iki zorbanın araları açıldı.

Yeni Bağdat Beylerbeyi Yusuf Paşa, Mehmed Kanber ile bir olarak Bekir Subaşı taraftarlarını ortadan kaldırmak istedi. Ancak aleyhindeki tertipten zamanında haberdar olan Bekir Subaşı kısa sürede Bağdat'a hakim oldu. Bu sırada Yusuf Paşa'nın ani ölümü ile iç kaleyi de eline geçirdi. Aleyhine çalışanları şiddetle cezalandırdı.

Bağdat'taki karışıklıkları önlemek üzere görevlendirilen Diyarbekir Beylerbeyi Hafız Ahmed Paşa, Bekir Subaşı'nın Safeviler'le ittifak içerisinde olduğunu öğrenince niyetini değiştirdi. Merkeze derhal bir rapor göndererek Bekir Subaşı'nın şehri Safeviler'e terk edebileceğini bunun önüne geçebilmek için onun valiliğinin onaylanması gerektiğini bildirdi. Teklif devlet tarafından da uygun görülerek kabul edildi.

Bu arada Bekir Subaşı Osmanlı ordusunun kale önüne gelmesi üzerine Safevi hükümdarına haber göndererek yardım istemişti. Şah Abbas'da Hemedan Emiri Safi Kulu Han komutasında bir ordu gönderdi. Bekir Subaşı şehrin Safevi Devleti koruması altında olduğunu, Osmanlı ordusu Bağdat önünden çekilmezse iki devlet arasında harp çıkabileceğini bildirdi. Bunun üzerine Hafız Ahmed Paşa, Bekir Subaşı'yı acele ile beylerbeyi tayin etti ve Bekir Subaşı da İran taraftarlarını şehirden kovdu. Bekir Subaşı'nın bu hareketine kızan Şah Abbas ordusu ile gelerek şehri kuşattı.

Bir taraftan Osmanlı Devleti'nden yardım isteyen Bekir Subaşı diğer taraftan şiddetle kaleyi savundu. Üç ay süren kuşatmanın sonunda şehirde şiddetli bir kıtlık başladı. Bu arada Bekir Subaşı öldü. Bekir Subaşı'nın oğlu Mehmed, Şah Abbas'ın kendisine Bağdat valiliğini vaat etmesi üzerine şehri Safeviler'e teslim etti (1623). Şah Abbas verdiği sözün aksine şehirdeki Sünnî halka büyük zulüm ve katliam hareketinde bulundu. Şehrin büyük kısmını tahrip etti. İmam-ı Azam ile Abdülkâdir-i Geylani'nin türbelerini yıktırdı.

90 yıldır Osmanlı hakimiyetinde bulunan Bağdat'ın Safeviler eline düşmesi İstanbul'da ve bütün Sünnî İslâm dünyasında üzüntüye sebep oldu. Sultan IV. Murad'ın çocuk yaşta olmasına ve İstanbul'da zorbaların çıkardığı karışıklıklara rağmen Bağdat'ı geri alabilmek için derhal harekete geçildi.

Hafız Ahmed Paşa kumandasındaki Osmanlı ordusu 13 Kasım 1625'ten 3 Temmuz 1626'ya kadar Bağdat'ı kuşatma altında tuttu. Şehrin düşmesi an meselesi iken Osmanlı askerleri arasında baş gösteren hastalık ve yorgunluk sebebiyle netice alınamadı. 1629'da Sadrazam Boşnak Hüsrev Paşa ikinci kez Bağdat seferine çıktı. Kırk gün süren bu kuşatmadan da bir netice elde edilemedi. Merkezdeki karışıklıklar da Osmanlı ordusundaki gayret ve sebatı kırıyor, kesin bir sonuca ulaşmaya mâni oluyordu.

Dîn-ü Peygamber gayreti

Öte yandan Sultan IV. Murad Han idareyi ele alıp zorbaları temizledikten sonra önce Revan'ı fethetmiş ardından yaklaşık 15 yıldır düşman elindeki Bağdat'ı zaptetmeye niyet etmişti. Zira bu onun en büyük idealiydi.

Zira daha evvel Hafız Ahmed Paşa Bağdat önlerinde çaresiz kalıp da:

Aldı etrafı adûv (düşman) imdada asker yok mudur?

Dîn yolunda baş verir bir merd ü server yok mudur?

diyerek şikayette bulunurken;

Murad Han da:

Hâfızâ Bağdad'a imdad etmeye er yok mudur?
Bizden istimdad edersin sende asker yok mudur?
Merdlik dava idersin, bu muhanneslik neden?
Havf idersen, bâri yanında dilaver yok mudur?
Ebu Hanife şehrin ihmalinle viran ettiler;
Sende gayret-i dîn ü peygamber yok mudur?

beyitleriyle herkesi bu yüce dava uğruna şevke, gayrete ve aşka getirmeye çalışmıştı. Ancak bütün bu fedakârlıklar sonuç vermemiş ve Bağdat, Murad Han'ın içine sanki yüzyıl gibi gelen bir hasret ateşi yakmıştı.

Belinde Hz. Ömer kılıcı!

İran hükümdarı Şah Safi'nin sulh tekliflerini şiddetle reddeden genç Osmanlı Hükümdarı kendisinden önce Sadrazam Bayram Paşa'yı gerekli tertibatı alması için Anadolu'ya gönderdi. Sefer hazırlıklarını gören padişah da Sivaslı Abdülmecid Şeyhî Efendi'nin elinden Hazret-i Ömer'in kılıcını beline kuşandıktan sonra harekete geçti. 8 Mayıs 1638 günü Üsküdar ordugâhından, yanında 86 yaşındaki Şeyhülislâm Yahya Efendi, alimler ve veliler olduğu halde Bağdat'ı fethetmek niyetiyle hareket etti. Padişahın yapmış olduğu sefer hazırlıkları o kadar mükemmel ve zengin ve o kadar ihtişamlı idi ki bunlar kaynaklarda sahifelerce anlatılmaktadır. Nitekim Neft de güzel bir kasidesinde bu hususu belirtirken şöyle demektedir:

Nice benzer sana tarz-ı padişahân-ı selef
Bir midir pervâz-ı anka ile pervâz-ı cerad

Açıklaması: Geçmiş padişahların tarzları sana nasıl benzer. Ankanın uçuşu ile çekirgenin uçuşu bir midir?..

Osmanlı ordusu şehirlerden tam bir nizam ve disiplin içerisinde geçerek Konya yoluyla Haleb'e doğru hareket etti. Ordu Birecik'te iken Sadrâzam Bayram Paşa vefat etti. Padişah bu kıymetli devlet adamının vefatına çok üzülüp ağladı. Sadarete Tayyar Mehmed Paşa getirildi.

Musul'a varıldığında orduya gelen Hindistan elçisi huzura kabul olundu. Hind padişahı Murad Han'a gönderdiği mektupta kendisinin de Kandehar üzerine yürüdüğünü beyan ediyor ve Cenab-ı Hakkın her ikisini de muzaffer kılması için dua ediyordu. Hind elçisinin getirdiği kıymetli hediyeler arasında 150.000 guruş değerinde murassa bir kemer ile fil kulağından yapılmış ve üzerine gergedan postu geçirilmiş; tüfek, kılıç ve kargı kâr etmez diye inanılan bir kalkan dahi vardı.

Sultan Murad bu kalkanı önüne koydurarak mızrak ile öyle kuvvetli bir darbe vurdu ki mızrak kalkanın bir tarafından öbür tarafına geçti. Kalkanın içine 500 altın konularak elçiye teslim olundu. Osmanlı ordusu, İstanbul'dan hareketinin yüz doksan yedinci günü Bağdat önlerine ulaştı.

Haya ederim!

İmam-ı Azam türbesinin bulunduğu kısım surların dışında olduğundan daha önceden ele geçirilmişti. Padişaha öncelikle İmam-ı Azam Hazretlerinin türbesini ziyaret etmenin iyi olacağı söylenince genç ve haşin hükümdar ağlamaklı bir şekilde:

"Bağdat şehri sapıkların pis ayaklarıyla kirlenirken yüce imamımızın kabrini ziyarete gitmekten haya ederim" cevabını verdi.

Padişahın otağı Dicle'ye yakın bir tepenin üzerinde, İmam-ı Azam kalesi karşısına kuruldu. Ancak Murad Han otağına girmeden her gruba bulunacağı yeri göstermek üzere asker arasına karıştı. Daha önce Hafız Ahmed Paşa Bağdat'ı, aşağı tarafındaki Karanlık Kapı'dan ve Hüsrev Paşa ise İmam-ı Azam Kapısı tarafından kuşattıklarından bu mevkiler daha ziyade tahkim edilmişti. Veziriazam Tayyar Paşa bu durumu padişaha arz ile kuşatmanın, pek muhkem olmadığı haber alınan Ak Kapı tarafından yapılmasını arzeyledi. Mütalaası kabul olunarak hemen o gece asker siperler kazıp metrislere girdi. Diğer kale kapıları da kuşatıldı.

Ak Kapı tarafında veziriazam, yenieri ağası ve Rumeli beylerbeyi yerleşmişti. Bu mevkiden Karanlık Kapı'ya kadar Kaptan Paşa, Sivas Beylerbeyi, Samsoncubaşı, Köstendil ve Avlonya beyleri ve Mısır askeriyle beraber Anadolu Beylerbeyi emrindeki kuvvetler dizilmişlerdi.

Bağdat'ın müdafii Bektaş Han'ın emri altında 40 bin kişilik bir Safevi garnizonu bulunuyordu. Şah Safi ise atlı kuvvetleriyle Kasr-ı Şirin'e gelerek gün be gün muhasaranın gidişatını takibe başladı. O Bağdat'ın güçlü surlarına ve müdafaa kuvvetlerinin çokluğuna güveniyordu. Kuşatma uzayıp kış mevsimi gelince padişahın geri çekileceğini ümit ediyordu. Sultan Murad Han 12 bin kişilik sipahi kuvvetini İran içlerine sokup Şehriban bölgesini çiğnettiği halde Şah'ı savaş meydanına çekemedi.

Bu arada 18-20 okka gülle atan Osmanlı topları kaleyi şiddetle dövmeye devam ediyorlardı. Muhasaranın sekizinci günü metrisler hendek kenarına kadar vardı. Padişah devamlı olarak siperleri gezip askerleri teşcî ediyordu. İranlılar ise siperlere karşı yoğun taarruz ve baskınlarda bulunuyorlar ve bunlar Osmanlı askerinin gayretleriyle defediliyordu.

Şecaatin bu mudur?

Muhasaranın 37. gününe gelindiğinde hendekler dolmuş kale duvarları pek çok yerden yıkılmış bulunuyordu. Genç padişah veziriazamını huzuruna davet ederek; "Hendekler doldu niçin yürüyüş edilmiyor" diyerek tekdir etti. Sadrazam:

"Padişahım sabrolunsun. Yakında şehir feth olunur. Yürüyüşe zaman vardır. Acele ile askeri kırdırmayalım" deyince Padişah:

"Senin namın, dilaverliğin ve şecaatin bu mudur? Tehirin manası nedir?" deyince Veziriazam:

"Ben canımı padişahıma feda etmişim. Tayyar kulun ölmekle bir şey olmaz. Hemen Cenâb-ı Hakk kal'ayı ihsan buyursun" sözleriyle ertesi gün kaleye yürüyüş ilan ettirdi.

Bütün gece Osmanlı dilaverlerinin gözüne uyku girmedi. Geceyi dua, niyaz ve yakarışla geçirdiler. Sabah namazını kılıp güneşin doğması ile beraber Allah Allah! sedalarıyla yayından fırlayan ok gibi Bağdat üzerine aktılar. Vezirler, yeniçeri ümerası, beğlerbeyi ve sancak beğleri hendeklerden çıkarak en önde kuleler üzerine gittiler. Şiddetli çarpışmalar sonucunda bazı kuleler ele geçerek bayrak dikildi. Tayyar Paşa da daima ilk safta olmak üzere kılıcıyla Acemler'in başlarını uçurmakta iken, alnına bir kurşun isabetiyle şehit düştü.

Sultan Murad bunu duyunca teessür içerisinde kalarak:

"Ah Tayyar! Bağdat gibi bin kaleye değerdin" dedikten sonra vezirine rahmet okumuştur.

Tayyar Paşa İmam-ı Azam türbesinde, eskiden Bağdat valisi olan pederinin ayak ucunda defnolundu. Naima onun için "Said olarak yaşadı, şehit olarak öldü" ifadesini kullanmaktadır.

Sultan Murad Han, Tayyar Paşa'dan boşalan Veziriazamlık Makamına Kemankeş Kara Mustafa Paşa'yı getirdikten sonra: "Göreyim seni! Cenab-ı Hakk'ın inayetiyle Bağdat fethini senden beklerim. Bu hizmet için can ve başla çalışmalısın. Allah muinin olsun" dedi.

Mustafa Paşa yer öperek:

"Padişahın kalbi teveccühlerini ve hayır dualarını isterim" dedikten sonra ağlayarak çıktı. Kemankeş Mustafa Paşa, Tayyar Paşa'nın şehadetiyle askerin bir an için kesilen kahramanlıklarını yeniden alevlendirmek üzere hendek üzerine yürüdü. Mustafa Paşa'nın; levendlerinin ve ağalarının önünde bu şekilde ileri atıldığını gören askerler hep bir ağızdan; "Ölmek bu gün içindir" diyerek yeni bir şevkle çarpışmaya başladılar. Ve bütün kuleler alınıncaya, müdafiler aman dileyinceye kadar da durmadılar.

İşte Bir Avuç Kanımla Başım

Nihayet muhasaranın 40. günü Bağdat Hanı, muhafızlarından bir Acem vasıtasıyla Sultan Murad'a teslim olmayı kabul ettiklerini ve huzuruna varmak istediğini bildirdi. Genç Padişah başında levend varî bir keşmir şalı, onun üzerinde murassa bir iğne ile tutturulmuş sorgucu ve dizlerinin üzerinde kılıcı olduğu halde altın bir taht üzerine oturmuştu.

Şeyhülislâm, vezirler ve sâir erkan da yerlerini alınca Bektaş Han korkusundan aklı başından gitmiş bir halde titreye titreye huzura girdi ve yer öperek el pençe durdu. Hünkâr; büyük bir şevketle:

"Neden bana karşı koydun? Bu kadar direnmek neden gerekti? Daha evvel aman dilesen olmaz mıydı?" deyince Bektaş Han tekrar yer öptükten sonra:

"Velinimetimiz olan şahımız uğruna elden geldiği kadar direnmek lazım idi. Nitekim saadetlü padişahımın kulları da uğrunuzda ellerinden geleni yaparlar. İşte bir avuç kanımla başım ve canım. Huzurunuza geldim. Dilerse katletsin, dilerse affetsin. Ferman padişahımındır."

Bu cevabı beğenen Hünkâr:

"Elbette öyledir. Efendine hizmet etmek ise ancak bu kadar olur. Sana ve sana tabi olanlara aman verdim."

Böylece, muhasaranın 40. günü Bağdat bir kez daha Osmanlı Türkleri'nin idaresi altına giriyordu (24 Aralık 1638).

Bağdat kalesi bu şekilde teslim olduğu ve içinde bulunanlara aman verildiği halde, iç kaledeki bazı mutaassıp Safeviler teslim olmayı reddederek mukavemete kalkıştılar. Ancak, ertesi gün Halef Han'ın müdafaa ettiği iç kale zorla alınarak karşı koyanlar kılıçtan geçirildiler. Bunlardan ancak üç yüz kadarı çoğu yaralı oldukları halde kaçıp kurtulabilmişlerdir.

Bağdat'ın fethine Sultan Murad Han "Gazam" (H.1048) lafzını târih olarak düşürmüştür. Ayrıca:

Hızr âsâ geldi yetdi himmet-i kutb-ı zaman
Bî taab feth eyledim Bağdad şehrin râyekân

beytini şehrin fethi münasebetiyle söylemiştir.

Şeyhülislâm Yahya Efendi de:

Hazret-i Sultan Gâzî Hân-ı Murâd-ı kâmyâb
Eyledi çün feth-i Bağdad'a seadetlü hücum
Hakk Teâlâ Hazreti anı müyesser eyledi
Didi târihin lisan-ı feth "Gül Hâkan-ı rum"
(H.1048)

diyerek fethe tarih düşürdü.

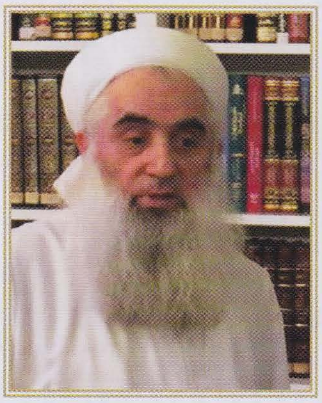
Bağdat fatihi Sultan IV. Murad tebrikleri kabul ettikten sonra büyük bir gönül huzuru içerisinde maiyetine dönerek:

İşte şimdi mezhebimizin reisi Ebû Hanife Hazretlerini ziyarete yüzümüz oldu.. dedikten sonra bütün maiyyetiyle birlikte Hazret-i İmam-ı Azâm'ın türbesine yüz sürdüler.

Bağdat yeniden…

Sultan IV. Murad, Safeviler elinde çok tahrip gören Bağdat'ı imar etmek için büyük para harcadı. İmam-ı Azâm Ebu Hanife Hazretlerinin türbesi bakımsız ve perişan bir haldeydi. Padişah, atası Süleyman Han'ın yaptırdığı türbenin aynı şekilde inşasını emretti. Bütün kafes şebekesi som gümüşten yapıldı. Altın ve mücevherli yüzlerce kandil kondu. Saadetlü kapısı ve eşiği gümüşten yapıldı. İmam Musa Kâzım, Abdülkâdir Geylanî, Şeyh Şihabüddin Sühreverdi hazretlerinin türbeleri de aynı güzellik ve muhteşemlikte inşa olundu.

O günden sonra bir daha düşman ayağı Bağdat'a basamadı. Ta ki, Birinci Cihan Harbi sonunda İngiliz oyunları ortaya çıkana kadar.

RÂBITA'NIN USUL-İ FIKIH IŞIĞINDA TAHLÎLİ -1-

HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

Bundan sonra... [1]

İslâm Ümmeti içinde **Sûfiyye-i Aliyye**'nin 'âlimi ve 'avâmıyla hemen hemen hepsinin,Tefsîr, Hadîs, Fıkıh ve Akâid âlimlerinin de bir nicelerinin yapa geldikleri **Râbıta** ameli var. Bu amelin, zamânımızın kimi ilim adamı pozlarındaki câhil edebsizlerince ve onların yollarından giden sürülerce **şirk** olarak i'lân edildiğini işitiyor ve okuyoruz. Bunlar esâsen cevâb vermeye bile değmeyen sefîhler iselerse de, şeytânî vesveseleriyle aldatıp kandırdıklarına ve de sâmîmî kimselere faydası olur düşüncesiyle bu makâlede bahsi geçen mevzû'u incelemek istiyoruz. Ve billâhi't-tevfîk...

Râbıta Ne Demektir?

Lüğatta Râbıta; **Râbıta**, rabt eden, bağlayan şey demektir. **Râbıta**, ulka ve vuslat demektir.[2] **Ulka** ise...... ve ilişik'e (yani alâkaya) denir. **Benim şu malda ulka'm, ya'ni alâkam var** dersin.[3]

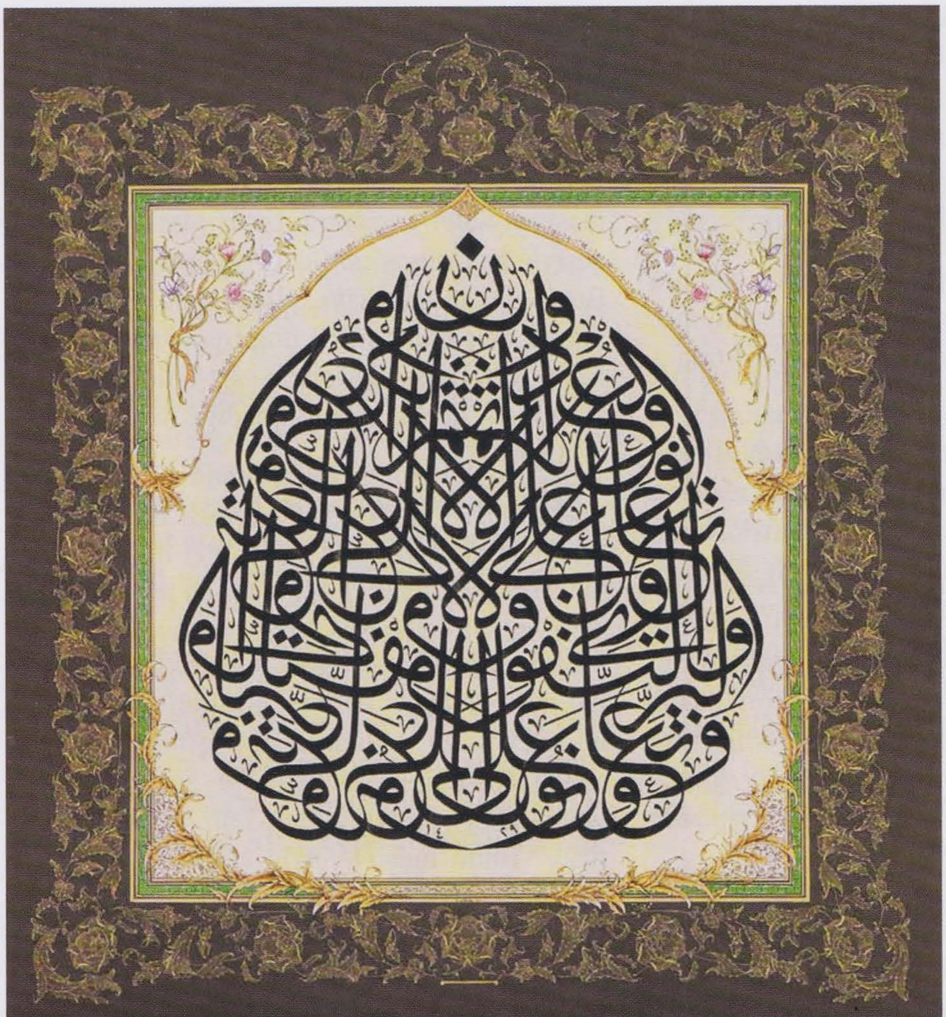
Taallük, bağlantı, tutunulacak şey.[4] **Vuslat:** Ulaşmaklık, ittisâl ma'nâsınadır.[5] Şu hâlde, Tâcü'l Arûs sâhibi Zebîdî'ye göre Râbıta, **İlişik, alâka, ulaşmaklık ve ittisâl**/bitişmekdemektir.

Istılâhta Râbıta: Tasavvuf ıstılâhındaki **Râbıta,** değişik çeşitleriyle, farklı farklı ta'rîf edildiyse de, bizim üzerinde duracağımız çeşidi ve onun ta'rîfi şudur: **Râbıta**, bir mürîdin, fenâ fillâh'a[6] ulaşmış mürşid-i kâmilinin rûhâniyetiyle beraber, (kalbiyle) ondan yardım istemesinden ve sûretini kalb gözünün önüne getirerek hayâl etmesinden ibarettir.[7]

Temhîd:

Râbıta, ya hem ma'nâ ve muhtevâ, hem de şekil ve sûret olarak Saadet asrında vardı, veya yoktu. Var idi ve -kimi câhil ve sapıklarca iddiâ edildiği gibi- **küfür** idiyse, hakkında açık âyet ve hadîsin bulunması gerekirdi. Biz, kitâbımız Kurân'da böyle bir âyet veya onun birinci ve en esaslı tefsîri olan Sünnet'te de zayıf bile olsa bir hadîs bilmiyoruz. Vardır, diyen Allah celle celâlühû'ya veya Resûl'ü sallallâhu aleyhi ve sellem'e iftirâ ediyor, demektir.

Hem ma'nâ ve muhtevâ, hem de şekil ve sûret olarak iki cihetiyle Saâdet asrında yok idiyse, ya ma'nâ ve muhtavâ olarak var idi ama şeklen ve sûreten yok idi, veya hem ma'nen hem de şeklen ve sûreten yok idi.

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

"İyilik(leri) **yapma ve takvâ üzere yardımlaşın. Günah** (yolunda) **ve** (intikamda) **haddi aşmak üzere yardımlaşmayın."**

Hem ma'nen, hem de şeklen ve sûreten yok idiyse, Şerîat tarafından, hakkında her bakımdan susulan bir şey olmuş olacağından **küfür** veya **şirk** olduğunu iddiâ etmek, **küfür** veya **şirk**, yahud da **fısk** ve **bid'at**tır. Zîrâ böyle bir iddiâ yeni bir teşrî'/kanun îcâd etmek, veya, ya câhilce konuşmak yahud da hakâret demektir. Bu ise küfür veya fıskdır. Yok eğer, **şeklen ve sûreten yok idiyse de, ma'nâ ve muhtevâ bakımından var idive şirktir; veya tam tersine mendûb bir ameli ihtivâ etmektedir**, deniliyorsa, ortaya iki zıd kanâat çıkıyor: **Birincisi**, **Râbıta**, **şirk, veya harâm, yahud mekrûh olan bir bid'attir** fikri, i**kincisi** ise, **Râbıta**, **mendûb**, **veya sünnettir** i'tikâd ve anlayışı… Şu iki takdîrde de, ortada, bir çeşit **ictihâd** veya daha dar ma'nâda bir nev-i **kıyâs** var demektir. Bu hâlde, önümüze ciddî iki müşkil/problem çıkıyor; **Birincisi**, bu ictihâdı ve kıyâsı kim yaptı veya yapacaktır?

İkincisi, bu ictihâdın İslâmî hükmü ve değeri ne olacaktır? Şu ictihâdı yapan geçmişte hiçbir müctehid bilinmemektedir.

Bilen varsa bildirsin. Bunu şimdilerde yapacak olanlar, **Râbıta** inkârcıları gibi yer ile göğü ayıramayacak kadar sarhoş ve mübtezel, tezekle çöreği fark edemeyecek kadar aç ve şaşkın kimseler ise, iş çok feci; âyet ve hadîslerle oynanılıyor demektir. Bu oynamaya, -şâyet, **küfürdür** diyemiyorsanız bile- en azından **harâm olan bir cinâyettir**, demek zorundasınız. Akıllı ilim sâhibleri ve ayıkların şu cinâyete müsaade etmemeleri îcâb eder.

Bu ictihâd ve kıyâsı yapacak olanlar, eğer mutlak olarak/her bakımdan veya en azından kısmen ictihâda ve kıyâs'a ehil kimselerse, şu ictihâd ve kıyâsın hükmü **zann** olmakla, **katî**/kesin **harâm** değil de, en fazla **ictihâdî bir harâm** olur. Onu kabûl etmeyenler kâfirlikle suçlanamazlar.

Sözü edilen ictihâd ve hükmün karşısında ictihâda ehil kimselerce yapılan zıd içtihadlar yoksa, **fâsıklık, sapıklık** ve **bid'atçılık**la ithâm edilebilir. Karşısında ehil kimselerce yapılan zıd ictihâdlar varsa, **fâsıklıksapıklık** ve **bi'atçılık**la da ithâm edilemezler. Hâl böyleyken şu câhiller ve sapık **Râbıta** inkârcıları ağızlarına geleni söyleyebiliyorlar. Kendileri **kültürlü**(!) ama câhil, **dünya haritasında Amerikanın nerede olduğunu bilen** ama kendinin ve cennet ile cehennem'in nerelerde, hangi yolların ucunda olduğundan habersizdirler… Kıyâs bile kabûl etmeyecek ölçüde kendilerinden üstün ve ictihâda hakîkaten ehil olanlara salya sümük saldırıyorlar…

Te'vîl kaldırmayan zırvalarına ters düşmesine rağmen doğru neticeleri veren ictihâdlar yapabilen muhâtâblarını şu ictihadlarında **müşrik**likle suçlayabiliyorlar...

Mes'elenin Usûl-i Fıkıh Cihetiyle Tahlîli

Ele alacağımız mes'elelerin sağlam bir zemîne oturtulabilmesi için onlara bir çeşit mukaddime/öncül olma mâhiyyetinde bazı usûlî[8] **Nokta**lara ihtiyac vardır.

Bu sebeble burada birkaç **Nokta**'ya açıklık getirmeyi münâsib görüyoruz. Zîra şu mes'elelerin anlaşılması sözünü ettiğimiz **Nokta**ların kavranması zemînine oturacaktır. Ancak, ilim sâhibleri takdîr ve teslîm ederler ki, bu bahis mevzûu edeceğimiz **Nokta**lar, aslında çok geniş mevzûlardır ki, böylesi bir makâle bunların her yanıyla ortaya konulmasına, tahlîline ve münâkaşasına elverişli değildir. Değilse, esas maksad boğulup anlaşılmaz hâl alır. O yüzden biz burada, şu husûslara sadece kısaca dikkat çekeceğiz:

Birinci Nokta

Şâri'in Terk'i Neyi İfâde Eder?

Resûlüllah sallalahu aleyhi ve sellem efendimiz veya Ashâb'ının **yapmadığını yapma**nın hükmü nedir? **Terk**, yani bir şeyin Efendimiz sallallâhu teâla aleyhi ve sellem ile Ashâb'ı tarafından yapılmamış olması onun **harâm olduğu**na veya **câiz olmadığı'**na delîl midir? İddia edildiği gibi, **Râbıta**, Onlar tarafından yapılmadıysa, ona ne hüküm verilecektir? **Terk**, **yapmama** işi demektir. Bu yüzden şu husûs, Usûl-ı Fıkh'ın Nebî sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz'in **fiiler**i bahsıyla alâkalıdır.

Hâfız Muhaddis Allâme Abdullah **Muhammed Sıddîk el-Ğumârî** bu husûsla alâkalı olarak yazdığı **Husnü't-Tefehhüm ve'd-Derk li Mes'eleti't-Terk** isimli eserinde **terk**'in ne **harâm**lık ne de **mekrûh**luk delîli olmadığını etraflıca anlatmaktadır. Sözünü ettiğimiz risâleden bir kısmını aktarmayı kâfî görüyoruz:

Hâfız Ğumârî şöyle diyor: Yalnız başına **terk**, kendisiyle beraber, **terk edilen**in yasaklanan bir şey olduğuna dâir bir nass bulunmadıkça, onun (terkedilen şeyin)harâmlığına delâlet etmez. Aksine o işin en fazla, meşrû' olduğunu gösterir. O terk edilen (yapılmayan) işin mahzûrlu oluşu ise tek başına **terk**den anlaşılmaz.

İmâm **Ebû Saîd İbn-i Lübb (701-782),** namazdan sonraki düâyı -bunun bu şekilde yapılmasının Selef'in yaptığı bir iş olmadığı gerekçesiyle mekrûh gören(ler)e cevâben şöyle dedi: Bu (Selef'in şu düâyı bilinen şekliyle yapmadığına dâir olan) nakil doğruysa,[9] şu **terk**, ancak o **terk edilen**de **terk**in câiz olduğu ve onda zorluk ve darlığın bulunmadığı hükmünü gerektirir.

Bilhassa düâ gibi Şerîat'ta yerleşmiş umûmî bir temel esâsa dayanan husûsta **terk edilen**in harâm veya mekrûh oluşunu ise hiç gerektirmez.

Ebû Dâvud ve **Nesâî**, Câbir İbnü Abdillah'dan rivâyet ettiler: Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem'in iki işinden ikincisi, ateşin (pişirerek) değiştirdiği şey(-i, yemeği yemek)den dolayı abdest almayı **terk**etmektir...[10] Bunu mes'elemizle alâkalı olarak delîl getirmek açık bır husûstur.

Zîrâ ateşle pişen yemekten dolayı abdest almak vâcib olsaydı, Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem abdest almayı terketmezdi. Mâdem ki, terk etti, bu, onun (câiz olmadığını değil) vâcib olmadığını gösterir.

İmâm Ebû Abdillâh et-Tilimsânî (Ö:771) şöyle dedi: Bir hüküm bildirmekte **fiil'e**/yapmaya, katılan şeylerden biri de **terk**/yapmamakdır. Zîrâ Resûlüllah sallalahu aleyhi ve sellem efendimiz'in **fiili**/bir şeyi yapması ile **harâm olmama**ya delîl getirilirse, **terki**/yapmaması ile de **vâcib olmama**ya delîl getirilir. Bu, ashâbımız(Mâlikî İmâmların)ın ateş dokunan (ateşte pişen) şeyler(i yemek)ten dolayı abdestin (vâcib) olmadığına delîl getirmeleri gibidir...[11]

Çünki, belki o anda onu yapmalarına bir mâni' vardı. Veya ondan daha fazîletli bir şeyden ötürü, yahud onun bilgisi hepsine ulaşmadığından, onu terk ettiler, yapmadılar.

İmâm Buhârî, Sahîh'inde, **Nebî sallalahu aleyhi ve sellem'e yaptıkları işlerde uymak** bâbında İbn-i Ömer radıyallahu anhüma'dan şöyle dediğini rivâyet etti:

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bir altın yüzük edindi. İnsanlar da derhâl altun yüzükler edindiler.

Ben bir altun yüzük edindim dedi, hemen ardından onu attı ve ben onu ebediyen giymeyeceğim buyurdu ve insanlar yüzüklerini derhâl attılar.[12]

İbn- i Hacer, (İmâm Buhârî, Sahîh'inde) bu misâlle iktifâ etti. Çünki o (misâl), **yapmak** ve **terketmek**'te/yapmamakta O'na (Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e) uymayı ihtivâ etmektedir, dedi.

Ben (Ğumârî) **Derim ki**, İbn-i Hacer'in **terk etmek** ta'birinde mecâz kullanılması vardır.[13] Çünki, atmak **fiil**dir. Onlar O'na (şu) fiil'de uydular. Terk ed(ip bir daha yüzük takma) mak şu fiilin netîcesidir…[14] Yine biz Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e, O'ndan sâdır olan her bir şeyde uymayı inkâr etmeyiz. Aksine onda (şu uymakta) fevz ve seâdet görürüz.

Lâkin Mevlid- i Nebevî ve Mi'râc gecesinde olduğu gibi, **yapmadığı**nın da harâm (veya mekrûh) olduğunu söylemeyiz. Çünki bu (harâmlık iddiâsı) Allah celle celâlühû'ya yapılan bir iftirâdır. Kezâ, Selef'ın bir şeyi terk etmesi, yani yapmaması da o işin mahzurlu (yasaklanmış) olduğunu göstermez.

İmâm Şâfiî Şöyle dedi: Şerîat'tan dayanağı olan hiç bir şey, Selef onu yapmasa bile bid'at değildir. (**Ğumârî'den nakiller bitti.**)[15]

Şu husûsta, mezheblerde değişik görüşler olduğu farz ve isbât edilse bile, böyle bir icdihâdî genişliğe rağmen, kimse **Râbıta**'ya **küfür**dür diyemez. Derse, en hafîfinden yobazlık etmiş olur.

İkinci Nokta:

Eşyâda asıl olan nedir?

İbn-i Nüceym şöyle diyor: Eşyada asl olan -delîl mübâh olmadığını göstermedikçe- **mübâh olmak**mıdır? Bu, Şâfiî'nin mezhebidir. Veya delîl mübâhlığı göstermedikçe, **harâm olmak** mıdır? Şâfiîler, bu görüşü Ebû Hanîfe rahmetüllâhi aleyh'e dayandırmışlardır. **El-Bedîu'l-Muhtâr**'da şöyle denilmiştir: Seçilen görüş, Şerîat'tan önce amellerin hükümlerinin bulunmamasıdır…. **El-Menâr**'a, musannifi (**İmâm Nesefî**) tarafından yazılan şerhde şöyle denilmiştir: Eşya (varlıklar ve işler) bazı Hanefî âlimlere göre aslında **mübâhlık** üzeredir. Kerhî onlardandır. Bazı hadîs âlimleri **eşyada asl olanın yasaklık olduğu**nu söylemişlerdir. Ashâbımız (Hanefî âlimleri) onlarda (eşyada) asl olanın**tevakkuf** olduğunu söylemişlerdir. Bunun ma'nâsı şu demektir. Eşyanın mutlaka bir hükmü vardır. Ancak biz onu aklımızla bilemeyiz. (**Nesefî'nin dediği bitti**)

Hidâye'nin **İhdâd** faslında, **Mübâhlığın asıl olduğu** ifâdesi vardır. (**Hidâyenin sözü bitti**)

Bu anlaşmazlığın eseri, âyetlerde ve hadîslerde **susulan**, hakkında bir şey söylenmeyen husûslarda ortaya çıkar. Hâli müşkil/problemli olan şeyler bu kaide üzerine oturur. Bu müşkil mes'elelerden biri de işi müşkil olan hayvandır. (**İbn-i Nüceym'in sözü bitti.**)[16]

Hamevî de, el-**Eşbâh Hâşiyesi**'nde kısaca şöyle dedi: **Kasim İbn-i Kutlu Buğâ** bazı ta'liklerinde,[17]şöyle söyledi: Seçilen görüş, Ashâbımızın cumhûru/çoğu katında asl olanın mübâhlık olduğudur.**Fahru'l-İslâm** bunu/mubâhlığı peyğamber bulun-madığı zamanla sınırlı tutmuştur…..[18]

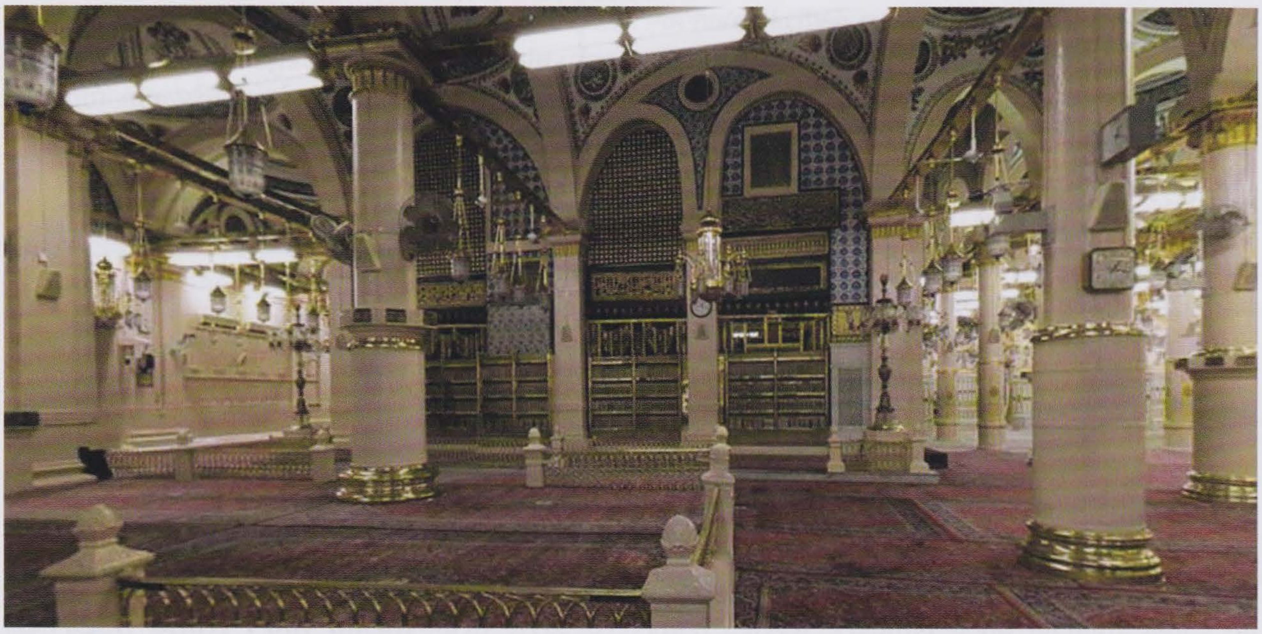
Kişinin kendine veya başkalarına zararlı olduğu husûslar tartışma sahasının dışındadır.[19]

Taftâzânî de, **et-Telvîh**'de, **eşyada asl olanın mübâhlık olacağı**nı söylemiştir.[20]

Abdü'l-Hayy el-Leknevî,deryâlaşmış olmakla vasfettiği Es'ad[21] er-Rûmî'nin **nefis bir eser** diyerek övdüğü **Mecâlisü'l-Ebrâr** isimlikitâbından şu nakli yapıyor: Hakk olan, eşyâda, peyğamberlik gelmeden önce bir hükmün bulunmamasıdır. Peyğamberlikten sonra da, âlimler bu husûsta üç ayrı görüş üzre ihtilâf etmişlerdir: **Birincisi**, Şerîat delîli mübâhlığını göstermedikçe **harâm** olduğu, **ikincisi,** Şerîat delîli harâmlığını göstermedikçe **mübâh**lıkla sıfatlanacağı, **üçüncüsü** ve doğru olanı da bu husûsta, tafsîlin olduğudur/işin ayrılmasının lâzım geldiğidir: O da, zararlı şeylerin harâmlıkla, -ki, bunun ma'nâsı, asl olanın kendinde harâmlık olduğudur- faydalı (veya zararsız) olanların da mübâhlıkla sıfatlanacağıdır.[22]

Âlimlerin bu husûstaki ifâde tarzları bir çok farklı tercîhleri ihtivâ ediyorsa da nakilleri artırarak mes'eleyi uzatmak istemiyor, bir nakil ile sözü bitirmek istiyoruz;

İ'lâu's-Sünen sâhibi Allâme **Zafer Ahmed el-'Usmânî et-Tânevî** şöyle dedi: Âlimler bu husûsta üç görüş üzere ihtilâf etmişlerdir.

Birincisi, mübâhlık delîli gelmedikçe her şey **yasaklık** üzeredir. Bu, Şâfiîlerin çoğunun mezhebidir. **İkincisi**, yasaklık delîli gelmedilçe her şey **mübâhlık** üzeredir. Kerhî, Ebû Bekr er-Râzî, Hanefî ve Şâfiî fakîhlerinden bir tâifenin ve Mu'tezile'nin çoğunun mezhebidir.

Et-Tefsîru'l-Ahmedî(isimli ahkâm tefsîrin) de ve Müsellemü's-Sübût(isimli Usûl-i Fıkıh kitâbların)da böyle denmiştir.**Üçüncüsü**, kendisinde hangi hükmü gerektireceğine dâir delîl gelmedikçe **eşyânın hiçbir hükmü yoktur**. (Bu da, Eş'arî ve Ona tâbi olanların görüşüdür. Tânevî) İbnü'l-Arabî el-Mâlikî'nin Ahkâmu'l-Kur'ân'ında böyle yazılıdır.[23] Yani, bazı eşyâda asl olan harâm, kimisinde de mübâhlık... Âlimlerin anlaşmazlığı her husûsta değil bazı maddelerdedir... Bizce en isâbetli kanaat da -Allahu a'lem- budur.

İbn-i Nüceym'in **âyetlerde ve hadîslerde susulan, hakkında bir şey söylenmeyen husûslar** sözünü iyi anlamak îcâb eder. Aksi hâlde mühim yanlış anlamalar olur, hatâlar yapılır ve hakîkatler tes yüz edilir.

Hâfız Muhaddis **İbn-i Receb el-Hanbelî**, şöyle diyor: Bilinmesi lâzım gelen husûslardan biri de şudur: Bir şeyin harâmlık ve helâllik ile zikredilmesi Kitâb ve Sünnet'in nasslarından anlaşılması bazen gizli kalabilir.

Zîrâ, nassların ma'nâları göstermesi, kimi zaman **nass ve tasrîh** (açıkça ifâde etmek)yoluyla, kimi zaman, **umûm ve şümûl** yoluyla, bazen **fehvâ** ve **tenbîh** yoluyla olur.

(Bu fehvâ yoluyla olması) O ikisine (anaya ve babaya) öf bile demeyin âyetinde olduğu gibidir. Zîrâ, **öf** demekten daha büyük olan incitme çeşitlerinin bu yasaklamaya girmesi evlâ yolla olur ve buna **mefhûm-i muvâfakat** denir. (Nassın harâmlık ve helâlliğe) delâleti bazen **mefhûm-i muhâlefet**[24]yoluyla olur... Âlimlerin çoğu bunu (**mefhûm-i muhâlefet**i) almışlar ve hüccet olarak kabûl etmişlerdir. (Nassın harâmlık ve helâlliğe delâleti) bazen da **kıyâs** bâbından olur. Şâri' (Allah celle celâlühû veya Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem) ma'nâlardan bir ma'nâdan dolayı bir şeyde bir hükmü anlatır ve o ma'nâ bir başka şeyde de bulunur.

O takdîrde şu hüküm âlimlerin çoğuna göre, o ma'nânın bulunduğu her şeye geçer. Bu, Allah celle celâlühû'nün indirdiği ve i'tibâr edilmesini emrettiği adâlet ve terâzî bâbından olur. Bütün bunlar, nassların kendisiyle harâmlık ve helâlliği göstermesi bilinecek şeylerdendir. Hakkında bunların hiç birisi bulunmayan husûslara gelince... Orada (şu husûslarda Kur'ân ve Sünnet'te) vâciblik ve harâmlık zikredilmemekle, onların afvedilmiş (serbet sâha) olduğuna delîl getirirlir.[25]

Şu hâlde delîllerin delîlliğini bilmek de, hidâyet ve istikâmetin yanısıra akıl ve ilim dahî ister. Bu sebeble çokça görülmektedir ki, çok açık delîl gösterilmesine rağmen, hidâyetsizlik yüzünden **hani delîl**?diyehöykürenler vardır. Diğer tastamam olmayan delîl getirme yollarıyla ise, yanlarına hiç yanaşmayın. Öte yanda da, bir çok câhil bazen bir nice isyânı **İslâmın Rûhu** veya **Kur'ân'ın**

rûhu,yahud **Sünnet'in rûhu**na uydurur, câiz veya vâcib, yâhud îmânın esasından görür ve gösterir. Kimi zaman da, bir çok câizi veya vâcibi, **İslâm'ın Rûhu** veya **Kur'ân'ın rûhu**,-yahud **Sünnet'in rûhu**na ters görüp göstererek **harâm** veya **küfür**i'lân eder.

Râbıta'nın, şu **eşyâda aslolan nedir**? mes'elesiyle olan alâkasına gelince... Meşrûiyetine dâir hiçbir nass bulunmasa bile, yasaklığına dâir kâfî bir delîl bulunup getirilemediği müddetçe "**eşyâda aslolan mübâhlıkdır**" görüşüne Râbıta en azından mübâh olur. İyi maksadlarla yapılması ve iyi hedeflere götürmesiyle de müstehâb bir ibâdet hâlini alır.

Üçüncü Nokta

İhtiyâc Ânında Açıklama Terk Edilebilir mi?

Beyân,yani açıklama, ihtiyâc duyulan bir vakitte ve yerde, sonraya bırakılabilir veya terkedilebilir mi? Açıklamaya ihtiyâc duyulan bir zamanda açıklamayı geciktirmenin hiçbir şekilde câiz olmadığında usûlcülerin icmâı vardır. **İhtiyâc vakti** demek, o vakit demektir ki, açıklama o zamandan sonraya bırakılsa, mükellef olan kişi, mükellef kılındığı vazîfeyi, onu işlemekle mükellef kılındığı vakitte yerine getirmeye imkân bulamaz.

Bu te'hîrin câiz olmadığının delîli şudur: Eğer şu geciktirme câiz olsaydı, bu, güç yetmeyecek bir şeyi kişiye yüklemek olurdu. Çünki mükellef bu hâldeyken kendisine yükleneni yerine getirmeye imkân bulamaz. Kullara güçlerinin yetmediği şeyleri yüklemek ise, onlardan düşmüştür.[26]

Açıklamayı **geciktirmek** câiz değilse, **hiç açıklamamak** haydi haydi câiz değildir.

Câhil sapıklarca **şirk ve küfür** veya **harâm** olduğu iddiâ edilen **Râbıta** hakkında -şâyet iddiâ doğru olsaydı- Tevhîd dîni İslâm'ın söz söylememesi mümkin miydi? Söylediyse hangi âyet veye hadîste söyledi? Delîl getirilsin. Ancak âyetler ve hadîsler hasta beyin ve yüreklerce tahrîf edilmesin. Allah celle celâlühû'ya veya Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'e iftirâ edilmesin.

Dördüncü Nokta

İstıslâh veya Mesâlih-i Mürsele Bir Delîl midir?

İstıslâh veya **Mesâlih-i Mürsele** ne demektir, hüccet midir? Bu, Usûl-i Fıkh'ın mühim ve münâkaşalı mevzûlarındandır. Şu ağır münâkaşalarla zâten karışık ve bulanık olan kafaları daha da karıştırmak istemiyoruz.

Kâdî Mücâhidü'l-İslâm el-Kâsimî bu husûsu açık ve anlaşılır bir tazda Fıkhu'l-Müşkilât isimli eserinde uzunca ele aldı.[27] Mevzûu oradan hulasa ederek buraya almak istiyoruz: Maslahat kendinde **kuvvetli salâh** bulunan şey için kullanılır. Öyleyse **lügatta** maslahat, ister fayda ve lezzetleri kazanmak gibi **celb**etmekle olsun, isterse zararlı şeyleri ve elemleri savmak gibi def etmek ile olsun, kendinde menfaat bulunan her bir şey demektir. **Istılâhta** ise, sonsuz hikmet sâhibi olan Şâri'in, kulları için hedeflediği, dinleri, canları, akılları, nesilleri ve mallarını korumak ve bu muhafazayı yok edecek şeyleri defetmekle alâkalı menfaattir.

İmâm Ğezâlî rahimehullah şöyle diyor: **Maslahat** aslında fayda celbetmek ve zarar defetmek demektir. Biz (**maslahat bir hüccettir** derken) şu fayda te'mîni ile zararı savmayı kasdetmiyoruz. Zîrâ bu **fayda te'mîni ile zararı savma** kulların maksadlarıdır.

Kulların salâhı ise maksadlarını elde etmektedir. Lâkin biz, **maslahat**ile Şerîat'in maksadını (hedefini) korumayı kasdediyoruz. Şeriat'in kullardan maksûdu, aradığı beş şeydir: O da onlara dinlerini, canlarını, akıllarını, nesillerini ve mallarını korumasıdır. Şu beş temel esâsı korumayı içinde bulunduran her şey **maslahat**, şu beş esâsı yok edecek her bir şey de **mefsedet**/zarar, bunların defedilmesi de **maslahat**dır.[28] İmâm Râzî de, benzer ifâdeleri kullanıyor.[29]

Acaba bu **maslahat** ve **mefsedetler**i bilebilmenin ölçüsü nedir, bunları akıllarımızla bilebilir ve ta'yîn edebilir miyiz? Yahud akıllarımızı Şerîat sâhibinin önüne geçireceğiz, sonra da **maslahat**tır veya**mefsedettir** diye o hükmü vereceğiz, öyle mi?Birinci şekli seçecek olursak, Şerîatin ve dinin temeli yıkılır. Zîra kısa akıllarımız mefsedetleri maslahatların, maslahatları da mefsedetlerin yerine koyarak Şerîat heykelinin tamamını ve din sarayının bütününü yıkar.

Bu kapıyı açmak Şerîatin hudûdunun ve nasslarının tamamını değiştirmeye götürür.[30]

Maslahatlar, üçe ayrılır: **Bir**: Mu'teber olduğu Şerîat'te sâbit olan maslahatlar. **İki**: Mu'teber olmadığı/geçersizliği Şerîat'te sâbit olan maslahatlar. **Üç**: Ne mu'teber olduğu ne de mu'teber olmadığı Şerîat'ta bulunmayan maslahatlar.

Bu üç maslahattân birinci kısım, **mu'teber**/geçerli **maslahatlar**, ikinci kısım, **Mulğât**/iptal edilen**maslahatlar**, üçüncü kısım da, **Mürsel**/salınan **maslahatlar**dır. Şu hâlde **Mesâlih-i Mürsele** Şer'îat sâhibi tarafından ne mu'teber olduğuna, ne de mu'teber olmadığına, iptâl edildiğine dâir delîl bulunmayan maslahatlar demektir. **Mürsele** ve **mutlaka** diye isimlendirilmelerinin sebebi, onların ne mu'teberlik delîli ne de iptâl delîli ile bağlanmamış olmalarıdır.

Şâtıbî şöyle diyor: **Istıslâh**, hakkında, nass ve icmâ' bulunmayan bir hâdisede Maslahat-ı Mürsele'yi gözeterek hüküm çıkarmaktır.[31] Bazıları, İmâm Mâlik'e, 'hükümlerin teşrî'ine binâen Mesâlih-i Mürsele'ye mutlak olarak i'tibâr ettiğini, maslahatın **hakîkî** ve **âmme**, yani sadece ferdi değil de umûmu/geneli içine alacak şekilde olmasını şart koşmadığını nisbet etti. Lâkin Âmidî bu nisbeti inkâr etti.[32]

Ebû Bekr el-Bâkıllânî, Şâfiîlerin çoğu, Hanbelîlerden sonraki âlimler ve bir kısım Hanefîler,[33] Istıslâh'ın (**Mesâlih-i Mürsele**'nin) hüccet (kesin delîl) oluşunu inkâr etmektedirler.[34] **(Kâsimî'den yapılan hülâsa nakil son buldu.**)

Kâsimî bazı muhakkıkların Hanefîlere nisbet edilen inkârın doğru olmadığını bir takım misâller vererek söylüyorsa da bunların kimler olduğunu söylemiyor. Hâsılı, bu **Mesâlih-i Mürsele**'yi Şer'î bir hüküm çıkarmakta hüccet kabûl etmeyen fukahâ olduğu gibi, kabûl eden fukahâ da vardır.

Öyleyse kabûl edenlerin usûlüne göre, lehinde veya aleyhinde naklî delîl bulunmadığı farzedilen Râbıta da, -Şerîat'in gözettiği maslahat ve faydası gösterilebiliyorsa,- şu örüş sâhiblerince asla redde-dilemez. Ancak, **anzetün ve in târet**/uçsa da keçidir şeklindeki Arab atasözünde de ifâde edildiği gibi, **müşrik inâd**ına sâhib olanlar, inkârlarında yine de ısrâr edeceklerdir.

Kaynaklar

1- Şu yazı bilhassa bir ilim yetîmi ve fakîri olan Profesör Abdulaziz BAYINDIR'ın ve beşik şeyhliği ile hakiki şeyhliği karıştıran Ferit AYDIN isimli kimsenin hezeyanları münâsebetiyle kaleme alınmıştır.

2- Tâcü'l-Arûs: 10/262

3- Âsım Efendi, Kâmûs Tercümesi: 3/659

4- Mısbâh: 462

5- Ahterî: VSL maddesi.

6- Allah'ın razı olduğu şeylerde yok olma mertebesine varmış. (İmâm Rebbânî: Mektûbât:1/102-103)

7- Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî, Risâle-i Râbıta, Reşâhât kenarı: 222-223

8- Daha **kültürlü** veya **entellektüel** (!) zevâtın ifâdesiyle, **metotik** yahud **metodolo jik**

9- Ki doğru değildir. Söz doğru olduğu takdîrdedir.

10- Yani önceleri ateşte pişen yemeği yediği için abdest alıyordu. Sonra artık ab- dest almadı.

11- Ama abdest alsa daha iyi olur.

12- Buhârî, Sahîh, İ'tisâm: 4, Meğâzî:74, Müslim, Libâs:52, Ahmed Hanbel, 4:165-

13- Bir şeyi zikredip netîcesini kasdetmek de bir mecâzdır.

14- Altun yüzüğü Ashâb'ın kullanmamaları, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in onu kullanmayı **terk** edişinden değil,**kullanmayacağım** sözünden ve başka şu ya- saklığa dâir açık nasslar sebebiyledir..

15- Husnü't-Tefehhüm ve'd-Derk li Mes'eleti't-Terk:5-25 den hulâsa

16- İbn-Nüceym, el-Eşbâh ve'n-Nezâir (Hamevî Hâşiyesi ile beraber):1/223-225

17- Yer yer şerh ve hâşiyelerin hattâ bazen de şunların metinlerinin üzerine yazılan açıklamalar.

18- Hamevî, aynı yer.

19- Hamevî aynı yer.

20- Telvîh: 2/39

21- Veya **Sa'd**, yahud **Ahmed** er-Rûmî. Kadızâdelerden.

22- Leknevî, **Tervîhu'l-Cinân Bi Teşrîh-i Hukmi Şurbi'd-Dühân** isimli risâle:17
(Mecmûu Resâili'l-Leknevî:2/267)

23- Ahkâmu'l-Kur'ân: 1/14-16

24- **Mefhûm-i Muhâlefet:** Kelâmdan iltizâm yoluyla anlaşılan şeydir/ma'nâdır. Denil miştir ki, hükmün meskûtta/sözü edilmeyen, susulan şeyde, mantûkun/sözü edilenin zıddına isbât edilmesidir, var olduğunun söylenmesidir. (Seyyid Şerîf Cürcânî, Ta'rîfât)

25- İbn-i Receb el-Hanbelî, Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem:2/164-165

26- Alâuddîn Muhammed İbnü Abdülhamîd es-Semerkandî, El-Mîzân fî Usûli'l-Fıkh :191, Dâru'l-Kütüb'l-İlmiyye

27- Kâdî Mücâhidü'l-İslâm el-Kâsimî (Muâsır ulemâdan. Cihâdda Şehîd düşenler den), Fıkhu'l-Müşkilât: 37-48

28- Gezâlî, (el-Mustasfâ: 2/40-139)-, Kâsimî:38

29- Fahruddîn er-Râzî, (El-Mahsûl: 2/434)-, Kasimî:38

30- Ğezâlî: (el-Mustasfâ:1/139)-, Kâsimî: 38

31- Şâtıbî, (El-İ'tisâm: 1/111)-, Kâsimî Fıkhu'l-Müşkilât:42-43

32- Âmidî, (el-İhkâm: 4/160)-, Kâsimî Fıkhu'l-Müşkilât:45

33- Tahrîr'in ifadesi **Hanefîler ve diğerleri** şeklindedir, Kâsimî'nin naklettiği gibi
bazıları değil.

34- Et-Teysîr ale't-Tahrîr: 4/171, el-İ'tisâm: 2/111, el-İhkâm:4/169-, Kâsimî Fıkhu'l-Müşkilât:45

Prof. Dr. Volkan TUZCU

UYKU SADECE DINLENMEK İÇIN MI?

Yüzyıllardır insanlar uykunun sadece beyni ve vücudu dinlendirmeye yaradığını düşündüler. Oysa ki son yıllarda yapılan araştırmalar, uykunun faydalarının bunların çok ötesinde olduğunu ve sandığımızdan öte büyük bir nimet olduğunu gösteriyor.

Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor: (25/47): "Sizin için geceyi örtü, uykuyu istirahat kılan, gündüzü yayılıp çalışma (zamanı) yapan O'dur."

Son yıllarda uyku ile ilgili yapılan araştırmalar ilginç sonuçlar ortaya çıkardı. Örneğin hayvanlarda insanlardan oldukça ilginç uyku farklı şekilleri var. İnsanlardan ve çoğu hayvandan farklı olarak, balinalar, kuşlar ve yunus balıkları gibi bazı hayvanlarda uyku sırasında sadece beyinlerinin bir yarısı uyur, diğeri ise uyanıktır. Hatta bir gözleri de bu nedenle açıktır. Bu hayvanların çevrede olup biteni sürekli takip etmeleri ve kendilerini tehlikelerden korumak için önemlidir. Beynin uyuyan yarısı uyanınca diğer kısmı uykuya dalar ve bu şekilde hem uyumayı hem de uyanık kalmayı aynı anda başarmış olurlar.

Bebekler günde 16 saate kadar uyurlar. Almanya'da yapılan bir araştırma, uykunun bebeklerin öğrenmesinde ve hafızasında çok önemli rolü olduğunu gösterdi. 200 civarında bebeğe yeni bir hareket gösterildi ve bu hareketi hatırlama dereceleri değerlendirildi. Yeni hareketi gördükten sonra hemen uyuyan bebeklerin bu hareketi çok daha iyi öğrendiği ve bunun da sebebi hafızanın hemen arkadan gelen uyku ile daha güçlendirilmesine bağlandı.

Bilim adamları bu ve benzeri deneyler ile hafıza için uykunun çok önemli olduğunu gösterdi. Ancak bu sadece bebekler için de sınırlı değil. Harvard Üniversitesi'nde Psikiyatri profesörü olan Robert Stickgold öğrencileri üzerinde yaptığı ayrıntılı deneyler ile yine yeterli uyku alan veya almayan öğrencilerin değişik durumlarını değerlendirdi.

Uykunun karmaşık öğrenme ve hafıza yeteneği üzerinde çok önemli etkisi olduğu anlaşıldı. Yetersiz uyku alan öğrencilerde aynı deneyler tekrarlandığında hem hafıza hem de motor kabiliyetlerinin belirgin şekilde azaldığı görüldü. Benzer başka bir araştırmada ise yetersiz uyku alanların öğrenme özelliklerinin ciddi azaldığı anlaşıldı. Uykunun her gün olmasının da önemi ayrıca görüldü. Yani 24 saat uyumayıp sonra uzun uyumanın o kadar faydası olmadığı da anlaşıldı.

Uykunun beynin öğrenme, hafıza gibi fonksiyonlarının ötesinde faydasının gösterilmesi ise oldukça şaşırtıcıydı.

Colorado'da Psikiyatri profesörü Dr. Scott Killgold uykunun emosyonel, yani duygusal fonksiyonlar üzerinde de çok önemli olduğunu gösterdi. İnsanın prefrontal kortex bölgesi duygusal hafıza üzerinde ve karar verme mekanizmaları üzerinde çok önemlidir. Karar vermekte çok önemli olan bu bölge 24 saat uykusuzluk sonrası tamamen çalışmayı durdurur.

Öyle ki 24 saat uykusuz kalanlarda yapılan fonksiyonel beyin MR' ları, tıpkı beyin felci geçirenlerdeki gibi beynin bu bölgesinin fonksiyonun tamamen durduğunu gösterdi. Dolayısıyla uykusuz insan beyni, felç geçirmiş insan beyni gibidir. Uykusuzluk ile sadece hafıza, öğrenme kabiliyeti gibi özelikler değil, aynı zamanda karar verme yeteneği gibi mekanizmalar da bozulur.

Colorado Üniversitesinde nörobilimci Dr. Ken Wright, öğrencileri üzerindeki çalışmalarıyla uykunun yemek yeme fonksiyonumuz üzerinde de çok önemli olduğunu gösterdi. Araştırmada, deneklerin önce normal uyumasına izin verildi. Daha sonra uyku süresi yarı yarıya azaltıldı. Deneklerin yeme şekillerinin çok değiştiği görüldü. Denekler daha fazla ve daha sık yemeye başladılar. En ilginci de 2 hormondaki değişiklikti. Ghrelin ve leptin, yeme miktarımızı düzenleyen ve açlık hormonları olarak da adlandırılan hormonlardır. Ghrelin acıkma yani ne zaman yemek yeneceği sinyalini beyne iletirken, leptin ise vücudun yeterli enerji depoladığını saptar ve beyne tokluk, yani yemeyi durdurma sinyalini verir.

Uykusuzluk ise bu hormon regülasyonunu bozar. Denekler daha çok yedikçe leptin hormonu beyne tokluk hissini vererek yemek isteğini frenlemeye çalışır, ancak uykusuz olanlarda bu mekanizma o kadar etkili olmaz.

Bilim dünyası yukarıda özetlenen gelişmeler yanında, rüyalarımızın da önemini araştırıyor. Ortalama olarak hayatımızın toplam 6 yılını uykuda geçer. Uyanıkken ki hayatımız ile rüyalar arasında ciddi bir ilişki olduğu anlaşılıyor. Uyku sırasında REM ve NONREM adlı 2 uyku dönemi birbiri ardına dönüşümlü olarak devam eder.

Uykuda girilen ilk REM döneminde uyuyunca yeni öğrendiğimiz hafızalar güçlendirilmeye çalışılır. Hatta hafızalar eskileri ile karşılaştırılır. Yapılan ilginç bir deney ise gündüz kısa uykunun yani kaylulenin son derece faydalı olduğunu gösterdi.

Peygamber Efendimiz Sallalahu Aleyhi ve Sellemin sünneti olan ve çoğumuzun ihmal ettiği kayluleyi yapan deneklerin uyku sonrası beyin fonksiyonlarının daha iyi olduğu, özellikle de REM uykusuna girenlerin yaklaşık 10 kat daha hızlı bir şekilde aynı karmaşık bir işi çözümleyebildiğini gösterdi.

Uyumanın uyanıkken ki birçok fonksiyonumuz üzerinde çok önemli olduğu artık iyi biliniyor. Ancak uykunun beynimiz için faydaları bunlarla da bitmiyor.

Alzheimer hastalığında beyinde fazla birikerek hastalığa yol açan ve normalde az bulunan bir atık madde olan amlyoid beta adlı proteinin, uyurkenki seviyesinin düşmesi bilim adamlarını çok şaşırttı. Gece beyindeki destek hücreleri küçülür, yani adeta beyin biraz büzülür.

Beynin çevresinde bulunan beyin omurilik sıvısı damarlar yoluyla uyku sırasında büzülen beyin hücrelerinin arasına girer. Faydalı bazı maddeleri bu şekilde beyin hücrelerine ulaştırırken aynı zamanda amyloid beta gibi zararlı atık maddeleri de alarak beyinden çıkarır. Uyurken atık maddeler temizlenmesi adeta bulaşık makinasının temizleme mekanizmasına benzer. Dolayısıyla henüz ispatlanmamış da olsa bilim adamları uykusuzluğun amyloid beta maddesinin beyinden temizlenmesinin aksatarak Alzhemerı kolaylaştırabileceğini düşünüyor.

Uykunun tüm vücudumuz ve sağlığımız için ne kadar önemli olduğu yeni yeni anlaşılıyor. Uyku olmasaydı gündüzkü işlerimizi yapmamız mümkün olmazdı. Uykuyu bize dinlenme kılan Rabbimiz, bizi dinlendirirken birbirinden muazzam ve harikulade mekanizmaları vücudumuzda işletmeye devam ediyor. Bütün bunlar bizim kendisine daha iyi kulluk edebilmemiz, tefekkür ederek bize verdiği sayısız nimete daha rahat hamd edebilmemiz için...

Hikmetli Sözler

“Kötülüklerini öğrenmek düşüncesiyle de olsa, i’tikâdı bozuk kimselerle arkadaş olma.”

Hz. Ömer (Radıyallahü anh)

“Töhmetten sakınmayan kimse, kendisi hakkında kötü zanna düşenleri kınamasın.”

Vehb bin Münebbih (Rahemetullahi aleyh)

“Bir kimsenin cimrilik adeti ile öfke duygusu körelmedikçe, muttakiler sınıfına geçemez.”

Abdullah el-Müzeni (Rahemetullahi aleyh)

“Bedenin uyuması ruhtan uzak olmakla, rûhun uyuması ise Mevla’dan uzak olmakla olur”

Mahmud Efendi hazretleri (Kuddise sirruhu)

“Düşmanlarınızla oturup kalkan sizin dostunuz olamaz.”

Sa’di Şirâzî

“Allâh bir kuluna hayrı dilemişse onun için amel kapısını açar ve cedel kapısını kapatır. Kuluna şerri dilemişse onun için amel kapısını kapatır ve cedel kapısını açar.”

Ma'ruf el-Kerhî (Kuddise sirruhu)

“Üç şey kalbi katılaştırır: Çok yemek, çok konuşmak, çok uyumak.

Mâlik bin Dinar (Kuddise sirruhu)

“Tut ki Hz. Ali'den miras kaldı sana Zülfikar, sende Ali'nin yüreği Yoksa Zülfikar neye yarar?”

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (Kuddise sirruhu)

CEMÂZİYELÂHİR AYININ NAMAZLARI

Cemâziyelâhir ayının onuncu gecesi (8 Mart Çarşamba gününü 9 Mart Perşembe gününe bağlayan gece) altı selâmla on iki rekât kılınır, her rekâtta Fâtiha'dan sonra bir kere Kureyş Sûresi okunur. Bu namazın ardından Yûsuf Sûresi okuyanı **Allâhu Te'âlâ** o sene geçim darlığından korur ve âhir zamânın sıkıntılarından muhâfaza buyurur. *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:54)*

RÛMÎ TAKVİME GÖRE (ESKİ) MART AYININ İLK ÇARŞAMBA (14 Mart Salı'yı 15 Mart Çarşamba'ya bağlayan) GECESİNDE OKUNACAKLAR

Büyük Velî **Mâü'l-Ayneyn Hazretleri**'nin beyânı vechile; Safer ayının son çarşamba gecesi okunacak olan duâlar bir de Rûmî takvime göre olan Mart ayının ilk çarşamba gecesi yâni 14 Mart Salı'yı 15 Mart Çarşamba'ya bağlayan gece akşam namazından sonra bir senelik belâlardan korunmak için okunacak dualar için bakınız: Safer Risalesi sh. 102-105

RECEB-İ ŞERÎFİN, BİRİNCİ, İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ GÜNLERİNİN ORUCU

İbni Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*'nın rivayet ettiği bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** ﷺ şöyle buyurmuştur:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «صَوْمُ أَوَّلِ يَوْمٍ مِنْ رَجَبَ كَفَّارَةُ ثَلَاثِ سِنِينَ، وَالثَّانِي كَفَّارَةُ سَنَتَيْنِ، وَالثَّالِثِ كَفَّارَةُ سَنَةٍ ثُمَّ كُلُّ يَوْمٍ شَهْرٌ.»

"Recebin ilk gününün orucu üç senenin (günahlarının) **keffaretidir. İkinci günün orucu iki senenin, üçüncü gününki ise bir senenin keffaretidir. Sonra her gün bir ay**(lık bağışlanma)**dır."** *(Ebû Muhammed el-Hallâl, no:10, sh:64; Süyûtî, el-Câmi'u's-Sağîr, Nebhânî, el-Fethu'l-Kebîr, no:7290, 2/24)*

Hadîs-i şerîfte şöyle vârid olmuştur:

رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ صَامَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ رَجَبَ تَبَاعَدَتْ عَنْهُ جَهَنَّمُ بِقَدَرِ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ.»

"Recebin ilk gününü oruçla geçiren kimseden, cehennem gökle yer arası kadar uzaklaşır." *(Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/140)*

Selâme ibni Kays *(Radıyallâhu Anh)*ın rivayet ettiği bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** ﷺ şöyle buyurmuştur:

عَنْ سَلَامَةَ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَامَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ رَجَبَ تَبَاعَدَتْ عَنْهُ ذُنُوبُهُ بِقَدَرِ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ.»

"Recebin ilk günü oruç tutan kimseden, günahları gökle yer arası kadar uzaklaşır." *(Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/327)*

Enes ibni Mâlik *(Radıyallâhu Anh)*dan rivayet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** ﷺ şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ صَامَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ رَجَبَ كَفَّرَ اللّٰهُ عَنْهُ ذُنُوبَ سَنَتَيْنِ.»

"Recebin ilk günü oruç tutandan, Allah iki senelik günahlarını sildirir." *(Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/327)*

Abdülğafûr ibni Abdilazîz *(Radıyallâhu Anh)*ın babasından rivayet ettiği bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** ﷺ şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ الْغَفُورِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمْ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَامَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ فَكَأَنَّمَا صَامَ سَنَةً.»

"Recebin ilk günü oruç tutan, bir sene (devamlı) **oruç tutmuş gibidir."** *(İbni Asâkir, Târîh-u Medîneti Dimeşk, no:6057, 51/238, no:4153, 36/376; Süyûtî, el-Le'âlî, 2/116-117)*

Yine böylece **Enes ibni Mâlik** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivayete göre, **Rasûlüllâh** ﷺin, recebin tutulmasına dâir teşviklerini duyan pîr-i fanî bir zatın: "Yâ **Rasûlellâh!** Ben onun tamamını tutmaktan âcizim" şeklindeki beyanına karşılık, **Rasûlüllâh** ﷺ:

رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «صُمْ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْهُ وَأَوْسَطَ يَوْمٍ فِيهِ وَأَخِرَ يَوْمٍ مِنْهُ فَإِنَّكَ تُعْطٰى ثَوَابَ مَنْ صَامَهُ كُلَّهُ فَإِنَّ الْحَسَنَةَ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا.»

"Ondan ilk günü, ortasındaki günü ve kendisinden son günü tut ki, o zaman muhakkak sana, tamamını tutanın sevabı verilecektir. Çünkü gerçekten güzel bir amel, on misliyle mükâfatlandırılacaktır" buyurmuştur. *(Abdülkādir el-Geylanî, el-Ğunye, 1/331; Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/141; Zebîdî, İthâfü's-sâde, 3/422; İbni Arrâk, Tenzîhü'ş-şerî'a, Salât:50, 2/90-92; Zübdetü'l-vâ'ızîn, el-Hobevî, Dürretü'n-nâsıhîn, sh:47)*

Receb-i Şerifin Başında, Ortasında ve Sonunda Bir Gün Oruç Tutmak

Ali ibni Ebî Tâlib'in oğlu Hüseyin'in oğlu Ali Zeynelâbidîn'in oğlu Muhammed Bâkır'ın oğlu Ca'fer-i Sâdık'ın oğlu Mûsâ Kâzım'ın oğlu Ali Rıza *(Radıyallâhu Anhüm Ecma'în)* şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَلِي رِضَا بْنْ مُوسَى الْكَاظِمِ بْنِ جَعْفَرِ الصَّادِقِ بْنِ مُحَمَّدِ الْبَاقِرِ بْنِ عَلِيِّ زَيْنِ الْعَابِدِينَ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ قَالَ: «مَنْ صَامَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ رَجَبَ رَغْبَةً فِي ثَوَابِ اللهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، ... .»

"Her kim sevâbını **Allâh-u Te'âlâ**'dan umarak receb-i şerifin ilk günü oruç tutarsa kendisine cennet vâcip olur... ." *(Mümin eş-Şeblencî, Nûru'l-ebsâr fî menâkıbı âli beyti'l-Muhtâr, sh:363)*

RECEB-İ ŞERÎFİN İLK PERŞEMBE (30 Mart) ORUCU

Nebî ﷺden rivayet edildiğine göre:

رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ صَامَ أَوَّلَ خَمِيسٍ مِنْ رَجَبَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ.»

"Recebin ilk perşembesini oruçla geçireni cennete sokmak Allâh-u Te'âlâ üzerine bir hak olur." *(Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/138; Abdülkādir el-Geylanî, el-Ğunye, 1/330-331)*

RECEB-İ ŞERÎF AYININ MÜHİM ZİKİRLERİ

Enes ibni Mâlik *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır:

«اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبَ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ.»

"Receb (ayı) girdiğinde **Rasûlüllâh** ﷺ: **'Ey Allâh! Receb ve Şa'bân'da bize bereketler ver ve bizi Ramazan'a ulaştır.'** d(iye duâ ed)erdi." *(Bezzâr, el-Müsned, no:6494, 2/290; Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat, no:3939, 4/189; İbnü Ebi'd-dünyâ, Fedâilü şehri Ramazân, no:1, sh:29-30)*

Bu hadîs-i şerîf sâlih ameller yapabilmek için, fazîletli zamanlara kadar yaşayabilmekle alâkalı olarak duâ yapmanın müstehab olduğuna delâlet eder. Zîrâ mümin kulun yaşantısı, onun ancak hayrını artırır. İnsanların en hayırlısı, ömrü uzun, ameli güzel olandır.

Geçmiş büyükler, Ramazan orucu yâhut hac dönüşü gibi sâlih bir amelin akabinde ölebilmeyi çok ister ve: "Böyle ölenin günahları bağışlanır." buyururlardı.

Evliyâullâhtan ağır hasta bir zat: "Receb ayına kadar vefâtımı geciktirmesi için **Allâh-u Te'âlâ**'ya duâda bulundum. Çünkü bana ulaşan bir rivâyete göre: 'Receb ayında **Allâh-u Te'âlâ**'nın âzadlıları vardır.' buyurmuş. **Allâh-u Te'âlâ** da duâsını kabûl ederek onu Receb ayına ulaştırmış ve o mübârek ayda vefât etmiştir. *(İbnü Receb, Letâifü'l-me'ârif, sh:233-247)*

Nebî ﷺ'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: **"Her kim Receb ayının ilk onunun her günü** (29 Mart Çarşamba - 7 Nisan Cuma arası) **100 kere:**

«سُبْحَانَ الْحَيِّ الْقَيُّومِ.»

'Hayy ve Kayyûm (gerçekte tek diri ve her şeyin yegâne yöneticisi) **olan Allâh-u Te'âlâ'yı tesbîh ederim.'**

İkinci onun her günü (8 Nisan Cumartesi - 17 Nisan Pazartesi arası) **100 kere:**

«سُبْحَانَ اللهِ الْأَحَدِ الصَّمَدِ.»

'Ehad ve Samed (tek ve ulu) **olan Allâh-u Te'âlâ'yı tesbîh ederim.'**

Üçüncü onun her gününde de (18 Nisan Salı - 26 Nisan Çarşamba arası) **100 kere:**

«سُبْحَانَ اللهِ الرَّؤُوفِ!»

'Raûf (yarattıklarını çokça esirgeyici) **olan Allâh-u Te'âlâ'yı tesbîh ederim.' derse, ona verilecek sevâbı hiçbir vasfedici târif edemez."** *(Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/138; Muhammed Rahmî, Enîsü'l-celîs hâmişi, sh:194)*

RECEB-İ ŞERÎF AYININ İLK GECE VE İLK CUMA GECESİ NAMAZLARI

Recep Ayının İlk Gece (28 Mart Salı gününü 29 Mart Çarşamba gününe bağlayan gece) **Namazı:** Bu gece akşamdan sonra on selâmla yirmi rekât kılan ve her rekâtta bir Fâtiha ve bir İhlâs Sûresi okuyan kişiyi **Allâh-u Te'âlâ** canı, malı, âilesi ve evlâdı husûsunda muhâfaza eder, kabir azâbından korur ve bu kişi Sırat'ı şimşek gibi geçer. *(Süyûtî, el-Le'âli'l-mesnû'a, 2/55)*

Receb-i Şerîf'in ilk gecesi kılınacak olan bu nâfile namazdan sonra şu duâyı okumak müstehaptır:

«إِلٰهِي تَعَرَّضَ لَكَ فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ الْمُتَعَرِّضُونَ وَقَصَدَكَ الْقَاصِدُونَ وَأَمَّلَ فَضْلَكَ وَمَعْرُوفَكَ الطَّالِبُونَ، وَلَكَ فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ نَفَحَاتٌ وَجَوَائِزُ وَعَطَايَا وَمَوَاهِبُ تَمُنُّ بِهَا عَلٰى مَنْ تَشَاءُ مِنْ عِبَادِكَ وَتَمْنَعُهَا مِمَّنْ لَمْ تَسْبِقْ لَهُ الْعِنَايَةُ مِنْكَ، وَهَا أَنَا عَبْدُكَ الْفَقِيرُ إِلَيْكَ الْمُؤَمِّلُ فَضْلَكَ وَمَعْرُوفَكَ، فَإِنْ كُنْتَ يَا مَوْلَايَ تَفَضَّلْتَ فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ عَلٰى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ وَجُدْتَ عَلَيْهِ بِعَائِدَةٍ مِنْ عَطْفِكَ فَصَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ وَجُدْ عَلَيَّ بِطَوْلِكَ وَمَعْرُوفِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ!» اٰمِينْ!

"Ey İlâhım! Bu gece Sana yönelenler yöneldi. Kastedenler Seni aradı. İstekliler Senin lütuf ve iyiliğinin (kendilerine ulaşacağı) **beklentisine girdi.**

Bu gece içinde Senin rahmet nefhaların (esintilerin), **hediyelerin, bahşişlerin ve bağışların vardır ki, onları kullarından dilediklerine ihsân edersin. Kendilerine Senden bir inâyet sebkat etmemiş** (ezelde, haklarında iyi karar geçmemiş) **olan kimselerden de bu lütuflarını** (ikrâmlarını) **engellersin.**

İşte ben, Senin lütuf ve iyiliğini bekleyen muhtâc kulunum. Ey benim Mevlâm! Eğer bu gece yarattıklarından birine lütufta bulunacaksan ve tecellîlerinden tekrar tekrar gelen bir ikrâmla herhangi bir kuluna cömert davranacaksan, ey âlemlerin Rabbi! Muhammed ﷺ'e ve Ehl-i Beyti'ne salât eyle, zenginliğin ve ihsânınla bana cömertçe bağışlar ihsân eyle." Âmîn! *('Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye 1/328)*

RECEB-İ ŞERÎF AYININ İLK GECE DUÂSI

Ali ibni Ebî Tâlib *(Radıyallâhu Anh)* Receb ayının ilk gecesi hiç uyumayıp kendini tamâmen ibâdete ayırırdı. O gece yaptığı duâlardan bir kısmı şöyledir:

«اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ مَصَابِيحِ الْحِكْمَةِ وَمَوَالِي النِّعْمَةِ وَمَعَادِنِ الْعِصْمَةِ وَاعْصِمْنِي بِهِمْ مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَلَا تَأْخُذْنِي عَلٰى غِرَّةٍ وَلَا عَلٰى غَفْلَةٍ وَلَا تَجْعَلْ عَوَاقِبَ أَمْرِي حَسْرَةً وَنَدَامَةً وَارْضَ عَنِّي، فَإِنَّ مَغْفِرَتَكَ لِلظَّالِمِينَ وَأَنَا مِنَ الظَّالِمِينَ، اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا لَا يَضُرُّكَ وَأَعْطِنِي مَا لَا يَنْفَعُكَ فَإِنَّكَ الْوَاسِعَةُ رَحْمَتُهُ الْبَدِيعَةُ حِكْمَتُهُ فَأَعْطِنِي السَّعَةَ وَالدَّعَةَ وَالْأَمْنَ وَالصِّحَّةَ وَالشُّكْرَ وَالْمُعَافَاةَ وَالتَّقْوٰى وَالصَّبْرَ وَالصِّدْقَ عَلَيْكَ وَعَلٰى أَوْلِيَائِكَ وَأَعْطِنِي الْيُسْرَ مَعَ الْعُسْرِ وَاعْمُمْ بِذٰلِكَ أَهْلِي وَوَلَدِي وَإِخْوَانِي فِيكَ وَمَنْ وَلَدَنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ.» اٰمِينْ!

"Ey Allâh! Efendimiz Muhammed'e ve hikmet (isâbetli görüş) **kandilleri, nîmet sâhipleri ve ismet** (hatâlardan korunma) **mâdenleri olan Ehl-i Beyti'ne salât eyle. Onlar hürmetine beni her türlü kötülükten muhâfaza eyle.**

Gaflet ve dalgınlık hâlinde iken beni (azâbınla) **yakalama, işlerimin sonlarını pişmanlık ve nedâmet kılma. Benden râzı ol, çünkü Senin mağfiretin,** (günah işleyerek kendine) **zulmedenlere ise** (ki öyledir) **ben de o zâlimlerdenim.**

Ey Allâh! Sana zarar vermeyecek şeyleri (günahlarımı) **benim için bağışla.** (Kazandığımda) **Sana fayda vermeyecek şeyleri** (sevapları) **bana ver. Şüphesiz ki Sen, rahmeti geniş ve hikmeti eşsiz olansın. Öyleyse bana genişlik, rahatlık, sukûnet, emniyet, sıhhat, şükür, takvâ, sabır, Sana ve dostlarına karşı samîmiyet ihsân eyle.**

Bana zorlukla birlikte kolaylık bahşeyle. Bu duâyı âileme, çocuklarıma, Senin uğrundaki kardeşlerime, Müslüman erkek ve kadınlarla inanan erkek ve kadınlardan beni doğuranlara şâmil eyle." Âmîn! *('Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/328-329)*

Recep Ayının Başında, Ortasında ve Sonunda Kılınacak Bir Namaz: Hadîs-i şerîfte: "Recep ayında otuz rekât namaz kılan kişiye cehennemden beraat verileceği, cennetin vâcib kılınacağı, sırattan geçiş sağlanacağı ve münâfıklıktan berâat verileceği, zîrâ münâfık olanların bu namazı kılmaya muvâfak kılınamayacağı" gibi daha birçok müjde zikredilmiştir.

Bu namazın hangi günlerde nasıl kılınacağını ve her on rekât sonunda hangi zikirlerin okunacağını öğrenmek için mutlaka ***“Receb-i Şerîf Risâlesi”***nin 220-228. (yeni baskının 242-250.) sayfalarını gözden geçiriniz. Sizden ricam mutlaka bu namazı ihmâl etmeyiniz. Zîrâ İslâm’da münâfıklıktan berâat almaktan daha mühim hiçbir şey olamaz.

Recep Ayının İlk Cuma Gecesi (30 Mart Perşembe gününü 31 Mart Cuma gününe bağlayan gece) **Namazı / Reğâib Namazı:**

Enes ibni Mâlik *(Radıyallâhu Anh)*ın rivayet ettiği bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** ﷺ şöyle buyurmuştur: **“Her kim Receb’in ilk perşembesini oruçlu geçirir, sonra cuma gecesi olan o gece akşamla yatsı arasında, on iki rekât kılar, her rekâtta bir Fâtiha, üç Kadir Sûresi, on iki kere de İhlâs Sûresi okuyup her iki rekâtta bir selâm verirse, namazını bitirince:**

«اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلٰى اٰلِهِ وَسَلِّمْ.»

‘Ey Allâh! Nebiyy-i Ümmî olan Muhammed’e ve âline salât ve selâm eyle.’ diye 70 kere bana salât okur, sonra secdeye kapanarak, secdesinde:

«سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ.»

‘Allâh-u Te‘âlâ bütün noksan sıfatlardan son derece münezzehtir, mukaddestir. Meleklerin ve Rûhun (Cebrâil’in), **Rabbidir.’ diye yetmiş kere tesbîhte bulunur, başını kaldırdıktan sonra** (iki secde arasında otururken) **70 kere:**

«رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ، فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْأَعْظَمُ.»

‘Ey Rabbim! Bağışla ve acı. (Benim günahlarımla ilgili) **bildiklerin**(e ceza vermek)**den geç. Şüphesiz ki, en ulu ve yüce olan Sensin ancak Sen.’ der.**

Sonra ikinci secdeye vararak birinci secdede söylemiş olduğunun benzerini tekrar eder de, bitiminde Allâh-u Te‘âlâ’dan murâdını isterse, dileği muhakkak yerine getirilir.”

Bu namazın fazîleti hakkında **Rasûlüllâh** ﷺ şöyle buyurmuştur: **“Nefsim** (canım, kudret) **elinde olan Zât’a yemin ederim ki, erkek veyâ kadın herhangi bir kul bu namazı kılarsa denizlerin köpükleri, kum tâneleri, dağların ağırlığı, yağmurların damlaları ve ağaçların yaprakları kadar** (fazla) **olsa da mutlaka Allâh-u Te‘âlâ onun bütün günahlarını mağfiret eder.**

Bu kişi, hâne halkından (yakın akrabâsından, günahkâr) **yedi yüz kişi hakkında kıyâmet günü şefâatçi kılınır. Kabrindeki ilk gecesi olunca bu namazın sevâbı güleç bir yüzle kendisine gelip, keskin ve belâğatlı bir dille ona: ‘Ey dostum! Sevinebilirsin, muhakkak ki her zorluktan kurtuldun.’ dediğinde o: ‘Sen de kimsin? Vallâhi senden güzel yüzlü, senden tatlı dilli ve senden hoş kokulu bir şahıs görmedim.’ der.**

O da ona: ‘Ey sevgilim! Ben şu sene, şu ay, şu gece kılmış olduğun namazın sevâbıyım. Bu gece, isteğini yerine getireyim, tek başına kaldığın şu anda sana yoldaş olayım ve yalnızlık hissini senden gidereyim diye geldim.

Sûr’a üfürüldüğü zaman da, kıyâmet arsalarında başının üstünde gölge olacağım, artık müjdelenebilirsin. Zîrâ Mevlân’dan ebediyyen hiçbir hayrı kaybetmeyeceksin.’ diye cevap verir.”

(‘Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/330-331; Hâfız Muhammed İbnü Nasr, Emâlî ibni’l-Husayn, Meclis no:14; Razîn ibnü Mu‘âviye, Tecrîdü’s-sıhâh, İbnü’s-Salâh, el-Müsâcele havle salâti’r-reğâib, sh:14-15; İbnü’l-Esîr, Câmi‘u’l-usûl, no:4268, 6/154; el-İmâmü’l-Ğazâlî, İhyâü’l-‘ulûm, 1/237-238; Zebîdî, İthâfu’s-sâde, 3/422-423; Ebû ‘Abdillâh el-Hubeyşî, Kitâbu’l-Bereke, no:2856, sh:718)

Hadîs-i şerîfte şöyle buyrulmuştur: **"Her kim Receb'in ilk perşembesini tutar, sonra cuma gecesi on iki rekât kılarsa, Allâh-u Te'âlâ her rekât için ona, dosdoğru makam** (olan cennet-i âlâ)**da, hiç şeksiz şüphesiz yüz kasr** (köşk) **verir."** *(Seyyid 'Alî Zâde, Şerhu Şir'ati'l-İslâm, sh:133)*

Diğer bir hadîs-i şerîfte de şöyle buyrulmuştur: **"Receb'in ilk cuma gecesinin namazından gâfil olmayın. O gecede namaz kılana, Allâh-u Te'âlâ ve melekleri, gelecek seneye kadar salâtta bulunurlar. Arş'ın Rabbi kime salât ederse, o kişi dünyâdan ancak îmânla çıkar. Dünyâda ancak İslâm'la yaşar. Kıyâmet günü de ancak ebrâr** (iyi kullar) **ile haşrolur."** *(Seyyid 'Alî Zâde, Şerhu Şir'ati'l-İslâm, sh:133)*

Ulemâ şöyle buyurmuştur: "Receb, cennette on iki kolu bulunan bir ırmağın adıdır. İlk cuma gecesi on iki rekât kılana **Allâh-u Te'âlâ**, her rekâta karşılık her koldan içmeyi nasîb eder."

REGÂİB NAMAZININ DUÂSI

Muhammed ibni Hatîriddîn *(Rahimehullâh)*ın nakline göre kişi Regâib namazını kıldıktan sonra salevât-ı şerîfe okuyup şu duâyı yapar:

«بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ، اَللّٰهُمَّ إِنِّي صَلَّيْتُ هٰذِهِ الصَّلَاةَ الَّتِي أَمَرْتَهَا عَبْدَكَ وَرَسُولَكَ وَخِيرَتَكَ مِنْ خَلْقِكَ، شَفِيعَ الْأُمَّةِ وَكَاشِفَ الْغُمَّةِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَإِنْ كُنْتُ مُقَصِّرًا فِي إِقَامَةِ حَقَائِقِهَا غَافِلًا عَنْ تَقْوِيمِ شَرَائِطِهَا كَمَا تُحِبُّ وَتَرْضٰى، وَمَنْ يَسْتَطِيعُ مِنْ عِبَادِكَ أَنْ يَعْبُدَكَ وَيُطِيعَكَ كَمَا يَنْبَغِي لَكَ؟! فَإِذَا اعْتَرَفْتُ بِتَقْصِيرِي وَقِلَّةِ جُهْدِي وَأَقْرَرْتُ بِضَعْفِي وَعَجْزِي فَلَا تَحْرِمْنِي جَزَاءَ تَصْدِيقِ رَسُولِكَ وَثَوَابَ حُسْنِ الرَّغْبَةِ وَصِدْقِ النِّيَّةِ فِي سُنَّةِ نَبِيِّكَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ، لِأَنَّكَ ذُو فَضْلٍ وَمَغْفِرَةٍ عَلٰى عِبَادِكَ وَصَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ.» اٰمِينْ!

"Rahmân ve Rahîm olan Allâh-u Te'âlâ'nın adıyla. Ey Allâh! Senin kulun, Rasûlün, yarattıkların içerisinden seçtiğin, ümmetin şefâatçisi ve bütün sıkıntıların gidericisi olan Rasûlüllâh Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'e emrettiğin bu namazı kıldım.

Gerçi bu namazın hakîkatlerini yerine getirme husûsunda noksanlıklar yaptım, Senin sevdiğin ve râzı olduğun şekilde şartları yerine getirmekten gâfil bulundum. Zâten Senin kulların içerisinden Sana lâyık olduğu şekilde ibâdet ve itâatte bulunmaya kim güç yetirebilir ki?!

Mâdem ki ben kusûrumu ve gayretimin azlığını îtirâf ettim, zâfiyetimi ve acziyetimi ikrarda bulundum, o hâlde Sen beni Rasûlün'ü tasdîk etmemin mükâfâtından, onun buyurduklarına karşı olan güzel rağbetimin sevâbından ve Peygamber Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm'ın sünnetine karşı olan düzgün niyetimin karşılığından mahrum bırakma.

Şüphesiz ki Sen kullarına karşı büyük bir lütuf ve mağfiret sâhibisin. Allâh-u Te'âlâ mahlûkâtın en hayırlısı olan Muhammed'e, Ehl-i Beyti'ne ve ashâbının cümlesine salât eylesin." Âmîn! *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:56-57)*

Receb-i Şerîf'in İlk Cuma Günü (31 Mart Cuma günü) **Namazı:**

Seyyid Muhammed en-Nâzillî *(Rahimehullâh)*ın beyânına göre; sâlik Receb'in ilk cuması öğle-ikindi arası dört rekât kılar ve her rekâtta bir Fâtiha, yedi Âyete'l-Kürsî, beşer kere de İhlâs ve Mu'avvizeteyn (Felak ve Nâs) sûrelerini okur. Selâm verdiğinde 25 beş kere:

«لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ.»

“En üstün, en büyük ve en yüce olan Allâh-u Te‘âlâ’nın yardımı olmadan (hiçbir şeye) **güç ve kuvvet yetmez.”** zikrini tekrarlar. Sonunda da:

«أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ.»

“Allâh-u Te‘âlâ’dan af diliyor ve O’na tevbe ediyorum.” diye 10 kere tevbe ve istiğfarda bulunur. *(Muhammed en-Nâzillî, Hazînetü’l-esrâr, sh:67)*

Okunduğunda ya da Üzerinde Taşındığında veyâ Bir Eşyânın İçine Konulduğunda Hayırdan Başka Hiçbir Şeyi İsâbet Ettirmeyecek Olan Sığınma Duâsı

Ebû Bekr Muhammed ibni Abdirrezzâk *(Radıyallâhu Anh)* Basra’da bulunduğu bir sırada, evliyânın reîsi **Sehl ibni Abdillâh et-Tüsterî** *(Kuddise Sirruhû)*nun kendisine bir sığınma duâsı yazdırdığını ve bu duâyı okuyana yâhut üzerinde taşıyana ya da korunmasını istediği bir eşyânın içine koyana, inşâallâh hayırdan başka hiçbir şeyin isâbet etmeyeceğini bildirmiştir. Bahsedilen bu mühim duâ şöyledir:

«بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ، وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَاٰلِهِ وَسَلَّمَ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ
لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ مَا شَاءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ، تَبَارَكَ اللّٰهُ
الْكَرِيمُ الْأَكْرَمُ، وَتَعَالَى اللّٰهُ الْعَلِيُّ الْأَعْلٰى، وَتَعَاظَمَ اللّٰهُ الْعَظِيمُ خَالِقُ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ
وَمَا فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ، وَإِلٰهُ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، وَرَبُّ الْكُرْسِيِّ، وَسِعَ الْخَلْقَ وَالْخَلَائِقَ أَجْمَعِينَ،
وَمُمِيتُهُمْ وَمُعِيدُهُمْ بِنُورِهِ الْعَظِيمِ، وَاسْمِهِ الْكَبِيرِ وَجَلَالِ وَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ
إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَظِيمِ، اَللّٰهُمَّ أَعِذْ صَاحِبَ هٰذِهِ الْعَوْذَةِ، وَمَنْ كَانَتْ مَعَهُ أَوْ عَلٰى مَالِهِ أَوْ فِي
مَتَاعِهِ أَوْ نَسَخَهَا ثِقَةً بِاللّٰهِ بِاللّٰهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ، بِاللّٰهِ بِاللّٰهِ بِاللّٰهِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الَّذِي لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ، اَلَّذِي هُوَ كُلَّ يَوْمٍ فِي شَأْنٍ لَا يَشْغَلُهُ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ، خَالِقُ مَا
يُرٰى وَمَا لَا يُرٰى، عَالِمُ كُلِّ شَيْءٍ بِغَيْرِ تَعْلِيمٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ، وَلِمَا يَشَاءُ لَطِيفٌ،
وَعَلٰى مَا يَشَاءُ قَدِيرٌ، مَحْمُودٌ مَعْبُودٌ رَفِيعٌ جَلِيلٌ جَمِيلٌ غَفُورٌ وَدُودٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ، ذُو
الْعَرْشِ الْمَجِيدُ، فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ، إِلٰهُ الْمُرْسَلِينَ وَرَبُّ النَّبِيِّينَ، وَوَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ، اَللّٰهُ لَا
إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ، هُوَ اللّٰهُ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ هُوَ هُوَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ،
﴿اِنَّمَا اَمْرُهُ اِذَا اَرَادَ شَيْـًٔا اَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۝ فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ
وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾، مِنْ شَرِّ مَا يُخَافُ وَيُحْذَرُ مَا شَاءَ اللّٰهُ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ، حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ
الْوَكِيلُ، ﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوٓءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ
عَظِيمٍ﴾، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ، طَمَسْنَا عَلٰى أَعْيُنِهِمْ، فَأَنّٰى يُبْصِرُونَ،

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ
وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَسُبْحَانَ اللّٰهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا، ﴿فَسُبْحَانَ اللّٰهِ حِينَ تُمْسُونَ
وَحِينَ تُصْبِحُونَ ۞ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ۞ يُخْرِجُ
الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ﴾،
سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ، وَ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
۞ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۞ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۞ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ
الْمُسْتَقِيمَ ۞ صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾».

“**Rahmân** ve **Rahîm** olan **Allâh**’ın adıyla (duâma başlıyorum)! **Allâh-u Te‘âlâ Nebî**(miz) **Muhammed** *(Aleyhisselâm)* ve Ehl-i Beyti’ne salât-ü selâm eylesin.

Allâh’tan başka hiçbir **İlâh** yoktur. O tektir. O’nun hiçbir ortağı yoktur. **Allâh** en büyüktür. **Allâh**’a tesbîh olsun. **Allâh**’a hamdolsun. **Allâh-u Te‘âlâ**’nın dilediği olur. **Allâh**’ın yardımı olmadan hiçbir günahtan dönüş, hiçbir ibâdete de kuvvet yoktur.

Kerem sâhibi ve en keremli olan **Allâh**’ın (hayrı ve) bereketi dâima pek çok olmuştur. Yüce ve en yüce olan **Allâh** dâimâ çok yüce olmuştur.

Yedi kat semâyı, onların içindekileri ve arasındakileri yaratan, büyük Arş’ın **İlâhı**, halkı ve cümle mahlûkātı kuşatan Kürsî’nin **Rabbi**, yüce nûruyla, büyük ismiyle ve kerîm olan Zâtı’nın celâliyle bütün mahlûkātı öldüren ve dirilten O pek yüce olan **Allâh** dâimâ çok ulu olmuştur. Yüce olan **Allâh**’ın yardımı olmadan hiçbir günahtan dönüş, hiçbir ibâdete de kuvvet yoktur.

Ey **Allâh**! Bu sığınma sâhibini, o kişinin yanındakileri ya da (bu sığınma nüshası) malında bulunanı veyâ eşyâsında bulunanı yâhut **Allâh**’a, O Yüce **Allâh**’a güvenerek bunu yaz(ıp nüsha olarak taşıy)an kişiyi koru.

Senden başka **İlâh** yoktur (Allâhım). **Allâh**’a, **Allâh**’a, **Allâh**’a (sığındım). Kendisini ne (uyku öncesindeki) bir gevşeme, ne de bir uyku tutmayan, (başı sonu olmayan, Zâtı’na âit bir hayatla) **Hayy**, (yarattıklarını yönetme) ve (koruyup kollama işini dâimâ üstlenmiş bulunan bir) **Kayyûm** olan Zat’tan başka hiçbir **İlâh** yoktur.

O (Allâh) ki her an önemli bir iştedir. Bir iş onu başka bir işten alıkoyamaz. (Bu cümleden olarak; duâları kabul etmekte, sıkıntıları gidermekte, kimilerini yaratmakta, kimilerini yok etmekte ve üstün hikmetlerine dayalı olan irâdesi gereği, her an birtakım haller ortaya çıkarmakta, diğerlerini ise ortadan kaldırmaktadır).

Görünen ve görünmeyen (her şey)leri yaratandır. (Başkasının) öğretme(si) olmaksızın her şeyi bilendir. O her şeyi (kavrayacak şekilde bilen bir) **Muhît**’tir.

(Kullarından) dilediğine (akıllarının anlayamayacağı şekillerle sınırsız nimetlerini ihsân eden) **Latîf**’tir. (Yapmayı) dilediği şeye (güc yetiren) **Kadîr**’dir. (Yaptığı her şey husûsunda övülen) **Mahmûd**’dur, (bütün kullar tarafından ibâdet olunan yegâne) **Ma‘bûd**’dur, (her hususta yüce olan) **Rafî‘**dir, (azamet ve yücelik sâhibi olan) **Celîl**’dir, (bütün güzelliklerin kaynağı olan) **Cemîl**’dir, (Kendisine tevbe edenleri bağışlayan) **Ğafûr**’dur, (kullarını çok sevip onları birçok nîmetlere ğark eden) **Vedûd**’dür.

Allâh'tan başka hiçbir **İlâh** yoktur. (O) **Mecîd**'dir (çok uludur), Arş'ın sâhibidir, dilemekte olduğu her şeyi hakkıyla yapıcıdır, gönderilmiş olan peygamberlerin **İlâhı**'dır, nebîlerin **Rabbi**'dir, müminlerin (işlerini yöneten ve dostlarına isteklerini verip onların duâlarını kabûl eden) **Velî**'sidir.

Kendisinden başka hiçbir **İlâh** bulunmayan **Allâh**'tan başka hiçbir **Allâh** yoktur. Ancak **Allâh**'tır O Zat ki, O'ndan, ancak O'ndan ve sâdece O'ndan başka (ibâdete lâyık) hiçbir **İlâh** yoktur. **Allâh**'ı hamd ile tesbîh ederim.

'(Allâh-u Te'âlâ) **bir şeyi**(n meydana gelmesini) **istediği zaman O'nun emri,** (harften ve sesten münezzeh olarak) **ona ancak: 'Var ol.' buyurmasıdır, böylece o da hemen meydana geliverir.**

(Diriltmekten âcizlik gibi bütün noksan sıfatlardan arılık, tenzîh ve) **tesbîh O Zât'a mahsustur ki her şeyin** (görünen ve görünmeyen tüm yönleriyle) **gerçek mülkü O'nun yed**(-i kudret)**indedir, siz de ancak O'na döndürüleceksiniz.'** *(Yâsîn Sûresi:82-83)*

Korkulan ve sakınılan şeyin şerrine karşı (her zaman) '**Allâh**'ın dilediği olur. **Allâh**'ın yardımı olmadan (hiçbir şeye) kuvvet yoktur. **Allâh** bana yetendir ve O ne güzel vekîldir.' (derim ve:)

'Nihâyet onlar kendilerine hiçbir kötülük dokunmaksızın Allâh (tarafın)**dan büyük bir nîmet ve üstün bir fazl ile dönmüştüler. Böylece Allâh'ın rızâsına hakkıyla uymuştular. Zâten Allâh büyük bir fazl**(-u kerem) **sâhibidir.'** *(Âl-i İmrân Sûresi:174)* (âyet-i kerimesini okurum.)

Allâh'tan başka hiçbir **İlâh** yoktur. O tektir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. **Allâh** en büyüktür. Onların gözleri üzerine tam bir silme (işlemi) yaptık, artık (nasıl) görecekler?! **Allâh**'tan başka hiçbir **İlâh** yoktur. O tektir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. **Allâh** her şeyden tam bir yücelikle yücedir.

(Ey melekler!) Onları (zora sokmak isteyenleri) durdurun. Gerçekten de onlar (yaptıklarından) sorulacaklardır. **Allâh**'tan başka hiçbir **İlâh** yoktur. O tektir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. **Allâh** her şeyden tam bir yücelikle yücedir. Sabah ve akşam **Allâh**'ı tesbîh ederiz.

'Akşamladığınız zaman (akşam-yatsı namazlarını eda ederek) **ve sabahladığınız vakit** (sabah namazını kılarak, o anlarda sürekli yenilenen gece ve gündüz nimetine şükür için) **tesbîh** (ve tenzîhte bulunun) **Allâh'a.**

Göklerde ve yerde bütün hamdler sadece O'na mahsustur. Gündüzün sonunda da (ikindi namazını)**, öğlene ulaştığınız zaman da** (öğle namazını edâ edin)**. O** (Allâh-u Te'âlâ)**,** (meni ve tâne gibi kendi başına üremeyen) **ölü** (bir şey)**den** (canlı ve bitki gibi üreyen) **diri** (bir şe)**yi çıkarmaktadır, diriden de ölüyü çıkarmaktadır, ölümünün ardından toprağı da O canlandırmaktadır. İşte siz de böylece** (kabirlerinizden) **çıkartılacaksınız.'** *(Rûm Sûresi:17-19)*

'Bütün hamdler (ve övgüler) **tüm âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur.** (Dünyâda mümin-kâfir ayırmaksızın her bir kuluna son derece acıyan) **O Rahmân'a,** (âhirette yalnız îmân edenleri son derecede esirgeyecek olan) **O Rahîm'e. O dîn gününün Mâliki** (ve cezâ gününün yegâne sâhibi)**ne.**

(O yüce Allâh'a itâat eden kullar:) **'**(Ey Rabbimiz!) **Ancak Sana ibâdet** (ve kulluk) **ederiz ve yalnız Senden yardım dileriz.**

Bizi o dosdoğru yola hidâyet et. Kendilerine (ikrâm ve) **in'âm etmiş bulunduğun o** (peygamberlerin, sıddîkların, şehitlerin ve salih) **kimselerin yoluna.** (Senin tarafından) **kendilerine gazap edilen** (Yahudi)**lerin** (yoluna) **değil,** (doğru yoldan sapıtarak) **dalâlete düşen** (Hristiyan tâife)**lerin**(in izine) **de değil.'** (diye duâ ederler.)" *(Fâtiha Sûresi:2-7) (Ebû Tâhir es-Silefî, el-Meşyehatü'l-Bağdâdiyye, sh:363-364)*

MEŞHÛR OLAN HADÎS-İ ŞERÎFTE BİLDİRİLEN DOKSAN DOKUZ İSM-İ ŞERÎFTEN HÂRİC OLARAK KUR'ÂN-I KERÎM'DE VE FARKLI HADÎS-İ ŞERÎFLERDE ZİKREDİLEN YÜZ İSM-İ ŞERÎFTEN BİRİNCİ İSM-İ ŞERÎF «اَلْأَحَدُ» İSM-İ ŞERÎFİ

Bu ism-i şerîfin mânâsı hakkındaki mâlûmât ve havâssının bir kısmı geçen iki ayki yazımızda yer almıştı. Bu ay da havâssının geri kalan kısmını arz etmekteyiz:

1) Okunduğunda Yedi Kat Göklerin, Yerlerin ve Arş-ı Âlâ'nın, Kabûlü İçin Harekete Geçtiği Duâ

Sultân 2.Abdülhamîd'le yakınlığı bahâne edilerek sultânın tahttan indirildiği târih olan 1909'dan sonra Beyrut kadılığı (mahkeme başkanlığı) görevine son verilen ve **Cemâleddîn Efğânî, Muhammed Abduh, Mahmud Şükrî el-Âlûsî** ve **Reşîd Rızâ** gibi nevzuhur reformistlere sert eleştirilerde bulunmaktan çekinmeyen büyük âlim **Yûsuf ibni İsmâ'îl en-Nebhânî** *(Rahimehullâh)* ***"Müferricü'l-kürûb ve müferrihu'l-kulûb"*** adındaki sıkıntılardan kurtulmak için okunması gereken duâları cem ettiği kıymetli eserinde, içerisinde el-Ehad ism-i şerîfinin zikredildiği mühim bir duâya yer vermiştir ki bu duâ hadîs-i şerîfte rivâyet edilmiştir. Nitekim **Enes** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** ﷺ şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَمَّا اجْتَمَعَتِ الْيَهُودُ عَلٰى أَخِي عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ لِيَقْتُلُوهُ -بِزَعْمِهِمْ- أَوْحَى اللهُ إِلٰى جِبْرِيلَ أَنْ أَدْرِكْ عَبْدِي، فَهَبَطَ جِبْرِيلُ، فَإِذَا هُوَ بِسَطْرٍ فِي جَنَاحِ جِبْرِيلَ فِيهِ مَكْتُوبٌ: لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ، قَالَ عِيسٰى: قُلْ، قَالَ: وَمَا أَقُولُ يَا جِبْرِيلُ؟ قَالَ: قُلْ: اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْوَاحِدِ الْأَحَدِ، أَدْعُوكَ اللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ الصَّمَدِ أَدْعُوكَ اللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الْوِتْرِ الَّذِي مَلَأَ الْأَرْكَانَ كُلَّهَا إِلَّا فَرَّجْتَ عَنِّي مَا أَمْسَيْتُ فِيهِ وَأَصْبَحْتُ فِيهِ، فَدَعَا بِهَا عِيسٰى، فَأَوْحَى اللهُ إِلٰى جِبْرِيلَ أَنِ ارْفَعْ إِلَيَّ عَبْدِي»، ثُمَّ الْتَفَتَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلٰى أَصْحَابِهِ فَقَالَ: «يَا بَنِي هَاشِمٍ! يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ! يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ! اُدْعُوا رَبَّكُمْ بِهٰؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ، فَوَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيًّا مَا دَعَا بِهَا قَوْمٌ إِلَّا وَاهْتَزَّ لَهُ الْعَرْشُ وَالسَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرَضُونَ السَّبْعُ.» وقال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم عليكم بهذا الدعاء ولا تستبطؤا الإجابة فإنما عند الله خير وأبقى للذين آمنوا وعلى ربهم يتوكلون

"Yahûdiler(den on iki bin kişi) **Meryem oğlu Îsâ kardeşimi -kendi zanlarınca- öldürmek için** (bulunduğu hânenin kapısında) **toplandıkları zaman Allâh-u Te'âlâ Cibrîl'e**: **'Kuluma yetiş.' diye vahyetti.**

Bunun üzerine Cibrîl hemen indiğinde Îsâ *(Aleyhisselâm)* **birdenbire Cibrîl'in kanadında bulunan bir satır gördü ki onda: 'Lâ ilâhe illâllâh Mühammedü'r-Rasûlüllâh.' yazılıydı. Cibrîl: 'Îsâ söyle.' dedi, o:**

'Ey Cibrîl! Ben ne söyleyeyim?' deyince Cibrîl: 'Sen: 'Ey Allâh! Ben Senden el-Vâhid (birinci) **ve el-Ehad** (bir) **isimlerinle istiyorum! Ey Allâh! Ben Sana es-Samed** (her şey Kendisine muhtâc olan) **isminle duâ ediyorum.**

Ey Allâh! Ben Sana (Arş'ın) **bütün rükünlerini** (direklerini) **dolduran el-Azîm** (çok büyük) **ve el-Vitr** (tek) **isimlerin ile duâ ediyorum ki kendisinde akşamladığım ve sabahladığım her sıkıntıyı mutlaka benden açasın.' de.'**

Îsâ *(Aleyhisselâm)* **bu duâyı yapınca Allâh-u Te'âlâ Cibrîl'e: 'Kulumu Bana** (Benim emrettiğim makam olan ikinci kat semâya) **yükselt.' diye vahyetti."** Sonra **Rasûlüllâh** ﷺ ashâbına dönerek:

"Ey Hâşimoğulları! Ey Abdülmuttaliboğulları! Ey Abdimenâfoğulları! Bu kelimelerle Rabbiniz'e duâ edin, beni hak ile peygamber olarak gönderen Zât'a yemin ederim ki; hangi bir kavim bu kelimelerle duâ ederse Arş, yedi kat gökler ve yedi kat yerler onun (bu duâsının kabûlü ve sıkıntısının açılması) **için harekete geçer."** buyurdu. Zıyâ el-Makdisî'nin naklettiği diğer bir rivayette ise : **"Bu duâya devam edin, kabûlünü geç saymayın, zira îman edip ancak Rabblerine tevekkül edenler için Allah katında bulunan**(mükâfat)**lar daha hayırlı ve daha kalıcıdır"** buyurmuştur. *(Hatîb, Târîhu Bağdâd, no:6242, 11/378; ez-Zıyâ, Kitâbu'l-'Udde, no: 56, sh: 104, Yûsuf en-Nebhânî, Müferricü'l-kürûb ve müferrihu'l-kulûb, no:26, sh:14, 56)*

Duânın Diğer Rivâyetteki İlâvesiyle Okunuşu

«اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِاسْمِكَ الْأَجَلِّ الْأَعَزِّ، اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْوَاحِدِ الْأَحَدِ، أَدْعُوكَ اللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ الصَّمَدِ، أَدْعُوكَ اللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الْوِتْرِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِي الَّذِي مَلَأَ الْأَرْكَانَ كُلَّهَا إِلَّا فَرَّجْتَ عَنِّي ضُرَّ مَا أَمْسَيْتُ فِيهِ وَأَصْبَحْتُ فِيهِ.»

"Ey Allâh! Ben Senin en yüce ve en izzetli ismine sığınıyorum! Ey Allâh! Ben Senden el-Vâhid (birinci) **ve el-Ehad** (bir) **isimlerinle istiyorum! Ey Allâh! Ben Sana es-Samed** (her şey Kendisine muhtâc olan) **isminle duâ ediyorum.**

Ey Allâh! Ben Sana (Arş'ın) **bütün rükünlerini** (direklerini) **dolduran el-Azîm** (çok azametli), **el-Vitr** (tek), **el-Kebîr** (çok büyük) ve **el-Müte'âlî** (çok yüce) **isimlerin ile duâ ediyorum ki kendisinde akşamladığım ve sabahladığım her sıkıntıyı mutlaka benden açasın."**

2) Hangi Niyetle Okunursa, Kişiyi Ona Ulaştıracak İsm-i Âzam Duâsı

Mahmud Efendi Hazretlerimiz *(Kuddise Sirruhû)*nun ahbâbı, merhum **Seyyid Muhammed Alevî el-Mâlikî** *(Rahimehullâh)* ***"Ebvâbu'l-ferac"*** isimli eserinde İsm-i Âzam ile alâkalı rivâyetleri serdettikten sonra bunları birleştirip tertîb ederek İsm-i Âzam duâlarını cem eden şu mühim duâyı nakletmiştir ki bunlardan biri de el-Ehad ism-i şerîfiyle yapılan şu duâdır:

«اَللّٰهُمَّ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ! يَا إِلٰهَنَا وَإِلٰهَ كُلِّ شَيْءٍ إِلٰهًا وَاحِدًا، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ! اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ! يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ! يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ! اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللّٰهُ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، وَإِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ، لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا، اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ! يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ! يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ! لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، وَإِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ، لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ، لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى يَا ظَاهِرُ! يَا قَيُّومُ! اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ اللّٰهُ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ

وَالْإِكْرَامِ! يَا حَيُّ! يَا قَيُّومُ! أَحْرَزْتُ نَفْسِي بِالْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ نِعْمَ الْقَادِرُ، لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ، وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.»

“Ey **Allâh**! Ey gerçek hayat sâhibi! Ey her şeyi hakkıyla yöneten! Ey **İlâhımız** ve tek **İlâh** olarak her şeyin **İlâhı**! Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Ey celâl ve ikrâm sâhibi!

Ey **Allâh**! Ben: ‘Şüphesiz bütün hamdler Sana mahsustur, çok acıyan, bolca lütufta bulunan, gökleri ve yeri eşsiz yaratan ancak Sensin. Senden başka hiçbir ilâh yoktur.’ diyerek (bu ism-i şerîflerini zikrederek) Senden istiyorum.

Ey celâl ve ikrâm sâhibi! Ey gerçek hayat sâhibi! Ey her şeyi hakkıyla yöneten! Ey **Allâh**! Ben: ‘Şüphesiz bir olan, muhtâc olmayan, doğurmayan, doğrulmayan, Kendisine denk hiçbir şey bulunmayan **Allâh** ancak Sensin, Senden başka hiçbir ilâh yoktur.’ diyerek (bu ism-i şerîflerini zikrederek) Senden istiyorum.

(Ey insanlar!) Sizin **İlâhınız**, bir tek **İlâh**’tır. O’ndan başka hiçbir **İlâh** yoktur, (çünkü O, esaslarıyla ve ayrıntılarıyla tüm nîmetlerin sâhibi olan bir) **Rahmân**’dır, (yarattıklarına çok acıyan bir) **Rahîm**’dir.

Gerçek hayat sâhibi ve her şeyi hakkıyla yöneten O (Allâh)dan başka hiçbir **İlâh** yoktur. Ey **Allâh**! Ben: ‘Şüphesiz Sen teksin, eş ve çocuk edinmemiş bir **Samed**’sin.’ diyerek (bu ism-i şerîflerini zikrederek) Senden istiyorum.

Ey **Allâh**! Hamd yalnız sana mahsustur. Senden başka hiçbir **İlâh** yoktur. Ey çok acıyan! Ey pek lütufkâr! Ey gökleri ve yerleri eşsiz yaratan! Ey celâl ve ikrâm sâhibi! (Başı sonu olmayan, Zâtı’na âit bir hayatla) **Hayy**, (yarattıklarını yönetme ve koruyup kollama işini dâimâ üstlenmiş bulunan bir) **Kayyûm** olan Zat’tan başka hiçbir **İlâh** yoktur.

(Ey insanlar!) Sizin **İlâhınız**, bir tek **İlâh**’tır. O’ndan başka hiçbir **İlâh** yoktur, (çünkü O, esaslarıyla ve ayrıntılarıyla tüm nîmetlerin sâhibi olan bir) **Rahmân**’dır, (yarattıklarına çok acıyan bir) **Rahîm**’dir.

O’ndan başka hiçbir **İlâh** yoktur. (Delâlet ettikleri takdîs, tahmîd, tâzîm ve tenzîh mânâları açısından) en güzel isimler sâdece O’na âittir. Ey (eserleriyle) **Zâhir**! Ey (her şeyi hakkıyla yöneten) **Kayyûm**!

Ey **Allâh**! Ben: ‘Şüphesiz bir olan, muhtâc olmayan, doğurmayan, doğrulmayan, Kendisine denk hiçbir şey bulunmayan ancak Sensin.’ diyerek (bu ism-i şerîflerini zikrederek) Senden istiyorum.

Ey **Allâh**! Ben: ‘Şüphesiz bütün hamdler Sana mahsustur, bolca lütufta bulunan, gökleri ve yeri eşsiz yaratan ancak Sensin, Senden başka hiçbir ilâh yoktur.’ diyerek (bu ism-i şerîflerini zikrederek) Senden istiyorum. Ey celâl ve ikrâm sâhibi! Yâ **Hayyu**! Yâ **Kayyûm**!

Canımı hiç ölmeyecek, hakîkî diri olan Zât(ın koruması) ile korudum. Sırtımı gerçek hayat sâhibi ve her şeyi hakkıyla yöneten Zât’a dayadım (sâdece O’na güvendim). Senden başka hiçbir **İlâh** yoktur (ey Allâh!) Ne güzel **Kādir**’sin.

Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Bana zulmetmiş olmandan Seni tenzîh ederim. Gerçekten de ben (nefsine yazık eden) zâlimlerden oldum. Ben (her türlü kötülükten korunmam için) işimi **Allâh**’a ısmarlıyorum.

Şüphesiz ki **Allâh**, kulları (hakkıyla gören ve Kendisine sığınanları tüm sıkıntılardan koruyup gözeten bir) **Basîr**’dir. Yüce ve büyük **Allâh**’ın yardımı olmadan hiçbir günahtan dönüş, hiçbir ibâdete de kuvvet yoktur.” ***(Seyyid Muhammed ‘Alevî el-Mâlikî, Ebvâbu’l-ferac, sh:221)***

İmâm-ı Ğazâlî *(Rahimehullâh)*ın "Eyyühe'l-Veled" İsimli Risâlesinin Sonunda Beş Vakit Namazın Akabinde Okunmasını Tavsiye Ettiği Mühim Duâ

«اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ، اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ النِّعْمَةِ تَمَامَهَا، وَمِنَ الْعِصْمَةِ دَوَامَهَا، وَمِنَ الرَّحْمَةِ شُمُولَهَا، وَمِنَ الْعَافِيَةِ حُصُولَهَا، وَمِنَ الْعَيْشِ أَرْغَدَهُ، وَمِنَ الْعُمُرِ أَسْعَدَهُ، وَمِنَ الْإِحْسَانِ أَتَمَّهُ، وَمِنَ الْإِنْعَامِ أَعَمَّهُ، وَمِنَ الْفَضْلِ أَعْذَبَهُ، وَمِنَ اللُّطْفِ أَنْفَعَهُ، اَللّٰهُمَّ كُنْ لَنَا وَلَا تَكُنْ عَلَيْنَا، اَللّٰهُمَّ اخْتِمْ بِالسَّعَادَةِ اٰجَالَنَا، وَحَقِّقْ بِالزِّيَادَةِ اٰمَالَنَا، وَاقْرِنْ بِالْعَافِيَةِ غُدُوَّنَا وَاٰصَالَنَا، وَاجْعَلْ إِلٰى رَحْمَتِكَ مَصِيرَنَا وَمَاٰلَنَا، وَاصْبُبْ سِجَالَ عَفْوِكَ عَلٰى ذُنُوبِنَا، وَمُنَّ عَلَيْنَا بِإِصْلَاحِ عُيُوبِنَا، وَاجْعَلِ التَّقْوٰى زَادَنَا، وَفِي دِينِكَ اجْتِهَادَنَا، وَعَلَيْكَ تَوَكُّلَنَا وَاعْتِمَادَنَا، اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْنَا عَلٰى نَهْجِ الْاِسْتِقَامَةِ، وَأَعِذْنَا فِي الدُّنْيَا مِنْ مُوجِبَاتِ النَّدَامَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَخَفِّفْ عَنَّا ثِقَلَ الْأَوْزَارِ، وَارْزُقْنَا عِيشَةَ الْأَبْرَارِ، وَاكْفِنَا وَاصْرِفْ عَنَّا شَرَّ الْأَشْرَارِ، وَأَعْتِقْ رِقَابَنَا وَرِقَابَ اٰبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا وَأَوْلَادِنَا وَإِخْوَانِنَا وَأَخَوَاتِنَا مِنَ النَّارِ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ! يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا كَرِيمُ يَا سَتَّارُ يَا حَلِيمُ يَا جَبَّارُ! يَا اَللّٰهُ يَا اَللّٰهُ يَا اَللّٰهُ يَا رَحْمٰنُ! وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ!»

"Bütün hamdler **Âlemlerin Rabbi** olan **Allâh-u Te'âlâ** içindir. Salâtü selâm **Efendimiz Muhammed**'e, Ehl-i Beyti'ne ve sahâbesinin hepsinin üzerine olsun.

Ey **Allâh**! Muhakkak ben Senden; (dünyevî ve uhrevî olan) nîmetin tamâmını, (her kötülüğe karşı) korumanın devâmını, rahmetin (bütün hayırlara) şumûlünü, âfiyetin husûlünü (meydana gelmesini), hayâtın en rahat olanını, ömrün en saâdetli olanını, ihsânın en tamâmını, verdiğin nîmetlerin (dünyâ ve âhiret için) en umûmî olanını, (nîmetlerin şükrünü edâ ederek) kereminin en tatlı olanını ve lütfunun en faydalı olanını istiyorum.

Ey **Allâh**! Bizim lehimize ol, bizim aleyhimize olma. Ey **Allâh**! Ecellerimizi saâdetle hitâme erdir (sonlandır), emel (beklenti)lerimizi ziyâdesiyle gerçekleştir, gündüzlerimizi ve gecelerimizi âfiyetle birleştir, dönüşümüzü ve varışımızı rahmetin eyle, günahlarımızın üzerine affının büyük kovalarını boşalt, ayıplarımızı düzelterek bize iyilik et, takvâyı azığımız eyle, gayretimizi sâdece dînin husûsunda eyle, tevekkül ve îtimâdımızın ancak Sana olmasını nasîb eyle.

Ey **Allâh**! Bizi istikamet yolu üzere sâbit eyle, bizi kıyâmet gününde pişmanlığı gerektirecek şeylerden dünyâda koru, (bizi bağışlayarak) günahların ağırlığını bizden hafiflet, ebrârın (iyi kulların mânevî) hayâtını bize nasîb eyle.

Sen kötü insanlara karşı bize kâfi gel ve onların şerrini bizden defet. Bizim boyunlarımızı, babalarımızın, annelerimizin, evlatlarımızın, erkek kardeşlerimizin ve kız kardeşlerimizin de boyunlarını (cehennemin) ateş(in)den âzâd eyle. Ey acıyaların en merhametlisi! (Bize) rahmetinle muâmele eyle.

Ey **Azîz** (istediğini yapmaktan engellenemeyen)! Ey **Ğaffâr** (çok bağışlayan)! Ey **Kerîm** (cömert)! Ey **Settâr** (günahları örten)! Ey **Halîm** (cezâ vermekte acele etmeyen)! Ey **Cebbâr** (zorla da olsa dilediği mahlûku irâdesi yönünde mecbur bırakabilen)! Ey **Allâh**! Ey **Allâh**! Ey **Allâh**! Ey **Rahmân** (gerçek mânâda sadece Kendisi nîmet veren)! (Duâlarımızı kabûl eyle.)

Allâh-u Te'âlâ Efendimiz Muhammed'e, Ehl-i Beyti'ne ve ashâbının tümüne salât eylesin. Bütün hamdler **Âlemlerin Rabbi** olan **Allâh-u Te'âlâ**'ya mahsustur." *(el-İmâmü'l-Ğazâlî, Eyyühe'l-veled, sh:150-154)*